

הלכות סוכה

מראה מקומות

זכר לענני כבוד
סוכה תחת אילן

הוצאת מכון הם חיינו

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

אלול תשפ"ג

תוכן הענינים

- 1..... הפוסקים שבתורה
- 2 גמרא סוכה דף יא: ברייתא דתניא כי בסוכות השבתי עד הניחא לר"א
- 3..... טור אורח חיים סימן תרכ"ה עם הב"י והב"ח ס"ק א
- 4..... שולחן ערוך שם עם הנושא כלים (ט"ז ומ"א עם הפרי מגדים, וביאור הגר"א)
- 7..... משנה ברורה שם
- 9..... גמרא סוכה דף ט: - י. (המשנה ריש ט. עד כמה יהיה בין סוכה שבריש דף י.)
- 11..... הרי"ף דף ד: - ה. עם הרי"ן על המשנה עד ד"ה סוכה על גבי סוכה
- 13..... הרי"ף דף ו. משנה סוף העמוד עד השתי נקודות או שקצצן עם הרי"ן
- 14..... הרא"ש שם סימן י"ד
- 15..... הרמב"ם הלכות סוכה פרק ה' הלכות י"ב – וריש י"ג עם המגיד משנה
- 16..... טור אורח חיים סימן תרכ"ו מתחילת הסימן עד ואם קצץ האילן עם הב"י עד מקום ההוא
- 20..... שולחן ערוך שם סעיף א עם הנושא כלים (ט"ז ומ"א דפים 20-22, יתר הנושא כלים דפים 23-26, פרי מגדים דפים 27-28)
- 29..... טור שם סעיפים ב-ג
- 30..... שולחן ערוך שם (ט"ז ומ"א דף 30, יתר הנושא כלים דפים 31-32, פרי מגדים דפים 33-34)
- 35..... משנה ברורה סימן תרכ"ו

הפסוקים שבתורה

ויקרא פרשת אמור

פרק כג

תרגום אוגוסטוס

- (מב) במטליא תתבון שבעא יומין כל יציבא בישראל יתבון במטליא:
(מב) בַּסֶּפֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאָזְרַח
בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּפֶת:
- (מג) בדיל דידעון דריכון ארי במטלת ענני (עננין) אותיבית ית בני ישראל באפקותי יתהון מארעא דמצרים אנא יי אלהכון:
(מג) לְמַעַן יִדְעוּ דִּלְתִּיכֶם כִּי בַּסֶּפֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי
יְקַנֶּה אֱלֹהֵיכֶם:
- (מד) ומליל משה ית סדר מועדיא דיי ואלִיפִנוֹן לבני ישראל:
(מד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִעַדֵי יְקַנֶּה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רס"י

- (מב) האזרח. זה אזרח: בישראל. לרבות את הגרים: (מג) כי בסכות הושבתתי. ענני כבוד:

סוכה פרק ראשון סוכה

ע"ה א מ"י ט"ז ט"ז ט"ז
א"ח ט"ז י"א ט"ז
י"ז

תורה אור השלם

1. חג הסוכה תעשה לך בשבעת ימים באספך מגרן ומקצתן דברים ט"ז
2. ולקחתם אגרת אוזב ותבלתם בדם אשר בסף והגבלתם אל המשקוף והגבלת שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואח"כ לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר:
3. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פת תקווים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתםם לפני י"י אלהיכם שבעת ימים: ויקרא כג ט
4. ע"ז חמורה זה ויהי לי לטעוה זה אלי ואנוהו אלהי אבי ואירמנוהו: ויקרא כג ט
5. ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: בראשית ב ו
6. למען ידעו החכמים כי בסוכת הושבת את בני ישראל בהוציאם אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: ויקרא כג ט

רבינו הגאון

כעין ענף נוטף בשעת תניית פתיל כנף הבגד ולכא, והוא מוחה הוא ואינו ענף נוטף, קמ"ל דלא חשיב ריש תלאן ולא פיסק ריש חושין שלחן פסולת. מאי לאו פסולת לעולם, ומשני ר"ת פסולת דע שפיסקא, ולוי חגי פסולת לעולם, אמר רב מתנה ברידי הוה עובדא ואמר שמואל פסולה לעולם, ואצ"ל דמשני רב בהדלה על הגוף וכו' ולשפיתיה חתפו וידלא מיוקרא עשיה ידלא, ולפיכך קתני פסולה כו', קיימא לן פסול לעולם, חזי דהא לוי ושמואל פליגי דעיל דבר דהא רבין לביה, וכן דהא דעלוה ליה ביקושא, ואח"כ דמי עבר וליקט כיום טוב הענבים של הדר, כיון שהיו ענבי מרויחין מעליה, אצ"ל דמיטע היום בפסולתו, והשני וילפינן לולב מסוכה, תנא קמא דפסיל כשמואל לוי, חכמים שמכשירין כרב דאמר קציצתו זו היא עשייתו, ודחין לא כולי עלמא, והן תנא קמא וחכמים, (ובבבב) סבירא להו גבי סוכה בעינן מעשה לשם סוכה דמכא, קציצתו לן תעשה ולא אמרינן קציצתו זו היא עשייתו, תנא אלא כהא פליגי, תנא קמא ורבי יליפינן לולב מסוכה, כהם ולבני סוכה לא אמרינן קציצתו זו היא עשייתו, כך גבי לולב אמרינן לקיטתו

פסולין יעורב, כולו אמוראי וכולו שיעורא כשמואל ולא אמר קלימתן זו עשייתן וגבי סוכה כר"ך נענוע:

דשלפיניהו שאיפי, קלת קשה דהא מפרש טעמא דברייתא משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל אסמכתא בעלמא

הוא אי נמי הכא מיירי כשנפשה ומעורה בקליפה ואין יכול להחיות לה כי היא דפ' העור והרובע (מולין דף קמ:) דאצ"ל דחשיב כמלוט מ"מ כיון דלא נקצ' לגמרי לא אמרינן זו היא עשיה: דברי ר"ש בן יהוצדק, תנא היה ואפשר שזה הוא הנוכח כהמה מקומות נש"ס א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהודק ואין זה הוא דפק זה צורך (סנהדרין דף טו.) דקרנבו ריש לקיש רועי צקר ואמר לה ר' יוחנן אי קרינבו רועי לאן מאי עבדנא לכו דלא הוה מהדר ליה הכי אלא מוחה היה על כבוד רבו: והכא במ"י"ף א"ר פסובה קמ"פ"צ, והא דליפלו גביר וליקטן ולא אפילו גביר וליקטן מערב י"ט דבעי לאשמעין אין דמיין אלא מנות כדאיתא בפרק לולב הגזול (לקמן דף ג.) א"ר משום דמעי"ט היה יכול לתקן לפתילה להמיר אוגוד ולחזור ולאוגוד אי נמי כדפי' בקונטרס לקמן דנקט פלוגמיהו צ"ט למימר דבמר אוגדיה פליגי דהא צ"ט לא אגיד ליה: לקיחה דקחה א צ"פ"י, גריש קדושין (דף ג.) ילפי' קיחה קיחה משה עקרון אכל הכא לא ילפינן קיחה שזה לקיחה:

מקיש סוכה אהניגה, הכא מיימי קרא דהג הסוכות מעשה נך ועל (דף ט.) דלסרינן ע"ז סוכה משום דליתקא להניגה מיימי קרא דהג הסוכות שבעת ימים לה: וגידולו מן הארץ, גריש ככל מערבין (ע"ז דף ט.) גבי מעשר שני דכתיב ונתתה להסוף צבוק וצלאן חשיב בהמה גידולו מן הארץ אלא צ"ל שזכור את הפועלים (דף ט.) גבי דיש וצ"ל דקדושין (דף ט.) גבי הענקא לא חשיב בהמה גידולי קרקע דלגבי דבר היולא מן הקרקע ממש גנון דיש וגידולין לאו יולא מן הקרקע היא אלא שיהא גדיליה מן הקרקע: א

כשר שאינו אגוד פסול מ"ט כתיב התם ולקחתם אגודת אוזב וכתוב הוה ולקחתם לכם ביום הראשון אהן מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאוגוד ואם לא אגוד כשר אי ר' יהודה כי לא אגוד אמאי כשר אי רבנן אמאי מצוה לעולם רבנן היא ומשום שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפנינו במצות: זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': מה"מ אמר ריש לקיש אמר קרא ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למ"ד ענני כבוד היו אלא למ"ד סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתניא כי בסוכות הושבתו את בני ישראל ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם הניחא לר"א אלא לר"ע מאי איכא למימר כי אחא רב דימי א"ר יוחנן אמר קרא יחג הסוכות תעשה לך מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אי

בעינן כנף בשעת פתיל וליכא קמ"ל מיתיבי תלאן ולא פסק ראשי חושין שלהן פסולין מאי לאו פסולין לעולם ותובתא דרב אמר לך רב מאי פסולין פסולין עד שיפסקו ושמואל אמר פסולין לעולם וכן אמר לוי (ב) פסולין לעולם וכן אמר רב מתנה אמר שמואל פסולין לעולם איכא דאמרי אמר רב מתנה ברידי הוה עובדא ואתאי לקמיה דמר שמואל ואמר לי פסולין לעולם מיתיבי תלאן ואחר כך פסק ראשי חושין שלהן פסולין ועוד תניא גבי סוכה יתעשה (ב) ולא מן העשוי מכאן אמרו הרלה עליה את הגפן ואת הרלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבן פסולה היכי דמי אילימא בשלא קצצו מאי איריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק ליה דמחוברין נינהו אלא בקצצתו וקתני פסולה וש"מ דלא אמרינן קציצתו זו היא עשייתו ותובתא דרב אמר לך רב הכא במאי עסקינן דשלפיניהו שלופי דלא מינכרא עשיה רידהו מכל מקום תלאן ואח"כ פסק קשיא לרב קשיא לימא כהנאי עבר וליקטן פסול דברי רבי שמעון בר יהוצדק וחכמים מכשירין סכרוה דכ"ע לולב צריך אגוד וילפינן לולב מסוכה דכתיב גבי סוכה תעשה ולא מן העשוי מאי לאו בהא קא מופלגי דמאן דמכשיר סבר אמרינן גבי סוכה קציצתו זו היא עשייתו וגבי לולב גבי סוכה קציצתו זו היא עשייתו ומאן דפסיל סבר לא אמרינן גבי סוכה קציצתו זו היא עשייתו וגבי לולב גבי סוכה קציצתו זו היא עשייתו ומאן דפסיל לולב מסוכה ומאן דפסיל לולב צריך אגוד כולי עלמא לא פליגי דילפינן לולב מסוכה והכא בהא קמ"ל אגוד ובר צריך אגוד ובר צריך אגוד ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לולב בין אגוד בין אגוד

כשר ר"ש אומר עני כבוד (א) ומלמיה יע"ן, (ב) וכן כתבו חס"ד מה"י ד"ה אמר וע"י חס"ד ע"ז נ"י ד"ה דלמך וכו',

ההדס דמתן לקמן (ד' נ"ג:) אס הי ענניו מרויחין מעליי פסול דהוה ליה מנומר ולא הדר הוא ואס מיעטו כשר ואין ממעטין צ"ט דמתקן מנא להכשיר את הפסול וקתני דברייתא עבר על דברי חכמים שאמרו אין ממעטין צ"ט ולקטן צ"ט פסול: סכרוה, רבנן דצי מדכשא דבעו למשמע מינה דצלקיטתן זו היא גמר עשייתן פליגי: דכולי עלמא, מריוהו הך

תנאי סבירא להו: לולב צריך אגוד, לאגוד שלשה המינין כהאז ושיכא זה עשיה: וילפינן לולב מסוכה, צננין אכ מה מלניו כסוכה שיש בה מעשה והקפידה מורה על העשוי כפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסוכה, לפסול זה את העשוי: ואיבעית אימא, אס הוה סבירא להו לתריוויה לולב צריך אגוד ושיכא ציה עשיה דכולי עלמא (א) דילפינן לולב מסוכה למיפסל ולקוטן לאו זו היא עשייתו: ר"ש סבר לולב צריך אגוד, לאגוד שלשה המיניס ושיכא ציה עשיה ועל כרחק מצעוד יוס אגוד עם ענניו וכי לקוטן צ"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן, לא לתריוויה ואין אגוד זו גזירה שזה מעצמו אלא א"כ למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ושמא מקראות הללו לא לדרוש גזירה שזה נכתבו: ואנוסו הפאה לפניו במלות, סוכה נאה לולב נאה ל"ית נאה: ואד יעלה מן הארץ, שמע מינה ענניס גידולי קרקע יינהו וסוכה מעניס ילפינן שהיו זכר לענני כבוד הוא דכתיב כי בסוכות הושבתו ומתרגמינן ארי במטלות ענני: און מקבל טומאה, דלא נלמרה טומאה אלא ככלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מהלל: ענני כבוד היו, סוכות שאמר הכתוב שהשיבם במדבר: סוכות ממש, מפני החמה בשעת חנייתן היו עשויס סכות: מאי איכא למימר, מי יאמר לנו שלא היו מסוכות ככלים ובגדים ועורות: כי חגיגה, כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע גדילים וגיזוין אכל דגים ומלח וכמהין ופטעיות לאו גידולי קרקע נינהו וגבי מעשר קרינן להו לבהמות גידולי קרקע דלמר קרא (דברים יד) ונתתה להסוף ככל אשר תאזה נפשך וגו' מה הפרש מפרש פרי מפרי וגדולי קרקע וכו', ומינה כיון דלא קמה מילתיהו (ה) דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה אי מה חגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מגרנך

ההדס דמתן לקמן (ד' נ"ג:) אס הי ענניו מרויחין מעליי פסול דהוה ליה מנומר ולא הדר הוא ואס מיעטו כשר ואין ממעטין צ"ט דמתקן מנא להכשיר את הפסול וקתני דברייתא עבר על דברי חכמים שאמרו אין ממעטין צ"ט ולקטן צ"ט פסול: סכרוה, רבנן דצי מדכשא דבעו למשמע מינה דצלקיטתן זו היא גמר עשייתן פליגי: דכולי עלמא, מריוהו הך

תנאי סבירא להו: לולב צריך אגוד, לאגוד שלשה המינין כהאז ושיכא זה עשיה: וילפינן לולב מסוכה, צננין אכ מה מלניו כסוכה שיש בה מעשה והקפידה מורה על העשוי כפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסוכה, לפסול זה את העשוי: ואיבעית אימא, אס הוה סבירא להו לתריוויה לולב צריך אגוד ושיכא ציה עשיה דכולי עלמא (א) דילפינן לולב מסוכה למיפסל ולקוטן לאו זו היא עשייתו: ר"ש סבר לולב צריך אגוד, לאגוד שלשה המיניס ושיכא ציה עשיה ועל כרחק מצעוד יוס אגוד עם ענניו וכי לקוטן צ"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן, לא לתריוויה ואין אגוד זו גזירה שזה מעצמו אלא א"כ למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ושמא מקראות הללו לא לדרוש גזירה שזה נכתבו: ואנוסו הפאה לפניו במלות, סוכה נאה לולב נאה ל"ית נאה: ואד יעלה מן הארץ, שמע מינה ענניס גידולי קרקע יינהו וסוכה מעניס ילפינן שהיו זכר לענני כבוד הוא דכתיב כי בסוכות הושבתו ומתרגמינן ארי במטלות ענני: און מקבל טומאה, דלא נלמרה טומאה אלא ככלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מהלל: ענני כבוד היו, סוכות שאמר הכתוב שהשיבם במדבר: סוכות ממש, מפני החמה בשעת חנייתן היו עשויס סכות: מאי איכא למימר, מי יאמר לנו שלא היו מסוכות ככלים ובגדים ועורות: כי חגיגה, כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע גדילים וגיזוין אכל דגים ומלח וכמהין ופטעיות לאו גידולי קרקע נינהו וגבי מעשר קרינן להו לבהמות גידולי קרקע דלמר קרא (דברים יד) ונתתה להסוף ככל אשר תאזה נפשך וגו' מה הפרש מפרש פרי מפרי וגדולי קרקע וכו', ומינה כיון דלא קמה מילתיהו (ה) דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה אי מה חגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מגרנך

כשר שאינו אגוד פסול מ"ט כתיב התם ולקחתם אגודת אוזב וכתוב הוה ולקחתם לכם ביום הראשון אהן מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאוגוד ואם לא אגוד כשר אי ר' יהודה כי לא אגוד אמאי כשר אי רבנן אמאי מצוה לעולם רבנן היא ומשום שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפנינו במצות: זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': מה"מ אמר ריש לקיש אמר קרא ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למ"ד ענני כבוד היו אלא למ"ד סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתניא כי בסוכות הושבתו את בני ישראל ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם הניחא לר"א אלא לר"ע מאי איכא למימר כי אחא רב דימי א"ר יוחנן אמר קרא יחג הסוכות תעשה לך מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אי

(א) ולקטן י"ז ט"ז, (ב) לקטן ל"ג ע"ש, (ג) לקטן ל"ג ט"ז, (ד) לקטן ל"ג ט"ז, (ה) שם ומספח פ"ב (ו) שם (ז) שם (ח) שם (ט) שם (י) שם (יא) שם (יב) שם (יג) שם (יד) שם (טו) שם (טז) שם (יז) שם (יח) שם (יט) שם (כ) שם (כ"א) שם (כ"ב) שם (כ"ג) שם (כ"ד) שם (כ"ה) שם (כ"ו) שם (כ"ז) שם (כ"ח) שם (כ"ט) שם (ל) שם (ל"א) שם (ל"ב) שם (ל"ג) שם (ל"ד) שם (ל"ה) שם (ל"ו) שם (ל"ז) שם (ל"ח) שם (ל"ט) שם (מ) שם (מ"א) שם (מ"ב) שם (מ"ג) שם (מ"ד) שם (מ"ה) שם (מ"ו) שם (מ"ז) שם (מ"ח) שם (מ"ט) שם (נ) שם (נ"א) שם (נ"ב) שם (נ"ג) שם (נ"ד) שם (נ"ה) שם (נ"ו) שם (נ"ז) שם (נ"ח) שם (נ"ט) שם (ס) שם (ס"א) שם (ס"ב) שם (ס"ג) שם (ס"ד) שם (ס"ה) שם (ס"ו) שם (ס"ז) שם (ס"ח) שם (ס"ט) שם (ס"י) שם (ס"יא) שם (ס"יב) שם (ס"יג) שם (ס"יד) שם (ס"טו) שם (ס"טז) שם (ס"יז) שם (ס"יח) שם (ס"יט) שם (ס"כ) שם (ס"כ"א) שם (ס"כ"ב) שם (ס"כ"ג) שם (ס"כ"ד) שם (ס"כ"ה) שם (ס"כ"ו) שם (ס"כ"ז) שם (ס"כ"ח) שם (ס"כ"ט) שם (ס"ל) שם (ס"מ) שם (ס"מ"א) שם (ס"מ"ב) שם (ס"מ"ג) שם (ס"מ"ד) שם (ס"מ"ה) שם (ס"מ"ו) שם (ס"מ"ז) שם (ס"מ"ח) שם (ס"מ"ט) שם (ס"נ) שם (ס"נ"א) שם (ס"נ"ב) שם (ס"נ"ג) שם (ס"נ"ד) שם (ס"נ"ה) שם (ס"נ"ו) שם (ס"נ"ז) שם (ס"נ"ח) שם (ס"נ"ט) שם (ס"ס) שם (ס"ס"א) שם (ס"ס"ב) שם (ס"ס"ג) שם (ס"ס"ד) שם (ס"ס"ה) שם (ס"ס"ו) שם (ס"ס"ז) שם (ס"ס"ח) שם (ס"ס"ט) שם (ס"ס"י) שם (ס"ס"יא) שם (ס"ס"יב) שם (ס"ס"יג) שם (ס"ס"יד) שם (ס"ס"טו) שם (ס"ס"טז) שם (ס"ס"יז) שם (ס"ס"יח) שם (ס"ס"יט) שם (ס"ס"כ) שם (ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ל) שם (ס"ס"מ) שם (ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"נ) שם (ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"י) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יא) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"טו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"טז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"יט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ל) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ג) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ד) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ה) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ו) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ז) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ח) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"מ"ט) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"א) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ב) שם (ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"ס"נ"ג) שם

תְּרַבְּהָ בַסּוּכוֹת קָשָׁנו שְׁנַעַט יָמִים וְגו' מֵלֵאמֹר מֵאִתּוֹ סוּכָה נִיֵּיאֵס אֶמְרִים וְכֵן הִרְבֵּה מֵאִתּוֹ וכו'. כְּלוּמַר הוֹקֵשָׁה לוֹ דְהוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּסּוּכוֹת וְדָא אַחַר כֵּלֵּי אֲתָם מִמְנַרְסִים הֵימָּה וְאִיכָּא לָמָּה לוֹ לְתַלְמוֹת נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים הֵימָּה לְיָלַד בַּסּוּכוֹת הוֹשַׁבְתָּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר וְעוֹד מֵאִי רְבוּתָא דְהוֹשַׁבְתָּ בַסּוּכוֹת שְׁלֹזָה לְעִשׂוֹת מִלּוֹת סוּכָה זָכַר לְהוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי בַסּוּכוֹת וְעוֹד לָמָּה כֹּה לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּתַשְׂרֵי בְּיָסָן מִיֵּבֵי לֵה כִּיּוֹן שֶׁסָּה זָכַר לִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְלָכֵן כְּתִיב לְמַרְךָ לְרַאשׁוֹנָה תִּלְהֵ הַמְּנוּב מִלּוֹת סוּכָה נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְכֵן הִרְבֵּה מִלּוֹת לְפִי שְׁהוּא דְבַר שְׂרָאִינּוּ צַעֲיִינוּ וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁנֵּי תַכַּח וְהַסּוּכוֹת שְׁאוּמַר שְׁהוֹשַׁבְתָּ בְּהַסּוּכָה עֲנִי כְבוֹד וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁלְשִׁית כְּתִיב וְאֵעִיפִי שְׂיֵאלָנוּ מִמְנַרְסִים בְּחֹדֶשׁ נִסָּן לֹא לֹוֹ לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּזָלוֹתוֹ הוֹמָן וְכו':

תְּרַבְּוּ אַ מְקוֹם הֵרָאִיו לִיֵּאֵר שִׁיעֲשֻׁנָה תַחַת אוֹר

הַשָּׁמַיִם דְּכַסִּיב בְּסַפֵּס שְׁלֹו וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס סוּכָה וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַיָּם וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַאֵשׁ. כְּרִייתָא בְּפִיק דְסוּכָה (דף ע"ג) וּפְרִיךְ בְּגַמְרָא אֲדַרְבֵּי בַסּוּכוֹת תַּרְתִּי מִשְׁמַע אַחַר ר"י כִּי יִתְחַס בְּסַכַּת כְּמִי: כִּי

הַלְבוֹת סוּכָה

תְּרַבְּהָ אַ בַּסּוּכוֹת (8) תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים וְגו' לְמַעַן יִדְעוּ דוֹרוֹתֵיכֶם כִּי בַסּוּכוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אֹתָם וְגו' תִּלְהֵ הַכְּתוּב מִצּוֹת סוּכָה בִּיִצִּיאַת מִצְרַיִם וְכֵן הִרְבֵּה מִצּוֹת לְפִי שְׁהוּא דְבַר שְׂרָאִינּוּ וּבִאֲזַיְנוּ שְׁמַעְנוּ וְאִין אָדָם יִכּוֹל לְהַכְחִישֵׁנוּ הוּא הַמּוֹרָה עַל אִמִּיתוּת מִצִּיאוֹת הַבּוֹרָא יִתְעַלֶּה שְׁהוּא בְּרָא הַכֹּל לְרַצּוֹנוֹ הוּא אֲשֶׁר לוֹ הַכָּח וְהַמְּשַׁלָּה וְהַיְכוּלָת בְּעֵלְיוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים לְעִשׂוֹת בְּהֵן כְּרַצּוֹנוֹ וְאִין מִי שְׂיֵאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר עֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּהוֹצִיאֵנוּ אוֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וְהוֹסוּכוֹת שְׁאוּמַר הַכְּתוּב שְׁהוֹשַׁבְנוּ בְּהֵם הֵם עֲנִי כְבוֹדוֹ שְׁהַקִּיפֵם בְּהֵם לְבַל יִכֶּה אוֹתָם שְׂרַב וְשִׁמְשׁ וְדוּגְמָא לֹוֹ צוֹנוּ לְעִשׂוֹת סוּכוֹת כְּדִי שְׁנִזְכּוֹר נִפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו וְאֵעִיפִי שְׂיֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ נִסָּן לֹא צוֹנוּ לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמָן לְפִי שְׁהוּא יְמוֹת הַקִּיץ וְדַרְךְ כֹּל אָדָם לְעִשׂוֹת סוּכָה לְצַל וְלֹא הִיֵּתָה נִיכְרַת עֲשִׂיתָנוּ בְּהֵם שְׁהֵם בְּמִצּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַרַךְ וְלָכֵן צוּה אוֹתָנוּ שְׁנַעֲשֶׂה [סוּכוֹת] בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שְׁהוּא זְמַן הַגְּשָׁמִים וְדַרְךְ כֹּל אָדָם לְצַאֵת מִסּוּכוֹתוֹ וְלִישֵׁב בְּבֵיתוֹ וְאֵנְחָנוּ יוֹצִאִים מִן הַבַּיִת לִישֵׁב בַּסּוּכָה בְּזֵה יִרְאֶה לְכֹל שְׁמִצּוֹת הַמֶּלֶךְ הֵיא עֲלֵינוּ לְעִשׂוֹתָהּ. וְסוּכָה זֹו צְרִיכָה שְׁתַּהִיָּה בְּמְקוֹם הֵרָאִיו לְעִשׂוֹתָהּ וּמִמִּין הֵרָאִיו וְשִׁהִיּוּ דַפְנוֹתֶיהָ כְּרָאִיו כְּשִׁיעוֹרָם וּבְמִנְיָנֵם וְשִׁהִיָּה סַכְכָּה כְּרָאִיו וְשִׁלָּא תֵהֵא גְבוּהָ יוֹתֵר מִשִׁיעוֹרָה וְלֹא נְמוּכָה פַּחוֹת מִשִׁיעוֹרָה וְלֹא קִטְנָה מִשִׁיעוֹרָה:

תְּרַבְּוּ אַ מְקוֹם הֵרָאִיו כִּיִּצַד שִׁיעֲשֻׁנָה תַחַת אוֹר הַשָּׁמַיִם (6) דְּכַתִּיב בַּסַּכַּת תִּשְׁבוּ וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַת סוּכָה וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַת הַבַּיִת וְלֹא בַסּוּכָה

תְּרַבְּהָ (א) ע"ל סימן תרכ"ד דמצוה להתחיל בעשיית הסוכה מיד במוצאי י"ה וכתב מהרי"ל מיד לאחר י"ה יעשה הסוכה ואפילו אם הוא ע"ש דמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה:

דרבי משה האריך

תְּרַבְּהָ בַסּוּכוֹת תִּשְׁבוּ בַסּוּכוֹת שְׁלֹו וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַיָּם וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַאֵשׁ. כְּרִייתָא בְּפִיק דְסוּכָה (דף ע"ג) וּפְרִיךְ בְּגַמְרָא אֲדַרְבֵּי בַסּוּכוֹת תַּרְתִּי מִשְׁמַע אַחַר ר"י כִּי יִתְחַס בְּסַכַּת כְּמִי: כִּי

ב תִּלְהֵ פְּתוּחָ וכו' כתב ז"ל מלה

הַכְּתוּב מִלּוֹת סוּכָה נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְכֵן הִרְבֵּה מִלּוֹת הוֹקֵשָׁה לוֹ הוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּסּוּכוֹת וְדָא אַחַר כֵּלֵּי אֲתָם מִמְנַרְסִים הֵימָּה וְאִיכָּא לָמָּה לוֹ לְתַלְמוֹת נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים הֵימָּה לְיָלַד בַּסּוּכוֹת הוֹשַׁבְתָּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר וְעוֹד מֵאִי רְבוּתָא דְהוֹשַׁבְתָּ בַסּוּכוֹת שְׁלֹזָה לְעִשׂוֹת מִלּוֹת סוּכָה זָכַר לְהוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי בַסּוּכוֹת וְעוֹד לָמָּה כֹּה לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּתַשְׂרֵי בְּיָסָן מִיֵּבֵי לֵה כִּיּוֹן שֶׁסָּה זָכַר לִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְלָכֵן כְּתִיב לְמַרְךָ לְרַאשׁוֹנָה תִּלְהֵ הַמְּנוּב מִלּוֹת סוּכָה נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְכֵן הִרְבֵּה מִלּוֹת לְפִי שְׁהוּא דְבַר שְׂרָאִינּוּ צַעֲיִינוּ וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁנֵּי תַכַּח וְהַסּוּכוֹת שְׁאוּמַר שְׁהוֹשַׁבְתָּ בְּהַסּוּכָה עֲנִי כְבוֹד וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁלְשִׁית כְּתִיב וְאֵעִיפִי שְׂיֵאלָנוּ מִמְנַרְסִים בְּחֹדֶשׁ נִסָּן לֹא לֹוֹ לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּזָלוֹתוֹ הוֹמָן וְכו':

תְּרַבְּוּ אַ מְקוֹם הֵרָאִיו לִיֵּאֵר שִׁיעֲשֻׁנָה תַחַת אוֹר הַשָּׁמַיִם דְּכַסִּיב בְּסַפֵּס שְׁלֹו וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס סוּכָה וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַיָּם וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַאֵשׁ. כְּרִייתָא בְּפִיק דְסוּכָה (דף ע"ג) וּפְרִיךְ בְּגַמְרָא אֲדַרְבֵּי בַסּוּכוֹת תַּרְתִּי מִשְׁמַע אַחַר ר"י כִּי יִתְחַס בְּסַכַּת כְּמִי: כִּי

יִשְׂרָאֵל בַּסּוּכוֹת וְעוֹד לָמָּה לֹוֹ לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּתַשְׂרֵי בְּיָסָן מִיֵּבֵי לֵה כִּיּוֹן שֶׁסָּה זָכַר לִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְלָכֵן כְּתִיב לְמַרְךָ לְרַאשׁוֹנָה תִּלְהֵ הַמְּנוּב מִלּוֹת סוּכָה נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְכֵן הִרְבֵּה מִלּוֹת הוֹקֵשָׁה לוֹ הוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּסּוּכוֹת וְדָא אַחַר כֵּלֵּי אֲתָם מִמְנַרְסִים הֵימָּה וְאִיכָּא לָמָּה לוֹ לְתַלְמוֹת נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים הֵימָּה לְיָלַד בַּסּוּכוֹת הוֹשַׁבְתָּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר וְעוֹד מֵאִי רְבוּתָא דְהוֹשַׁבְתָּ בַסּוּכוֹת שְׁלֹזָה לְעִשׂוֹת מִלּוֹת סוּכָה זָכַר לְהוֹשַׁבְתָּ בְּנֵי בַסּוּכוֹת וְעוֹד לָמָּה כֹּה לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּתַשְׂרֵי בְּיָסָן מִיֵּבֵי לֵה כִּיּוֹן שֶׁסָּה זָכַר לִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְלָכֵן כְּתִיב לְמַרְךָ לְרַאשׁוֹנָה תִּלְהֵ הַמְּנוּב מִלּוֹת סוּכָה נִיֵּיאֵס מִמְנַרְסִים וְכֵן הִרְבֵּה מִלּוֹת לְפִי שְׁהוּא דְבַר שְׂרָאִינּוּ צַעֲיִינוּ וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁנֵּי תַכַּח וְהַסּוּכוֹת שְׁאוּמַר שְׁהוֹשַׁבְתָּ בְּהַסּוּכָה עֲנִי כְבוֹד וְכו' וְלִמְרָךְ לְשִׁלְשִׁית כְּתִיב וְאֵעִיפִי שְׂיֵאלָנוּ מִמְנַרְסִים בְּחֹדֶשׁ נִסָּן לֹא לֹוֹ לְעִשׂוֹת סוּכָה בְּזָלוֹתוֹ הוֹמָן וְכו':

תְּרַבְּוּ אַ מְקוֹם הֵרָאִיו לִיֵּאֵר שִׁיעֲשֻׁנָה תַחַת אוֹר הַשָּׁמַיִם דְּכַסִּיב בְּסַפֵּס שְׁלֹו וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס סוּכָה וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַיָּם וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַאֵשׁ. כְּרִייתָא בְּפִיק דְסוּכָה (דף ע"ג) וּפְרִיךְ בְּגַמְרָא אֲדַרְבֵּי בַסּוּכוֹת תַּרְתִּי מִשְׁמַע אַחַר ר"י כִּי יִתְחַס בְּסַכַּת כְּמִי: כִּי

תְּרַבְּוּ אַ מְקוֹם הֵרָאִיו לִיֵּאֵר שִׁיעֲשֻׁנָה תַחַת אוֹר הַשָּׁמַיִם דְּכַסִּיב בְּסַפֵּס שְׁלֹו וְדַרְשִׁין וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס סוּכָה וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַיָּם וְלֹא בַסּוּכָה שְׁתַּחַס הַאֵשׁ. כְּרִייתָא בְּפִיק דְסוּכָה (דף ע"ג) וּפְרִיךְ בְּגַמְרָא אֲדַרְבֵּי בַסּוּכוֹת תַּרְתִּי מִשְׁמַע אַחַר ר"י כִּי יִתְחַס בְּסַכַּת כְּמִי: כִּי

א"ח תרבה תרבו הלכות סוכה

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

עכ"ל וא"כ מה שביטל עכו"ם בע"ש אסור לאכול אם הוא מכירו. ומ"מ ז"ע דליחסר משום הכנה ללא גרע מדבר הניטול או נתלש זי"ט שאסור בשבת ואע"ג דס"ל דיה"כ ושבת קדושה א' הן (°) מ"מ להקל לא אמרינן כך ואפשר דס"ל דלפ"י להקל הו' קדושה א' ועי"ל דחוי (°) זו ציוס לקטנים ומ"מ אם ציטל דבר שא"א לאכלו חי כגון דגים אסור לאוכלן בשבת כיון שקדושה א' הן ועסקי תקט"ו ס"ד וסי' ת"יו לענין עירוב וסקי' רס"ג: וכתב ד"מ וי"א דמי שעשה פעם א' ז' ימים אינו יכול לחזור בו כו' וכי מהרי"ו דלפי דעה זו אפי' תנאי לא מהני חז"ל מהרי"ו קי' קצ"א וצריך לנהוג כך כל ימיו כיון שקבל עליו

הלכות סוכה

תרבה א * בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש: * ומנוה א (ה) לתקן הסוכה מיד לאחר יום כיפור מנוה הבאה לידו אל יחמינה (מהר"ל):

תרבו העושה סוכה תחת האילן או תחת הגג. וכו' ג"ס:

א * אין לעשות סוכה (א) * תחת (ה) צית או אילן והעושה סוכתו תחת האילן י"א שאם ב האילן צלתה מרובה מחמתו פסולה בבל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן ב כשרה ג אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן (ב) צריך שישפיל

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

תרבו א. תחת בית. (°) צית פסול דסוכה אמר רחמנא ולא ציתו של כל ימות השנה ורש"י דף י"ד עסקי' תרלו' ואלין פסול משום דמחזירי' הו' ב. כשרה. אפילו לא השפיל. (°) התוס' והרא"ש³ הוכיחו כן לבטל ברוב כיון דמנכרין ולא מערב' דהאי לחודיה קאי. א"כ תפסול משום דמנכרין סכך פסול אלא הטעם כיון דמי שקלט לפסול אכתי עלתה מרובה בכשר עכ"ל. (* וצאמת (°) התו' לשיטתם אזלי וְ עסקי' תרלו' אצל הרא"ש⁴ שהסכים לפירש"י א"כ כשתשקול הפסול ישאר חמתה מרובה ואפי"ה כשר' א"כ ה"ג גבי אילן יכשיר אפי' כשתמנה מרובה בלא האילן דהא הרא"ש גמר לה משם וְ ואפשר (°) כשתמנה למעלה גרע טפי ומ"מ ז"ע ליישב ל' הרא"ש שבי כיון (°) דמי שקלט ליה סגי בכשר ואפשר דמציא ראייה מהמסקנא (°) דמוקי ליה במעדיף וא"כ עלתה מרובה ע"ש ובמ"מ פ"ה⁵:

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

והקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שביטלו אחרים כתוב בתשו' מהר"מ ק"י ע"ו כיון דבהיתר הוא ממשל לא שייך לאסור משום קנס (°) [וע' סימן שי"ח] ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירצה בשבילו לשנה הבאה דישראל לא עבר אלפני עור ל"ת מכשול להרבות בשבילו משא"כ בעכו"ם (°) [עסקי שכ"ה]

אורח חיים תרכה הלכות סוכה

באר הגולה
א טור

באר היטב
(א) לתקן. היינו לבנותה כולה כן הוא במהרי"ל:

ביאור הגר"א

וכן בת"א מתרגמינן ארי במטלת ענניו כו' וכן איתא במ"ר בכמה מקומות ומהן שם אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו אתה אמרת והשענו תחת העץ חייך שאני פורע לבניך שנא' פרס ענן למסך הרי במדבר בארץ מנין כתיב בסוכות תשבו שבעת ימים לע"ל מניין שנא' וסוכה תהיה לכל יומם כו' וכן במכילתא פ' בשלח ע"ש וערש"י בריש סוכה ב' ב' ד"ה ההוא: מלוא הבאה כו'. מכילתא פ' בא ושמתם את המלות רבי יאשיה אומר אל תקרא כן אלא ושמתם את המלות כשם שאין מחמיצין את המלות כך אל יחמיצו את המלו' אלא אם באת מלוא לידך עשה אותה מיד והביאו רש"י במגילה ו' ב' וביומא ל"ג א' וע' פ"ד דנזיר כ"ג ב' ובב"ק ל"ח ב' ובהריות י"א ושאר מקומות:

יד אפרים

סעיף א (ט"ז) אלא שהכתוב ייחס המלוא כו' ועל כן שייך שפיר מה שכתב רבינו אה"כ והסוכות כו', כל"ל:

שערי תשובה

מקצתו ע"ש וע' בספר אור צדיקים להר"מ פאפרש שיש להרבות בצדקה ערב סוכות ומהרה"ו היה מחלק הקופה לעניים ערב סוכות (ע' בפרע"ח טעם הדבר) וטוב להדליק ז' נרות בסוכה נגד ז' צדיקים כו' ע"ש והביאו בק"א למח"ב וכו' באר יעקב בח"מ סי' ח' דאה"ל דק"ל כיון שנתמנה פרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני ג' מ"מ סוכה שרי וע' בקידושין פ' יו"ד יחסין ובליקוטי מהרי"ל:

מחצית השקל

בהוליא אותם מארץ מצרים. נראה מלשון הכתוב שהקפידה תורה שבשעת קיום המלוא נדע ונתכוין לטעם מלוא שהיא זכר ליליאת מצרים. וכתב והב"ח שם שכן גם הדין בליאת ותפלין, ע"ש:

פרי מגדים

משבצות זהב

כתב הטור. עיין ט"ז. המעניין ב"ח ז"ל (עמוד תסה ד"ה על) יראה שפרש להיפוך, לרבי עקיבא סוכה ממש, פירש הפסוק בפרשת אמור [ויקרא כג, מג] למען ידעו כו', עיקר הודעה שידעו שישבו בסוכות ממש, וזהו שר"י שנדע בכוונתה. ועיין מ"א [ריש הסימן] מזה. ובהוליא מארץ מצרים ענין בפני עצמו, דבזמן הזה היה ההושבה בסוכות. אבל לרבי אליעזר לאמר ענני כבוד היו, ר"ל שיוון במלואה עיקר לזכור יליאת מצרים למען ידעו כי בסוכות הושבתי מיד בהוליא מארץ מצרים, עמוד ענן יומם כו'. ולפי זה ראוי לכוין שתיים, שישבנו בסוכות ענני כבוד דבר נסוי, וגם הוליאנו ממצרים. ומיהו י"ל בכתוב אין מפורש רק יליאת מצרים לפשט זה. וכל זה ללא המלוא כתיקונה על כל היותה טוב, ודיעבד אם לא כיון רק ללא המלוא שגונו השם יתברך, ילא, דמלות ריכות כוונה ללא, כבסימן ס' סעיף ד'. ולרבי עקיבא יהיה הזכרון בסוכות הושבתי, כמו שכתב הרשב"ם ז"ל בפרשת אמור [שם] שלא לומר כוחי ועוצם ידי כו', וכמו שכתב הרב אברהם אבן עזרא ז"ל [שם] שאפשר סוכות שעשו בני ישראל בתקרי היה, כי בקיץ אין ריך לזה שענני כבוד היו מגינים משרב וגשם, ובתקרי קלת קור התחילו לעשות סוכות. ובהוליא ממצרים יחס המלוא ליליאת מצרים ככל שאר המלות, עבדי הם ומחויבים לנו לעשות מצותיו. מה שאין כן לרבי אליעזר עיקר הידיעה הנס ענני כבוד, וזה היה מיד אחר יליאת מצרים, ובתקרי עושין, דאם לא כן לא היה היכר, זה פירוש הטור להב"ח ז"ל. אבל הט"ז מפרש להיפוך, לרבי עקיבא עיקר הידיעה לזכור יליאת מצרים, שמיד היה ההושבה בסוכות לאחר יליאת מצרים, למען ידעו יליאת מצרים קאי, ולרבי אליעזר עיקר הידיעה ההושבה דרך נסוי בעננים, ובהוליא ממצרים ייחס המלוא אחר יליאת מצרים. כלומר, ריכין שחשנו מלות ה' מאחר שהוליא אתכם ממצרים. ומה שפסק

אשל אברהם

ויברך. עיין מ"א. היינו שללא ידי המלוא כתיקונה ריך לכוין גם את זה, הא דיעבד ילא כל שיוון ללא לכוין, עיין ט"ז. ומשמע דאין ריך לכוין שהוסיפי ה' בענני כבוד, רק הודעה (ד"א) [דיליאת מצרים]. ולפי מה שכתב בט"ז, ראוי שיוון לשתיים. והנה המחבר בסיומן ח' סעיף ח' וסיומן כ"ה סעיף ז' [ה] כתב יכוין כו', וכאן לא כתב, כי גם הטור כתב שם, וכאן לא כתב כלום. ובאמת כתוב מפורש ויקרא כג, מג] למען ידעו דורותיכם כו'. מה שכתב המחבר ענני כבוד לכל יבוא אליהם שרב ושמש, ובלבד מפני האורבים, היינו מצדדים. ועיין רא"ם פרשת בהעלותך על פסוק וענן ה' עליהם יומם (במדבר י' ל"ד), הקשה אם כן גם למטה הוה ענן ויהיו סוכיהם כו', ועיין אילך לדרך [שם] הוא הדין ד' דפנות, יע"ש. ועיין ב"ח כאן [סוף הסימן] הביאו. והנה מצדדים י"ל היה רק סביב למחנה ישראל, לא לכל אחד בפני עצמו. וי"ל כי הסכך עיקר למעלה מחמה וגשם, להורות אין מזל לישראל ואלא לעבוד לכוכבי לכת ולי"ב מזלות וכדומה כאומות העולם, בלתי לה' לכוין, מה שאין כן למטה הענן להגן מפני נחשים וכדומה, אין ריך למטה. ולדדים דפנות ד' דוקא, והלכה למשה מסיני הוא שיהיה סכך כל מצובה מחמה, וג' דפנות וד' טפח סגוי, וכאמור. ומה שכתב בצידה לדרך [שם] על מה שכתב רש"י ז"ל בפרשת נשא [שם ז, טז] ושעיר לכפר על קבר התהום, הא ענן מפסיק למטה, י"ל דוקא חלל אהל טפח על טפח ברום טפח מפסיק, עיין סוכה כ"א א', הא לאו הכי אף שענן אין מקבל טומאה, מאהיל מיקרי בטומאה רלווא עכ"פ, דקרקע נמי אין מקבלת טומאה. ועוד, דהלכו חוץ למחנה ישראל לנורם, ושם לא היה ענן והיה ספק קבר התהום. ועיין רא"ם פרשת נשא שם: א לתקן. עיין מ"א. ועיין דרכי משה אפילו בערב שבת, עיין עטרת זקנים. וכוונת המ"א, דהר"ב כתב כן בסיומן תר"ד [סעיף ה] יתחיל בסוכה

ח טור מתא דאור
שבת פסחים גר
וכפר רש"י שם.

ממש או על האור שהדלק ממנו, וכן נהגו להדליק מעששיות של בית הכנסת. וומיהו, אפלו אם הדלק ביום הכפורים, אם הדלק בהתר כגון לחולה, יכולים לברך עליו: הגה יש אומרים להבדיל (יא) על גר של בית הכנסת (המגיד פרק כט ואבודרהם ואור זרוע), [כ*] ויש אומרים (יב) שאין להבדיל עליו אלא מדליקין גר אחר ממנו, (יג) והנכון להבדיל על שניהן ביחד, דהיינו להדליק גר אחד מנר בית הכנסת, ולא יבדיל (יד) על גר עצמו של בית הכנסת לחוד (מהרי"ל). ושאר דיני גר ענין לעיל סימן רצח. ואוכלים ושמתים במוצאי יום הכפורים (טו) דהוי קצת יום טוב (טור ומהרי"ו ואור זרוע). יש מחמירים (טז) לעשות ימיים יום כפור, (יז) ויש לזה התרה, ואין לנהג בחמרא זו משום דיש לחוש שיכא לידי סכנה (אור זרוע). מי שמתענה תענית חלום למתרת יום כפור אין צריך להתענות כל ימיו (מנהגים). אין אומרים לתנות (יח) ולא צדקתך וצדקתך מיום כפור עד סכות. והמדקדקים (יט) מתחילים מיד במוצאי יום כפור בעשיית הסכה כדי לצאת ממצוה אל מצוה (מהרי"ל ומנהגים והגהות מימוני פרק (ב דברכות) [ה דתפלה], מהרי"ו):

הלכות סכה

תרכה ובו סעיף אחד:

א. בפסכות תשבו שבעת ימים וגו' (א) כי בספות הושבתי את בני ישראל, הם ענני כבוד שהקיפם

א טור.

באר היטב

אף יאכלו עם אחרים שלא הרבו בשבילן, מגן אברהם, עין שם שמסים שלא לעשות שני ימים יום כפור, דכשעושה יום שני יום כפור אם בן מאתמול הוי ערב יום כפור, ואסור להתענות ואם בן הארץ התענה והוי סתרי אהדי ולכן אין לנהג כן, ומכל שכן למנהגו שאין מתענין בין יום הכפורים לסכות. ובלקוטי פד"ס משמע שאין מתענין בלילה כי אם ביום: 1. תחנות. ואין מתענין בהם אפלו יאר צייט, שהם ימי שמחה שהיו מתנכין בהם המזבח בימי שלמה, מהרי"ל. ומקדשין הלכנה במוצאי יום כפור, עין סימן תכו סעיף ב. ביום שאחר יום הכפורים משכימין לבית הכנסת, מנהגים:

שהדליקו גר אחד מאותו שלהבת, עין סוף סעיף ה: ס. שני ימים. וזה לשון מהרי"ל בתשובה סימן ריב, העושים שני ימים יום הכפורים אין משני כלל התפלות, אף אם הם עשרה או מאה לא יתפללו רק תפלה של חל דהוי לא תתגדוד. וכתב המגן אברהם, ונראה לי דיניחו גם כן תפלין מהאי טעמא, עד כאן, אף פיוטים וסליחות יאמרו כרצונם וישלש עשרה מדות כקורא בתורה. וכתב המגן אברהם, ומכל מקום נראה לי דלא יאמרו אותם באמצע התפלה רק אחר שמונה עשרה גם לא יקראו בתורה אפלו ויחל. כשחל יום כפור ביום חמישי אסור להכין להם צרכי שבת בערב שבת שהוא יום כפור שלהן.

באור הלכה

ה [כ*] ויש אומרים שאין להבדיל עליו. עין משנה ברורה. ונחלים ששבתו, מתר להדליק ממנו גר במוצאי יום הכפורים ולברך עליו ותלמידי רבנו יונה, והובא במגן אברהם:

משנה ברורה

לאור היוצא מן העצים ואבנים דאסור במוצאי יום הכפורים לברך עליו. וענין במגן אברהם, דלפי זה גם באור היוצא מן עצים ואבנים אין לברך אפלו על גר אחר שהדלק ממנו, דלא כה"ש אומרים דסעיף ד: (יא) על גר של בית הכנסת. רוצה לומר, שהדלק מבעוד יום ודלק בהתר והוי לה שבת ממש: (יב) שאין להבדיל עליו. דלא נעשה רק לכבוד היום ולא להאיר, ומבאר בסימן רצח שאין מברכין על זה, "ודעה ראשונה סבירא לה דנעשו להאיר, ועדיף להבדיל על זה מלהבדיל על גר אחר שהדלק ממנו, דלא מקרי כל כך אור ששבת פיון שלא היה ביום הכפורים: (יג) והנכון להבדיל על שניהן ביחד. רוצה לומר, שבזה בודאי יוצא. והוא הדין אם היה לו גר אחד בביתו שהיה דלוק מבעוד יום, ידליק ממנה עוד אחד ויברך על שניהן ביחד, כי על אותו גר שבביתו לחוד גם כן אינו פדאי לברך, דאפשר שהיא נעשה גם כן רק לכבוד היום [ח"י אדם]. ומן דרך החיים משמע דיותר טוב שיניח בביתו לכתחלה גר דלוק מערב יום כפור שיהיה דלוק עד מוצאי יום הכפורים כדי לברך עליו, ויוצא בזה לכל הדעות פיון שהוא מניחה לכתחלה בשביל זה: (יד) על גר של בית הכנסת לחוד. ואם אי אפשר להבדיל על שניהם, "מוטב להבדיל על גר אחר שהדלקו ממנו לחוד מנר בית הכנסת לחוד, "ומכל מקום אם עבר וברך על גרות של בית הכנסת בלכוד אין צריך לחזור ולברך על גר אחר, "שהנרות שלנו עשוין גם להאיר. שהרי מתפללין לאורן. אין מתענין מיום כפור עד סכות יום שמת בו אביו ואמו. שהם ימי שמחה. שהיו מתנכין בהם המזבח בימי שלמה. ביום שאחר יום הכפורים משכימין לבית הכנסת כדי שלא יהא נראה חס וחלילה שאנו היינו נכנעין לו רק בעת שאנו צריכין לבקש על דיננו: (טו) דהוי קצת יום טוב. כדאיתא במדרש, דבת קול יוצאה במוצאי יום הכפורים ואומרת לך אכל בשמחה וגו': (טז) לעשות שני ימים יום כפור. משום ספקא דיומא. ומכל מקום לא יתפללו "רק תפלה של חל ויניחו תפלין, אף פיוטים וסליחות ויכלו לומר כרצונם, וגם זה לא יאמרו בתוך התפלה רק אחר שמונה עשרה. גם לא יקראו בתורה אפלו ויחל. כשחל יום הכפורים יום חמישי, אסורים אחרים להכין להם צרכי שבת בשבילן בערב שבת, שהוא יום כפור שלהן, אף יאכלו עם אחרים שלא בשבילן. "יש אומרים דמי שעשה כן פעם אחת שני ימים אינו יכול לחזור, וצריך לעשות כן כל ימיו. דהוי כמו קבל על עצמו בנדר: (יז) ויש לזה התרה. היינו, אם נתחרט על זה ואינו רוצה לעשות כן, רשאי להתיר לעצמו בפני שלשה על ידי פתח וחרטה, ואם התנה בפרוש שאין עושה כן רק שנה זו ואין מקבל על עצמו שיעשה כן בכל שנה, "אין צריך התרה. ומה שכתב שאין לנהג בחמרא זו, כי באמת מדינא אין לחש, דאנן בקיאיין בקביעא דירחא ואין עושין רק משום מנהג שנהגו אבותינו, וכיום הכפורים "לא נהגו אבותינו, אם כן למה ננהג אנחנו: (יח) ולא צדקתך וצדקתך וכו', ולא "פרקים, ולא שיר המעלות, "אכל למנצח ואל ארץ אפים אומרים. ויש מקומות שבערב סכות אין אומרים למנצח, אכל אל ארץ אפים אומרים: (יט) מתחילים. וביום המתרת "יעשה פלה, כמו שכתב בסימן תרכה:

תרכה א (א) כי בספות הושבתי וכו' הם ענני כבוד וכו'. ודגמא לזה צנונו לעשות סכות, כדי שזכור נוראותיו ונפלאותיו. ואף על פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צנונו לעשות סכות באותו זמן, לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סכות לצל

שער הציון

יש לברך עליהם: יח. מגן אברהם ושא: יט. דרכי משה: כ. מגן אברהם ומשה אפרים: כא. כי רב הצבור אין יכולין להתענות שני ימים, ולא חקנו בזה לעשות שני ימים: כב. סידור דרך החיים בשם אליה רבה: כג. משה אפרים: כד. פרי מגדים:

ה יב. והעמיקו הגר"ז, וכן כתב הגר"א דסעיף זה סותר לרעת הש אומרים דסעיף ד: יג. מגן אברהם ולבושי שרד: יד. לבושי שרד: טו. מגן אברהם: טז. הגר"ז: יז. ובמטה אפרים קמב, דניות של בתי מדרשות שעשוין ללמד אצלם והקובעים שם משתמשין בהם,

בָּהֶם לְבַל יָכֵם שָׂרֵב וְשָׂמֵשׁ. (ב) וּמִצְוָה לְתַקֵּן הַסֵּפֶה מִיַּד לְאַחַר יוֹם כְּפוּר, דְּמִצְוָה הַבָּאָה לְיָדוֹ אֵל יִתְמִיזְנָה (מהר"ל):

תְּרֻכָה הַעוֹשֶׂה סֵפֶה תַּחַת הָאֵילָן אוֹ תַּחַת הַגֶּגֶן. וְבוֹ ג' סְעִיפִים:

א. * (א) [אין לעשות ספה (א) *] תחת (א) בית או אילן. והעושה ספתו תחת האילן, יש אומרים שאם האילן צלתו מרובה מחמתו, פסולה (ב) [אין] בכל ענין אף אם הספה צלתה מרובה מחמתה, (ג) אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו, אם הספה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן פשרה יאפלו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הספה, (ד) אבל אם אין הספה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן, (ה) צריך שישפיל הענפים [אין] ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו נפרים, ויהא סכך רבה עליהם ומבטלן. * (ה) ויש אומרים שאפלו אם הספה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה מצלתו, אם ענפי האילן (ו) מכוונים כנגד סכך הפשר פסולה, בין שהאילן

א משנה ספה ט.
ב איקומא דרבה פס.
ג טור בשם רש"י וכן
כתב התוספות. ד שם
בשם אבי העזרי
והנה"ב וכן כתב
הר"ן.

בְּאֵר הַיִּטָּב

6. לְתַקֵּן. הֵינּוּ, לְבִנוּתָהּ פְּלֵה, בֵּן הוּא בְּמַהְרִ"ל:

6. בית. דכעי שתהא הספה תחת אור השמים. מקומות קרים שבחג יורד שלג הרבה על סכך הספה ומתעבה ונעשה כעין תקרה, פשרה, גנת ורדים חלק ארח חיים כולל ד סימן ז: ג. ומבטלן. אף על גב דאין מבטלין אסור לכתחלה, יש לומר דקדם יום טוב שאינו אסור עדין נחבשלו, ב"ח, מגן אברהם. וכתב ש"ז, ומזה יש ללמד בתערוכת חמץ קדם פסח לח בלא ואין שם ששים, שיכול להרבות עליו ואפלו לכתחלה כיון שהיה קדם זמן האסור, ועין סימן תמב ותמו מה שכתוב שם:

(א) ומצוה בו, ובאליה רבה משמע שאין לתקן הסכה מכל וכל קדם יום הכפורים ומפרש על פי המדרש למה אנו עושין סכות אחר יום הכפורים שמא יצא דינו לגלות בו, עין שם, והוא סמך בעלמא, דודאי מה שהסכה היא דגמת גלות אינו רק מחמת הישיבה אבל לא העשייה. ואם כן אדרבה היה טוב להקדים מטעם שקבת. שמצוה זו שעשה הסכה הצטרף להכריע לכך זכות כמו שקבת הלוכח לענין קדוש הלכנה. ועין בכרפי יוסף כתב שהמדקדקים עושים הדפנות ועצי הסכך קדם יום הכפורים ובמזא"י יום הכפורים מניחים הסכך אם לא כלו מקצתו, עין שם. ועין בספר אור צדיקים להרב מאיר פאפרש שיש להרבות בצדקה ערב סכות, ומורנו הרב ר' חיים וישאל היה מחלק תקפה לעניים ערב סכות (עין בפרי עץ חיים טעם הדבר). וטוב להקליק שכעה נרות בספה נגד שכעה צדיקים בו, עין שם, והביאו בגנטרס אחרון למחזיק ברכה. וכתב באר יעקב בחשן משפט סימן ח דאף על גב דקומא לן כיון שנתמנה פרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני שלשה, מכל מקום סכה שרי. ועין בקדושים פרק עשרה יוחסין ובלקוטי מהר"ל:

(8) בית. עין באר היטב. ועין שם בגנת ורדים הטעם דהא שלג אינו חוצץ בפני הסמאה לא חשיב מידי להיות כתקרה על גבי סכה, עין שם:

מִשְׁנֵה בְּרוּחַ

ולא היתה נפרת עשיתנו שהם במצות ה' יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מספתו לביתו, ואנחנו יוצאין מן הבית לישוב בספה, בזה מראה שהוא עושה לשם מצות ה' יתברך וטורו. וכתבו האחרונים, שיכון בשיכתה שצונו הקדוש ברוך הוא לישוב בספה זכר ליציאת מצרים, וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן עלינו מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה פתונה, הא דיעבד יוצא כל שפון לצאת לכד ופרי מגדים: (ב) ומצוה לתקן הספה מידי וכו'. אף דכבר כתבו לעיל בסוף סימן תרכד, התם בליילה התחלה בעלמא, ולמחרת מתקן כלה אם אפשר, גם שם אירי לענין מדקדק במעשיו, יתחיל דבר מה בספה מידי בליילה, ומי שאין מדקדק, על כל פנים ביום המחרת אחר יציאה מבית הפנסת יתחיל ויגמר כלה אם אפשר, ואפלו הוא ערב שבת עד חצות, ואחר זה יש לומר דאסור ופרי מגדים:

תְּרֻכָה א [אין] תַּחַת הָאֵילָן. הֵינּוּ כְּשֶׁעַנְפֵי הָאֵילָן הוּא עַל הַסֵּפֶה מִמֶּשׁ, אֲבָל

אם הוא מצד הספה, אף על פי שעל ידי צל האילן ממילא אינו מגיע החמה להספה כלל, אפלו הכי כשר וכפרי יעקב, עין שם:

[ב] בכל ענין. עין במשנה ברוחה. ודע, דכלל המחבר בזה עוד ענין אחר. דענינינו לא דמי לסכה תחת ספה, דשם דוקא בשפכה עליונה רחוקה מתחתונה עשרה טפחים, והכא אפלו הבית או האילן הוא למעלה מן הספה רק מעט גם כן אסור ומהרש"א, ועין בבית מאיר שהטעים בזה:

[ג] צריך שישפיל וכו'. סתם בזה שלא כדעת הרמב"ם דבעינן קציצה דוקא ובלא קציצה אפלו אם רבו הוא סכך כשר לא מהני, אלא דבהשפלה לכד סגי. ודע, דדעת הבי"ח דיש לחוש לדעת הרמב"ם דאין להתיר אלא בקצצו, לפי שהמחבר הוא חשוב ואינו דומה לשאר סכך פסול שהוא בטל ברוב, וגם הריא"ז המוכא בשלטי גבורים סבר כן, עין שם, ועין באליה רבה שדחה דבריו דמהריא"ז אין ראיה, עין שם. והנה כעת זכינו לאורו של רבנו חננאל ושמ כתב בפרוש על הא דמשני הגמרא בשבבטן, דהינו שיחתך הענפים, והוא ממש כפרוש הרמב"ם, ואחר כך מצאתי בהלכות הר"ן גיאות שפרש גם כן כעין זה, ועל כן בודאי דלכתחלה נכון לחוש לדעת הרמב"ם כדעת הבי"ח דבעינן שיקצץ אותן, ובזה מתר אפלו בלא נענוע, כמו שכתבו הפוסקים לדעת הרמב"ם:

[ד] ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו נפרים. מי הוא הסכך הכשר או הפסול, הא אם הניחן פסול על גבי הכשר זה על גבי זה ממש, נפרים מקרי ואין מהני בסכך כשר כשחמתו מרבה לצרפן יחד. פרי מגדים:

[ה] ויש אומרים שאפלו וכו'. על פי הכלל הידוע דבשני יש אומרים פסק השלחן ערוך כהשני, גם הכא פסק לחמרא כדעת אבי העזרי, וכן כתב

תְּרֻכָה א (א) תַּחַת בֵּית וְכוּ'. דְּכַעֲיֵן שְׂתֵּהָא הַסֵּפֶה תַּחַת אֲוִיר הַשָּׁמַיִם, דְּכַתִּיב בַּסֵּפֶת תִּשְׁבוּ חֲסֵר וִי"ו, דְּהֵינּוּ בֵּאתַת [שְׁלֵא

יִסְכְּף עֲלֶיהָ בְּשָׁנֵי קְרוֹיָן], וְלֹא בַסֵּפֶה שְׂתַחַת סֵפֶה אוֹ תַּחַת הַבַּיִת אוֹ אֵילָן, וּבֵיתוֹ גּוֹפֵא אִף אִם יוֹצֵא לִישֵׁב בַּהּ בְּחָג לְשֵׁם סֵפֶה, פְּסוּל, דְּסֵפֶה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא בֵיתוֹ שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאֵילָן פְּסוּל שֶׁיֵּהָא הַסּוֹכֵךְ עַל דַּפְנוֹת הַסֵּפֶה מִשׁוּם דְּמַחְבֵּר הוּא: (ב) בְּכָל עֲנִיָן. רוֹצֵה לֹאמַר, אֲפֹלו אִם הַשְּׁפִיל הָעֲנָפִים לְמִטָּה וְעָרְכָן עִם סֵכָךְ הַסֵּפֶה וְסֵכָךְ הַסֵּפֶה

רְבֵה עֲלֵיהֶם וְאִינוּ נִפְר, אֲפֹלו הֵכִי פְּסוּל, דְּאִף שֶׁהַסֵּפֶה צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה, כִּינֵן שֶׁהָאֵילָן גַּם כִּן צִלְתוֹ מְרַבָּה מִחֲמַתּוֹ אִם כִּן אֵין סֵכָךְ הַסֵּפֶה מוֹעִיל כְּלוּם [כ"ח]: (ג) אֲבָל אִם הָאֵילָן חֲמַתּוֹ מְרַבָּה מִצִּלְתּוֹ וְכוּ'. דְּאִזְ הַצֵּל כְּמוֹ שְׁאִינוּ, וְלֹא מִקְרִי סֵכָה שְׂתַחַת הָאֵילָן: (ד) אֲבָל אִם אֵין וְכוּ' אֲלֵא עַל יְדֵי הָאֵילָן. רוֹצֵה לֹאמַר, וְסֵכָךְ הָאֵילָן הֵלֵא פְּסוּל הוּא, דְּהוּא מַחְבֵּר, וְאֵין יָכוֹל לְצַרְפוֹ לְסֵכָךְ כְּשֶׁר לְהַכְשִׁיר הַסֵּפֶה: (ה) צְרִיף שִׁישְׁפִּיל וְכוּ'. וְזֶה אֲפֹלו לְכַתְחֵלָה מִתָּר, וְאֲפֹלו אִם עָשָׂה הַסֵּפֶה בְּחַל הַמוֹעֵד, וְלֹא שִׁיף בְּזֶה לֹאמַר אֵין מְבַטְלִין אֲסוּר לְכַתְחֵלָה: (ו) מְכוּוֹנִים כְּנִגְדַּ סֵכָךְ הַפְּשׁוּר פְּסוּלָה. סְבִירָא לְהוּ שְׁכַל מַה שְׁהוּא תַּחַת הָאֵילָן כְּמֵאן דְּלִיתָא דְמֵיא, שְׁאִינוּ מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם כִּינֵן שֶׁהָעֲלִינֵן מִצֵּל עֲלֵיו, וְאִם כִּן מִן הַסֵּכָךְ

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

תְּרֻכָה א. א. גמרא: ב. ויש"י: ג. וכן מוכח מן הגמרא דמשני בשבבטן, ולכך מתר כשהאילן חמתו מרובה מצלתו, משמע מזה דאם צלתו מרובה מחמתו אף בכהאי גוונא פסול: ד. גמרא: ה. הן לסכרת הר"ן והן למרוץ השני של המרדכי שהובא במגן אברהם והן לסכרת הט"ז, וסתמתי כמותם, ולא פסקרא הראשונה של המרדכי שהובא במגן אברהם, ובפרט דמלתא דרבנן הוא. ולפלא על הבאר היטב שהעתיק להחמיר: ו. דאין כאן שם אסור, דהא אין אסור מצד עצמו של הסכה לישוב בה, אלא שהישוב בה אינו יוצא ידי חובת המצוה ויש"י. עין שם. ועוד שני טעמים שהוא במגן אברהם. עין שם:

סוכה פרק ראשון סוכה

נא א ב ג מיי פ"ה
מהלכות סוכה הלכה
י קמנ עשין מנ טושיע
ל"ח פ"י מרטי סעף 6:
ס ד ה מיי שס הלכה כג
מג שס טושיע ל"ח
פ"י מרטי סעף 6:

רבינו חננאל

בתני' העושה סוכתו תחת
האילן כאילו עשה בתוך
הבית ופסולת. אוקימנא
באילן שצלתו מרובה
בביתו, מפני שהיא
סוכה תחת הסוכה, אבל
אם היה [אילן] שחמתו
מרובה מצלתו, שאינו
צדוק בסוכה, והתך [את]
התך הנתון על גבי הסך
כשרה. כיוצא בו הדלה
עליה [על הסוכה] את
התך ואת הדלת
ואת הקיסוס, וסיכך על
גבו פסולת, דעצור סך
פסול. [פ"י] זה הגפן
והדלת והקיסוס, בחדו
סך כשר [של סוכה]
לפיכך פסולה. אם קצצן
שורה ואפילו לבתולה,
ולא גורין היבא דקצצן
אטו [התך] דלא קצצו.
סוכה על גבי סוכה כ"י, ונת
ר"נ בסוכה תשבו, ככתב
חזק כתיב, דמשמע סוכה
אחת ולא שתי, מיכן
אמרו לא בסוכה שעל גבי
סוכה ולא בסוכה שתחת
האילן ולא בסוכה שבתוך
הבית. אמר ר' ירמיה
פעמים ששתיהן כשירות
פעמים ששתיהן פסולות
פעמים שהתחתונה
כשרה והעליונה פסולה
פעמים שהעליונה כשרה
והתחתונה פסולה, וכוון
פשוטות הן.

הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. לפי שהאילן מחובר
ובענין דבר תלוש דומיא דפסולת גורן ויקב ואם הסוכה
שתחת האילן מסוככת כראוי שלתה מרובה מחמתה לאו מיסמך
שמיפסל משום זירוף סכך פסול כיון דכי שקלת ליה לפסול אחתי
ללתה מרובה אלא כשאילן ללתה
מרובה אלא מחמת הפסול איירי והא
ללת משני כגון דנללו פסול ללתה
מרובה משום דל"כ מאי למימרא
דשהתא נמי דמשני בשחצנן קא
פריך מאי למימרא ומדע דגבי מקרה
סוכתו בשפודין או בנרוכות המטה
מכשיצין לקמן (דף טו.) בשש ריוח
צנייהן כמותו ודע"ג דלא מהני כה
חצטה לבעל ברוב כיון דמינכרין ולא
מיערבן דהאי לחודיה קאי (ו) ולא אמרי'
דחפסול משום מצטרף סכך פסול
דכיון דכי שקלת ליה סגי בכשר ועוד
אמרינן לעיל (דף ד:) היתה גבוהה
מעשרים והוצין יורדין לתוך עשרים
אם ללתה מרובה מחמתה כשרה
והא דאמרינן בסמוך תחתונה כשרה
ועליונה פסולה כגון שהתחתונה
במחמה מרובה מלתה וקיימא תרייהו
נתוך עשרים דמשמע דא קיימא
עליונה למעלה מעשרים תחתונה נמי
פסולה משום דמצטרף סכך פסול
כדתי סכך כשר התם מייירי כשאין
התחתונה ללתה מרובה אלא מחמת
עליונה וכי האי גוונא הוה מני
לשכונמי שתייהן פסולות אי קיימא
עליונה למעלה מעשרים אלא דמשכח
לה שפיר וא"ת כיון דלין תחתונה
ללתה מרובה אלא מחמת עליונה
אמאי כשרה הא לקמן כריש הישן
(דף כג.) אמרינן סוכה המדובלת
כשרה ומפרש שמואל בגמרא קנה
עולה קנה יורד וקאמר אב"י לא שנו
אלא שאין צין זה לזה שלשה אבל יש
צין זה לזה ג' פסולה וי"ל דהא אמר
רבא התם דאפילו יש צין זה לזה
שלשה אי שם בגגו טפה אמרינן חבטו
רמי ורבינו תם מפרש דלמעלה
מעשרים לא חשיב סכך פסול מאחר
שאינו הפסול אלא מחמת גובה שקשה
לו הא דקאמרינן תחתונה כשרה
ועליונה פסולה איצטריך ליה מהו
דתימא לנטרף סכך פסול כדתי סכך
כשר שדחק בקונטרס לפרש דאע"ג
דקיימא עליונה בתוך כ' מהו דתימא

מתני' כאלו עשאה סוכה כהני. ופסולה כתימא צרימא כגמ':
שהתחתונה פסולה. דשני סככין יש לה וקרא פסול סוכה תחת סוכה
דלקמן: אם אין דירין. בגמרא [י.] מפרש לה: גמ' למה לי למיתני
כאלו עשאה סוכה כהני. מההוא קרא דנפקא לן מוך הבית נפקא
לן תחת האילן ולמה לי למיתני האי
כהאין: הא קא מצטרף סכך פסול.
מחומר סכך פסול הוא דכתיב
(דברים טו.) באספך מגרנך ומיקנך
ממה שאתה מאסף מגרנך עשה
סוכתך בפסולת גורן כגון קשין
ובפסולת יקב כגון אשכולות וריקניות
וחמורות אלתא תלוש בעינן ומהני כל
האילן ללל הסכך להשלים ללתה
של סוכה: בשחצנן. השפיל ענפיו
נראין בעינן וסכך כשר רבה עליו
ומצטלה דמדאורייתא כל מילי בטל
ברובא דמתנן במתני' (לקמן דף יא.)
אם היה סיכון מרובה מהן כשרה:
מאי למימרא. למה ליה לרבא
למימר כשרה ולמיתנין למה ליה
למימר כאלו עשאה בתוך הבית
לאשמועינן דלא פסול אלא דומיא
דבית האי לאו תחת שני סככים הוא
דכיון דחמתו מרובה דענפיו מעוטינן
וסכך כשר רבה עליו מהיכא מימי
למיפסל לאו משום שני סככים איכא
דהא חד סככה הוא ולאו משום
מחומר איכא דהא בטל ליה ברובא.
שמע מינה מהכא שמככין על קני
הגג שקורין לע"ש אע"ש שמוכות זו
לזו צפחות מג' כיון שתחת מרובה
מלתן ואומר רבי זהו השעור
כשהקיסוס והאזיז שביניהן צווה
כדאמרינן (לקמן דף כג.) כזוהו מלעיל
כאסמרה מלתחת וצעוד שהן הסככי
והקיסוס צווה אין לרין לנענע אבל
אם הקיסוס רבה נטול אחת מצנינים.
וכל לשון חצטה שבהש"ס לשון הפסלה
והמפרש חצטה תלישה או שלשה
טועה דאי מחומר הוא מאי אהני ואי
תלוש הוא הא קמני או קלנן מכלל
דרישא מחוברים ועוד אי תלוש הוא
ללתה מרובה מחמתה אמאי לא
הלא נפלו על הסכך וגבי הדלה
עליה אמאי צני סיכון הרבה מהן:
אטו היכא דלא חצטן. דאיכא משום
מחומר דמצטרף סכך פסול לכשר
דאינו מעורב צנייהם ולחודיה קאי
ולא בטיל: הדלס. הריס ופשת עליה

עשאה בתוך הבית סוכה על גבי סוכה
העליונה כשרה והתחתונה פסולה ר' יהודה
אומר אם אין דירין בעליונה התחתונה
כשרה: גמ' אמר רבא י"א שנו אלא באילן
שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה
מצלתו כשרה ממאי מדקתני כאילו עשאה
בתוך הבית למה לי למיתני כאילו עשאה
בתוך הבית ליתני פסולה אלא הא קמ"ל
דאילן דומיא דבית מה בית צלתו מרובה
מחמתו אף אילן צלתו מרובה מחמתו וכי
חמתו מרובה מצלתו מאי הוי הא קא
מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אמר רב
פפא ב' בשחבטן אי בשחבטן מאי למימרא
מהו דתימא ניגזור היכא דחבטן אטו היכא
דלא חבטן קמ"ל דלא גורין הא נמי תנינא
ה' הדלה עליה את הגפן ואת הדלת ואת
הקיסוס וסיכך על גבן פסולה ואם היה
סיכון הרבה מהן או שקצצן כשרה היכי
דמי איילימא בשלא חבטן הא קא מצטרף
סכך פסול עם סכך כשר אלא לאו בשחבטן
ושמע מינה דלא גורין מהו דתימא הני מילי
בדיעבד אבל לבתחילה לא קמ"ל: סוכה
ע"ג סוכה וכו': ת"ר [י.] (בסוכות) תשבו יולא
בסוכה שתחת הסוכה ולא בסוכה שתחת
האילן ולא בסוכה שבתוך הבית אדרבה
בסוכות תרתי משמע אמר רב נחמן בר
"צחק בסכת כתיב אמר ר' ירמיה הפעמים
ששתיהן כשירות פעמים ששתיהן פסולות
פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה
פעמים ששתיהן כשירות היכי דמי כגון
שתחתונה חמתה מרובה מצלתה והעליונה
צלתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך
עשרים פעמים ששתיהן פסולות היכי דמי
כגון דתרווייהו צלתן מרובה מחמתן וקיימא
עליונה למעלה מעשרים אמה פעמים
שתחתונה כשרה והעליונה פסולה
היכי

(א) לקמן י"א. (ב) וי"ל
בספיקו.
תורה אור השלם
1. בסכת תשבו שבעת
ימים וכו' האזרח
בישראל ישבו בסבת:
ויקרא כג מב
הגהות הב"ה
(א) י"ב ד"ה הא קא
מצטרף וכו' והאי לחודיה קאי
ולא אמרינן:
לענין רש"י
לג"ש. פסיס.
טרייל"א. נפן הסוכה על
כלונסאות.
אדר"א (י"ד"א). קיסוס
וצמח מטפס.
מוסף רש"י
הדלה. טרייל"א בלע"ז
לקמן י"א. ואת הקיסוס.
איר"א בלע"ז והוא מלה
כגון י"ש. פסולה. שאין
מסכין בתוכה, דאמר מר
(לקמן י"ב.) באספך מגרנך
ומיקנך. בפסולת גורן ויקב
הכתוב מדבר ולקמן י"א.
ואם היה סיכון הרבה
מהן. ומצטנן כתיב, או
שקצצו. אף לאמר שמככה
כין. ולא אמרינן חמתה
עליונה בפסול ופסולה
ויש.

ענין דלית שקורין טרייל"א: קיסוס. עשז המתפשט מאלד ושרשיו
כאילן ועיקרו כאילן וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות:
פסולה. משום מחומר: היכי דמי. סיכון הרבה מהן למכשיר
ליה צניטול אי דלא חצטן דלא צניטול אמאי כשרה: הא קמלטרף.
ונמלא מסכך במחומר ואף על פי שהוא רחוק ומובדל מרובה הוא
את הלל וזריך להיות ללתה מרובה מחמתה לבד מזה: אלא
דחצטן. דצניטול אגב כשר והוה ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמני
הדלה: ה"ג שסיפן כשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה
מרובה מלתה ועליונה ללתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה
בתוך עשרים שתייהן פסולות ה"ד כגון דתרווייהו לנתן מרובה
מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' התחתונה כשרה ועליונה פסולה
היכי
ענין דלית שקורין טרייל"א: קיסוס. עשז המתפשט מאלד ושרשיו
כאילן ועיקרו כאילן וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות:
פסולה. משום מחומר: היכי דמי. סיכון הרבה מהן למכשיר
ליה צניטול אי דלא חצטן דלא צניטול אמאי כשרה: הא קמלטרף.
ונמלא מסכך במחומר ואף על פי שהוא רחוק ומובדל מרובה הוא
את הלל וזריך להיות ללתה מרובה מחמתה לבד מזה: אלא
דחצטן. דצניטול אגב כשר והוה ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמני
הדלה: ה"ג שסיפן כשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה
מרובה מלתה ועליונה ללתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה
בתוך עשרים שתייהן פסולות ה"ד כגון דתרווייהו לנתן מרובה
מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' התחתונה כשרה ועליונה פסולה
היכי

ניגור למיפסל תחתונה משום דזימנין דקיימא עליונה למעלה מעשרים
דלא מסיק אדעתיה למיחש לתחתונה משום זירוף פסול עם כשר
ומדחוי לעליון כי חמתו מרובה סכך כמאן דליתיה דמי ולא פסיל
לתחתונה קא משמע לן דלא גורין הא אטו הא דוחק הוא זה
ועוד דמאי טעמא הוה מני למימר שתייהן כשירות איצטריך ליה
וגריס ר"ת תחתונה כשרה והעליונה פסולה היכי דמי כגון דעליונה
חמתה מרובה מלתה ותחתונה ללתה מרובה מחמתה וקיימא תחתונה
בתוך כ' כלומר אבל העליונה לא חיישין בכל ענין דקיימא ואפילו
למעלה מעשרים לא מייפסלם התחתונה כדתי דקאמר הש"ס
מהו דתימא לינטרף סכך פסול כדתי סכך כשר כלומר שיחשב סכך
פסול מחמת דקיימא עליונה למעלה מעשרים קמ"ל דכי האי גוונא
לא חשיב סכך פסול וצריש עירובין (דף ג. וס.) משמע קלת כפירוש
ר"ת גבי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת למעלה מעשרים אף על גב דאי
שקלת להיהא יהא חמתה מרובה מלתה משמע התם דכשרה
משום דעכשו היא לה ללתה מרובה מחמתה ומיחו גבי הוצין יורדין
פירשנו לעיל דאפילו חשיב סכך פסול כשרה דמייירי כשאלתה
מרובה מחמתה מה שבתוך עשרים והא דקאמרינן (שס.) אי קלשת
לה ויהא חמתה מרובה מלתה היינו לפי שלא יכול להתקיים
הסכך שבתוך עשרים דמחמת קלישותו יבא הרוח ויפזר או יפול: בסבת.
ואפילו למאן דאמר יש אם למקרא מודה דלא לתנס
נחבז המסורת דפרשישית לעיל (דף י. וי.) תחתונה כשרה. כבר פירשתי לעיל:

סוכה פרק ראשון סוכה

עין משפט גר מצוה

א מ"י פ"ג מהלכי
טומאת מת הלכה א'
ב ב ג מ"י פ"ה מהל'
סוכה הלכה ב כ סמ
עין מ"י ט"ע א"ח מ'
מרכ סעף א'
ב ג ד ה מ"י ט"ע א"ח
מ"י ט"ע א"ח
מ"י מרכ סעף יט וסמ
מרכ סעף ד'
ה ו מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה טו סמ
ט"ע א"ח סמ
מלל סעף ב:

אמר רב הונא ב"ה. אע"ג דלקמן פרק הישן (דף כג): אמרינן
חבובי רמי הכה לא שייך:
שלא מצינו מקום פחות מר' היינו לענין רשות היחיד וכרמלית
דפריש דבוקטורס ולענין גובה נמי אשכחן גריש חלון

(ה) היכי דמי כגון שהתחונה לנתה מרובה מחמתה והעליונה חמשה
מרובה מלמטה וקיימי תרווייהו כחוך כ' עליונה כשרה והתחונה
פסולה היכי דמי כגון דתרווייהו לנתן מרובה מחמתן וקיימא עליונה
כחוך כ' פסולה כשרה ועליונה פסולה אלתעריכא ליה מ"ד
ניגור דילמא מלטרף סכך פסול כו'.
ול"ג צהא קיומא וכגון דקיימא
עליונה כו'. ופירושו שמהן כשרות
ה"ד כגון שהתחונה חמשה מרובה
לסכך לדידה כמאן דליתיה הוא
דתרווייהו מתכשרין בסכך העליון
והוא דקיימא עליונה בתוך כ' לארך
דהו סכך כשר אף להשכיר תחתונה:
שמהן פסולות כו' וקיימא עליונה
למעלה מ'ל. לנגה של תחתונה
שהיא קרקעיתה של עליונה: **התחונה
כשרה ועליונה פסולה ה"ד כגון
שהתחונה לנתה מרובה כו'. לסכך
של עליונה לאו סכך הוא ולא מייפסלה
תחתונה משום סוכה תחת סוכה
ועליונה פסולה משום דתחתונה מרובה
מלנתה וכגון דקיימי תרווייהו בתוך
כ' לארך דאי עליונה למעלה מעשרים
אף תחתונה פסולה משום דמלטרף
סכך פסול צהדי כשר משום דסכך
למעלה מעשרים פסולה אצל כי קאי
לנתה מרובה מחמתה דתפסיל:
תחתונה משום סוכה תחת סוכה (ה)
ה"ד דתחתונה פסולה. משום סוכה
תחת סוכה: וקיימא עליונה כחוך
כו'. לנגה של תחתונה דהוא קרקעיתה
לעליונה: פשיטא. דכי חת מנייהו
חמשה מרובה לאו סוכה תחת סוכה
היא ומאי אשמעינן רבי ירמיה:
**התחונה כשרה ועליונה פסולה
אלתעריכא ליה מ"ד**. כדקיימא עליונה
בתוך כ' מ"ד ניגור. למיפסל
תחתונה משום ומנין דקיימא עליונה
למעלה דלא מסיק אדעמיה למימש
אתחתונה משום לירוף פסול עם כשר
ומדמי לעליון חמשה מרובה סכך
כמאן דליתיה הוא ולא פסיל לתחתונה
קמ"ל דלא גריזין הו' אטו הא:
וכמה יא. הפסק בין סכך לסכך**

הגהות הב"ה

(ה) יש"י ד"ה היכי דמי
וה"ה שטיקן וד"ה תחתונה
כשרה ה"ה:

מוסף רש"י

טפה על טפה ברום
טפה. אהל קטן טהור
טפה ארוך וטפה רחב
ורום הללו טפה, מביא
את הטומאה. אם טהור
כך מהם נזדו זה וזו
נזדו זה וזה טהור וזו
ממח אהל התם וזה כו'.
וחוצץ בפני הטומאה.
אם טומאה חמתי וזו
על גבי הללו טהור. והכי
נקט על רום טפה דאי היה
חלל רומי פחות ממש
היה טומאה לזאת וכגון
למעלה עד לרקיע טהור
מלמעלה עד לגובה
וחלון קטן ולענין ארמי
טומאה נמי לא מימי
ללא אהל הוא וזה (ה)
ט"ו. סיככה כהלכתה.
לסוכה (שבת מה' ה').
ועיטרה. יפה וטובה.
ב. בקומין. פילסה
כירוש של צננים שקורין
אובריין (שבת כ"ב).
ובסדין המצוירין.
לנטיס על פסח וביצה
ה'. אפרסקין. פירסקין
לע"ז (שבת מה' ה').

רבינו הגואל

כיון ששני העליונה
כשרה והתחתונה פסולה,
אמר ר' וכמה היא בין
סוכה לסוכה. כמה היא
חלל בין סכך לסכך
ותיה התחתונה פסולה.
אמר רב הונא טפה,
שכן מצינו באהלי טומאה
טפה. רב חסדא אמר
ד' טפחים. שלא מצינו
מקום פחות מר' טפחים.
ושמואל אמר עשרה
טפחים. כהכשרה. כלומר
אין התחתונה פסולה עד
שיהיה בעליונה הכשר
סוכה. ודייקין מדברי ר'
יהודה דתני [אם] אין
דירין בעליונה התחתונה
כשרה. ואוקימנא בשאינה
ראויה לדירה. מכלל
דתנא קמא סבר אע"פ
שאין העליונה ראויה
לדירה כשרה. קשיא
לשמואל. ושניין אין
[ראויה] לדירה מיוחדת.
אבל ראויה לדירה על

לעזר רש"י

אובריין (אובריין).
ברום מקושטים
ברובות צבעוניות.
גלישק"ש
גובילישק"ש. קישוטים
דקומים בולטים.

רבינו הגואל (המשך)

די הרחק. ודי טפחים
דירה ע"י החוקן היא.
וכן אהא דאמרי במרבא
כל שאין (העליונה)
התחתונה יכולה לקבל
כריס וכסותו של צנינה.
כולי שגורא הכא והכא
חזק אהא דלירה והכא
לקבל. על ידי הרחק.
פ"קא פ"ס עליה סדין
מפני החמה או החמה
מפני הצער. דלא יתון
טרופן דסביה נרחק על
המטעמים בעינא דאבל.
או שפרס סדין על גבי
הקניפות. והו' ד' קניפות
בר' קנות המטה פסולה.
אבל פורס הוא על
נקליטי המטה. שהן שנים
באמצע המטה. כדורסין
כירושלמי רב כ"ב בס
ר' יוחנן שכן הוא עושה
חלל באצילי ידו. כלומר
אם הוא מכוסה סדין
ומעמיד שתי ורצועותיו.
ישתי ידיו עומדות על
גופו והסדין עליון. ומצאו
ורועותיו בולטין ועליון
מצדוין נקליטי המטה
והסדין עליהם. לפיכך על
גבי נקליטין כשרה כי
כורועותיו הן חשוכין.
פירש גאון קניפות ד'
עומדין עומדין במטה.
ועליון מלמעלה ד'
עומדין ברוחב וסדין
עליון ונקיטין
בכבל טראמה. נקליטין.
שני עומדין עומדין.
עשויין כפחת העשוי
כפאת המטה שהיא
מסגרתה. מפני צדדין.
אמר רב חסדא זה ששנינו
פסולה דווקא מפני הנשר
אבל לנאותה כשרה.
ואיתו לטועי מהא דתניא.
סיככה כהלכתה ועיטרה
בקרמין ובסדין המצוירין
ותלה בה אגוזין אפרסקין
כר. אסור להסתפק מהן

היכי דמי כגון שהתחונה צלתה מרובה
מחמתה ועליונה תחתה מרובה מצלתה
וקיימי תרווייהו בתוך עשרים ופעמים
שהעליונה כשרה ותחתונה פסולה ה"ד כגון
דתרווייהו צלתן מרובה מחמתן וקיימא
עליונה בתוך עשרים פשימא תחתונה כשרה
ועליונה פסולה איצטריבא ליה מ"ד ניגור
דילמא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר
קמ"ל [כמה] יהא בין סוכה לסוכה ותהא
תחתונה פסולה אמר רב הונא טפה שכן
מצינו באהלי טומאה טפה (ה) (דתניא) "טפה
על טפה ברום טפה מביא את הטומאה
וחוצץ בפני הטומאה אבל פחות מרום
טפה לא מביא ולא חוצץ ורב חסדא ורבה
בר רב הונא אמרי ארבעה שלא מצינו מקום
[חשוב] פחות מארבעה ושמואל אמר
בעשרה מאי טעמא דשמואל כהכשרה כך
פסולה מה הכשרה בעשרה אף פסולה
בעשרה תנן רבי יהודה אומר אם אין דירון
בעליונה התחתונה כשרה מאי אין דירון
איליבא דירון ממש אטו דירון קא גרמי
אלא לאו מאי אין דירון כל שאינה ראויה

לדירה והיכי דמי דלא גבוה עשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה
ראויה לדירה פסולה כי אחא רב דימי אמר אמרי במערבא: אם אין התחתונה
יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה מכלל דתנא קמא
סבר אע"פ שאינה ראויה לקבל פסולה איכא בינייהו דיכולה לקבל על
ידי הרחק: מתני' "פירם עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר
או שפירם ע"ג הקינוף פסולה אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה:
גב' אמר רב חסדא לא שנו אלא מפני הנשר אבל לנאותה כשרה פשימא
מפני הנשר תנן מ"ד הוא הדין דאפילו לנאותה רבא דקתני מפני הנשר
אורחא דמילתא קתני קמ"ל ליבא מסייע ליה "סיככה כהלכתה ועיטרה
בקרמין ובסדין המצוירין ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורמונים "פרכילי
ענבים ועטרות של שבולין ינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן
עד

ותפסול תחתונה משום סוכה תחת סוכה הו': אע"ג דזכיר מטפה חד סככה הו': טפה על טפה ברום טפה
מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה. הלכה למשה מסיני הוא אצל פחות מטפה לא מביא ולא חוצץ לא מביא את הטומאה [אם] טומאה
תחת ראשו אחד וכלים תחת ראשו שני והיא קורה ארוכה ורחבה טפה וראויה להביא טומאה לא מימי משום דליכא רום הפסק טפה
ממנו ולקרקע ולא חוצץ אם יש עלי גבה כנגד הטומאה אפילו עד לרקיע טמה דטומאה לזאת שאין לה אהל טפה בוקעת ועולה:
שלא מצינו מקום חשוב. להיות רשות לנענוע לא כרמלית ולא רה"י פחות מארבעה כדלמך דניאות השבת (דף א'). והכא נמי לאו רשות
לנענוע היא לא לקריי סוכה תחת סוכה: **כהכשרה כך פסולה**. משום שמי סוכות פסלה קרא וזי לית בה צלעיונה הכשר סוכה לאו סוכה
היא ולא פסלה: אי נימא דירון ממש. שאין בה אדם: אטו דירון גרמי. מכל מקום סוכה תחת סוכה היא: אלא לאו שאינה ראויה
לדירה והיכי דמי דלא גבוה י' מכלל דה"ק כו'. וקשיא לשמואל מדרבנן: כי אהא רב דימי אמר אמרי במערבא. האי אין ראויה לדירה
דקאמר ר' יהודה לאו צשאין גבוה קאמר דא"כ לת"ק נמי כשרה אלא כשאין צריאה וחוקה לקבל כסתות וכרים של עליונה ולישן תחתונה
כשרה מהאי טעמא דשמואל דכהכשרה כך פסולה וכיון דלעיונה לא חייל למידר בה שרי אין תחתונה מקבלתה לא פסלה: ופרישין מכלל
ד"ק סכך כו'. סוף סוף שמע מינה דרבנן לית להו דשמואל והוא הדין לשאינה גבוהה כו': ומשני איכא בינייהו כו'. דרבנן סכרי
כיון דיכולה לקבל צדוקת שם סוכה על העליונה ומיפסלה התחתונה ורבי יהודה סבר כיון דליכא תשמישא להדיא לאו שם סוכה עלה
דלעיונה: **מתני'** הנשר. שלא יהו עליון וקיימין נשטרין על שולחנו וסדין דבר המקבל טומאה הוא ופסול לסכך דלקמן (דף יא.):
או שפירם על גבי קינוף. כלומר או אפילו לא פירסו מפני הנשר אלא לניו על מטתו: על גבי קינוף. הן ד' קונידיסין לר' רגלי המטה
וגבוהין ומניח כלונסות מזה לזה על גביהן ופורס עליהן סדין ומרחיקן מן הסכך דהשתא לא משום מסכך דבכר המקבל טומאה מיפסלא
דהא לאו לסככי שטחם הם: פסולה. משום דליתו יושב צבוכה דלהל מפסיק ביניהם: אצל פורס הוא על גבי נקליטי המטה. שאינן
אלא שנים והן יואצין צלמנע מטה אחד למראשותיה ואחד לרגליה ונותנין כלונסא מזה לזה ופורסוין עליו סדין והוא משפע לכאן ולכאן
ומשום דאין לה גג טפה רחב למעלה לא מיקרי אהל: גב' ל"ש אלא מפני הנשר. דשיה סכך להגיץ הלכך מפסיל משום מקבל טומאה:
אצל לנאותה. אין שם סכך עליה וכשירה. וי"מ טעמא דפסולה משום שני סככים ואי אפשר דא"כ לרב חסדא לא מפסיל אלא אם כן
מופלג ד' דהא איהו אמר לעיל ארבעה וכיון דמיפלגי ד' חו לא מני למימר אצל לנאותה כשרה דהא איהו פסיל לקמן [ע"ז] בניי סוכה
המופלגין ד' מן הסכך משום שני סככין: בקרמין המצוירין. מעשה אורב כגון צנעון שקורין אובריין: ובסדינים
המצוירין. שזרמין בלכות כגון מעשה רוקס או מעשה אורג שקורין גלישק"ש: יגוס שמיים. ונותנין צבוכות של זכוכית לניו:

בג, וב"ש רבינו ומפני זה יש מחמירין שלא לעשות סוכה למטה צניח
 תחת הגג וכו'. כלומר משום דלאכיל לתימא לפירות אבייה דאילו
 לפירות קמא מירשי שרי וכמ"ש רש"י על משנה זו שמעתי מהכא שמסככי
 על קני הגג שקורין לט"ט אף על פי שקמוכות זו לזו נפחות מג' כיון
 שחמתן מרובה מלילתן וכתיב המרדכי
 לפרוש הר"ש מקו"י יש להחמיר להסיר
 כל הלט"ט שעל הסוכה אע"פ שחמתן
 מרובה מלילתן לפי שהן פוסלין כנגדן
 ומורי הר"ש היה מורה להשיב הערבה
 עליהן א"י לזקוף הערבה על הלט"ט
 דליהו כמו מצטן עכ"ל: וב"ש רבינו
 וה"ר יחיאל היה נוהג כשיהיה עושה סוכה
 צניח תחת הגג שהסירו הרעפים היה זוקף
 קנים מן הסכך עד הגג וכו'. כ"כ בהגהות
 סמ"ק (סי' 35 ע"ב דף 107) ונראה דהיינו נמי
 מ"ש בצמון בשם הר"פ שהיה מורה
 לזקוף הערבה על הלט"ט. ומיהו יש
 לתמוה על רבינו שכתב מיקון זה סתם
 דמשמע דבהיי"ח נ"מ לכל הפירושים
 ואין הדבר כן דלא הכשיר רש"י בשחצטן
 אלא כשנעבד הסכך הפסול עם הכשר
 ואינו נראה צניח אלא אם הפסול ניכר
 לעלמו לא וכו'. התוספות בפ"ק דסוכה
 (טו) א"ה דפרין תלמודא והא א"ה
 ללמנא וכו' סמ"ג (עין מג קה) וצ"ע
 שחמת העיס קדים שגג או חמין
 למיפקלה כדי לתוס לפירות אבייה ומש"ה
 צניח תחת הגג לא איתא דפסילה אין
 מיקון זה מוסיף מידי פסול לדעת כל

וצל הכשר הוא מרובה מחמתה שאפילו אם ינטל
 האילן יש שיעור בכשר להכשיר וכו' הרמב"ן
 (סי' הרמב"ן). ג ומפ"ז יש מחמירין שלא לעשות
 סוכה למטה בבית תחת הגג אף ע"פ שהסירו
 הרעפים כיון שנשארים עדיין העצים הדקים אשר
 הרעפים מונחים עליהם אע"פ שיש אור גדול בין
 העצים יותר מכדי העצים וה"ר יחיאל היה נוהג
 כשהיה עושה סוכה בבית תחת הגג שהסירו הרעפים
 היה זוקף קנים מן הסכך עד הגג לערב שני הסככים
 יחד להיות הכל סכך אחד ונ"ל שהוא מותר שאף
 לדברי הפוסל כי לא עירבם היינו דוקא [בסוכה]
 שצילתה מרובה מחמתה ומ"מ יש אור בין סכך
 הכשר הילכך כשנחשוב הסכך הכשר כנגד האילן
 כמאן דליתיה מצטרף עם האור שבה ותהיה חמתה
 מרובה מצילתה אבל בסוכה שכולה מכוסה ואין
 בה אור כלל אפילו נחשוב הכשר כמאן דליתיה
 עדיין נשאר צילתה מרובה מחמתה ושרי ובעל
 העיטור ג"כ התירו מטעם אחר שאמר כיון שהסיר
 הרעפים העצים הנשארים אין עליהם דין סכך פסול

פירוש מפי שחוששין לפירות רבינו
 לתומרא דאילו לרש"י הואיל והסוכה צילתה מרובה מחמתה בלא כל
 העלים הדקין שקורין לט"ט והלט"ט חמתן מרובה מלילתן אין להחמיר דהא
 אפילו צא"ל שרי צכה"ג כ"ש בלט"ט אף קשה מ"ש רש"י בפירושו לחכמי דהא
 וז"מ מהכא דמסככי על קני הגג שקורין
 לט"ט אע"פ שקמוכות זו לזו נפחות
 משלשה כיון שחמתה מרובה מלילתה וכו'
 הא אפילו חמת הלט"ט צילתה עירוב
 נמי שרי ואפשר לומר דל"ל דלה"ג
 דאפילו צכה"ג שרי אלא לפי שצונונו היו
 רובלין לסקך הלט"ט כמז כן א"י דעל
 הלט"ט שרי אפילו כשאין צכ"ק הכשר
 לצדו צילתה מרובה מחמתה לפי א"ס על
 ידי צירוף הלט"ט דכיון שהסכך רבה
 עליו ואין הלט"ט ניכרין צניחה צטל
 ברובה דאילו חמת הלט"ט אין היתר
 אלא"כ דצא"כ צכ"ק הכשר לצדו צילתה
 מרובה מחמתה בלא צירוף כל הלט"ט
 כמו שכתבנו צא"ל רש"י:
 ה' וב"ש וה"ר יחיאל היה נוהג וכו'.
 כ"כ בהגהות סמ"ק וזכור הוא
 מהלשון שאמר לערב שני הסככים יחד
 להיות הכל סכך אחד וכו' ונראה לומר
 שנתערבו צניחן שלא היו ניכרים הלט"ט
 שא"ס הן ניכרים אין כאן סכך אחד ואין
 צניחין ודלא כה"כ שהיו מהלשון דמירי
 אפילו א"ס ניכרים הלט"ט: וב"ש
 ונ"ל שהוא מותר כלומר שמיחה זו הוא
 יתרון שלא לצורך צכ"ק שלנו דכיון

תרנו א' וכן כתב
 הרמב"ן.
 המגיד משנה פרק י' בשם
 הרמ"ה וכן כתבו בהגהות
 מיימוניות שם אכתוב עוד
 דלף רש"י חזר בו וכתב
 בהל"ה וכן הוא דעת הר"ן
 ומנואר בדברי הר"ן והל"ה
 דלף לדעת רבינו ורמב"ן
 אם הפסול הנעשים למטה
 ועברו עם הסכך שאין ניכרין
 צניחין והסוכה כשרה וכן
 הוא מנואר בגמרא:
 היה זוקף קנים מן הסכך
 וכתב צ"ח יוסף סמון
 זה לא מהי אלא למטה מוסת
 ורש"י והסמ"ג דלפניה לכו
 דמקום דנעשו עירוב הפסול
 צני' שיער הסכך הפסול
 עם הכשר ואינו נראה צניח
 אלא אם הפסול ניכר צניח
 לא מהי הר"ן פירש' ליה
 דתקון זה מהי עכ"ל אבל
 הרמב"ם סתירה ליה גם כן
 דכל הסכך הפסול ניכר לעלמו
 (ט) ונראה ל"י שהוא מותר
 בו. וכן כתב הר"ן דלא צני
 עירוב כה"ל גונו וכן כתב
 שם המרדכי פרק קמח
 דסוכות ומכאן עוד שם וא"ס
 מש"ה הסכך על הרעפים ע"ף
 מש"ה עירוב דהשתא היה
 סכך אחד לגמרי וכמו
 בתרומת הדשן סימן פ"ט
 מ"ה ולכאורה חזרו כיון קודמין
 הגמיר המחוברים שגמיריהם
 צבולין היבט יראה דכשר
 הוא לענין סוכה היה מלמט
 עכ"ל וכן משמע בהגהות
 מיימון בפרק ד' מהלכות
 סוכה:

הני רבותא ולדעת הרמב"ם נמי פסולה היא כמ"ש צ"ד ומיקון זה דה"ר
 יחיאל לא מצינן לאוקמי אלא לדעת הר"ן (ה' דגור השוק) שכתב שא"ס סכך
 פסול עומד צעמנו וסכך כשר צעמנו עדיף טפי מכשהו מעורבים יחד:
 וב"ש רבינו וד' שאל מורה שאף לדברי הפוסל כי לא עירבם היינו דוקא
 צילתה מרובה מחמתה ומ"מ יש אור בין [סכך] הכשר וכו'. דברים נכונים
 הם ומצאנו יותר יפה בדברי הר"ן שכתבתי בצמון שחמ"פ שהסוכה
 צעמנה צילתה מרובה מחמתה כיון שכל האילן שהוא פסול עומד למעלה
 הרי הוא מצולל כל הסכך הכשר שהוא למטה ממנו וראוי שתפסל ע"ה שיהא
 כל האילן מעט כל כך דבולת סכך שמתחתו יהא סוכה של צילתה מרובה
 מחמתה ונ"ל דגם הר"פ וה"ר יחיאל לא היו מנרימין לזקוף קנים מן
 הסוכה עד הגג אלא היבט דאי מסלקת לסקך שחמת העצים הדקים הוי
 חמתה מרובה מלילתה אלא כי כד מסלקת הסכך שחמת העצים הדקים
 חמתי היא צילתה מרובה מחמתה לא היו מנרימין לזקוף קנים ומיהו אפשר
 שהיו מנרימין לזקוף צבולה משום דגורמין הא אלו הא: וב"ש שבעל
 העיטור (ה' סוכה שער הרעפים פ"ג ע"ב) הסיור מטעם אחר שאמר שהסיר
 הרעפים העצים הנשארים אין עליהן דין סכך פסול דתנן. (טו) תקרה שאין
 עליה מעויבה מתקפק או נוטל אחת מנתיים. לא מיימתי ראייה מדמתן ונוטל
 אחת מנתיים דהיא צבולה סכך כשר צבול שצין נכר לנכר הוא ונכריה
 הנשארים לסקך פסול שצין לכו אלא מנתיים מיימתי ראייה דכיון
 דמתקפק סגי דהיינו שיקר כל המסמרים לשם עשיית סוכה ונכשרת הסוכה
 צכ"ק זה אלא סכך כשר הוא אע"פ שכל עוד שלא פקפק פסולה הסוכה
 מ"מ כיון דלא מייסל מצד עצמו אלא משום מעשה ולא מן העשוי חת
 חצוב סכך פסול [א] הרמב"ם כתב בפ"ה (ה' ע"ב) ועושה סוכה חת
 האילן כאלו עשה בתוך הבית הלא עלה עליה האילנות וצדיהן וסיקן ע"ג
 ואח"כ קל"ן אם היה הסיכוך הרבה כשרה וא"ס לא היה הסיכוך שהיה
 מתחתו כשר הרבה מהן צריך לנענע אומן אחר קליפתו כדי שמהיה עשויה
 לשם סוכה עירב דבר שמסככי צו דדבר שאין מסככי צו וסיכך צניחה

שכולה מכוסה לעולם נשאר צילתה מרובה מחמתה: וב"ש וצ"ה ג"כ
 הסיור מטעם אחר וכו'. גם במרדכי (סי' משלה) ואגודה (סי' 11) צ"ק דסוכה
 כתבו מל"ה רבינו (סי' מרדכי) תשובת רבינו יצחק דכשרה וכן השיב רש"י
 סגן ליה ל"ד וצ"ח צילתה מרובה מחמתה צניחין ושיבין צניחין צכ"ק רבינו
 אילן דסכך פסול הוא אלא הלט"ט לאו סכך פסול הוא אף מקום פסול
 א"ס הם למעלה מעשרים ע"כ. וב"ה על הראיה שהצ"ה צ"ה וז"ל
 לא מיימתי ראייה מדמתן נוטל אחד מנתיים דהיא צבולה סכך כשר צבול
 שצין נכר לנכר היא ונכשרת הסוכה לסקך פסול שצבולין לכו אלא מדמתן
 מתקפק מיימתי ראייה דכיון דמתקפק סגי דהיינו שיקר כל המסמרים לשם
 עשיית סוכה ונכשרת הסוכה צכ"ק זה אלא סכך כשר הוא אע"פ שכל
 עוד שלא פקפק פסולה הסוכה מ"מ כיון דלא מייסל מצד עצמו אלא
 משום מעשה ולא מן העשוי לא חצוב סכך פסול עכ"ל. וצ"ח הניתי
 דבריו דממה נפשך אי הראש"ש (סי' 11) ואשר פסקים דמפרשים
 דמתקפק או נוטל וכו' צכ"ק רבינו שמה רחמים ארבעה דלפני ר' יהודה
 דק"ל כותיה לגבי ר"מ מודה דסכך פסול הוא משום גזירת תקרה לשמואל
 ואפ"ה דמתקפק כשרה הסוכה משום דצבולין תקרה ליכא משום גזירת
 תקרה כמו שכתבנו כל זה לקמן בצמון מרכ"ט ומל"ה צ"ה א"כ בלא
 פקפוק נמי סכך פסול הוא משום גזירת תקרה אפילו לר' יהודה וכן
 להרמב"ם (פ"ה ה"ה) שפרשם הא דמתקפק או נוטל וכו' אירי צכ"ק שאין
 צהן ארבעה א"כ אף צבולת וכו' הנכרים הנשארים לכו סכך פסול הן לר'
 יהודה דקיימא לן כותיה לגבי רבי מאיר שאין צבולין אכסור אלא משום
 תעשה ולא מן העשוי: ועוד לא ידעתי מאי נ"מ צין א"ס הפסול מצד
 עצמו או מטעם תעשה ולא מן העשוי ס"ס הלל שאל מן הלט"ט הוא
 פסול צבולה כנגדו ד"ת דמאי מיינה צניחין וכן מצבולין בסמ"ק (סי' 11)
 ע"מ 11) שכתב אהיהו דנוטל וכו' ואומר השר מקו"י דדוקא כשהוא מסוכך
 על צניח אלא אם הוא מסוכך מתחתיו צריך ליתול הכל שסכך פסול פוסל
 כל מה שמתחתו וכתיב ע"ז בהגהות לשם (ה"ה ע"ב) וז"ל ולפירות השר מקו"י
 צריך להסיר כל הלט"ט כיון שהוא מסכך תחת הגג או אי סכך על הלט"ט

חידושים והגהות
 תרנו [א] ונ"ל דלא דק
 הב"י דשפיר מיימתי
 העיטור ראייה מדמתן נוטל
 אחד וכו' דחשוב מעשה
 להכשיר אף הנשאר שלא
 יהיה פסול משום תולמ"ה
 דדוקא לר"מ דאסר לסקך
 בנסרים לא מתכשרה
 הסוכה אלא בסכך הכשר
 שבו נסר לנסר והנשאר
 לסקך פסול חשבינן אבל
 לר"י דק"ל כותיה
 דמיר לסקך בנסרים ואין
 התקרה אסור אלא משום
 תולמ"ה מהני היא דנוטל
 אחד מבתיים להכשיר
 אף הנשאר וכמבואר שם
 בפירוש"י והרא"ש וא"כ
 שפיר מיימתי העיטור ראייה
 מהא דנוטל אחד וכו'
 לר"י דק"ל כותיה
 (העל"ה):

א"ח תרבה תרבו הלבנות סוכה

וקדושה א' להם עכ"ל והא דשרי לאכול מה שבישלו אחרים כתוב בתפ"מ מהר"מ ס' ע"ו כיון דבהיתר הוא מבשל לא שייך לאסור משום קנס (ו) ווע' סימן שי"חן ואפי' מכירו שרי ולא גזרינן שמא ירבה שבישלו לשנה הבאה דשראל לא עבר אלפני עור לית מכשול להרבות שבישלו משא"כ בעכו"ס (ו) [עפי' ש"ה] עכ"ל וא"כ מה שבישלו עכו"ס בע"ש אסור לאכול אם הוא מכירו. ומ"מ ז"ע דלימסר משום הכנה ללא גרע מדבר הניחוד או נתלש צייט שאסור בשבת ואע"ג דק"ל דיה"כ ושבת קדושה א' הן (ו) מ"מ להקל לא אמרינן כך ואפשר דק"ל דאפי' להקל הוי קדושה א' ועי"ל דחזי (ו) זו ציוס לקטנים ומ"מ אם ביטל דבר שא"ל לאכלו חי כגון דגים אסור לאוכלן בשבת כיון שקדושה א' הן ועפי' תקט"ו ס"ד ופי' מ"ו לענין עירוב וספי' רס"ג: וכתב ד"מ וי"א דמי שעשה פעם א' ב' ימים אינו יכול לחזור בו כ' וכ' מהר"ו דלפי דעה זו אפי' תנאי לא מהני וז"ל מהר"ו ס' קצ"א וצריך לנהוג כך כל ימיו כיון שקבל עליו

להבדיל על גר ש"ב ב"ב. כיון שהיה דולק כל היום בהיתר וי"א שאין מצרכין עליו כיון שכל היום לא הי' דולק להאיר אלא לכבוד היום והוי כאלו לא דלק כלל: **תרבה** כתב הטור תלה הכתוב מצות סוכה ציינא מנצרים וכן הרבה מצות כו' נראה כוונת רבינו שעשה ממצות סוכה פרט יותר משאר מצות וכן במ"ש אח"כ והסוכות שאומר הכתוב כו' דמשמע שיש בזה קשר למה שכתב קודם לזה הוא בדקך זה דליתא פלוגתא צפ"ק דסוכה ר"ע ס"ל סוכות ממש קאמר קרא שהוסיבם הקב"ה בשעת יציאת מצרים ור"א ס"ל עניי כבוד הקיפס ונראה דיש חילוק צפי' הפסוק ציינאם דלר"ע אין רבותא באתן הסוכות א"כ מה זכרון יהיה בדבר אלא ודאי הזכרון שאז יצאו ממצרים ונמצא עיקר תכלית סוכ' שלנו לזכור י"מ אבל לר"א הוה הזכיר' על נק אחר דהיינו הקפת ענני כבוד אלא שתלה הכתוב המצוה ציי"מ כמו שאר מצות כגון מצות ציי"מ שיש בה י"מ זה פשוט שאין גוף מצות ציי"מ להזכיר י"מ אלא

הלבנות סוכה

תרבה א * בסוכות תשבו שבועת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש: * ומצוה א' (ב) לתקן הסוכה מיד לאחר יום כיפור מצוה הבאה לידו אל יתמננה (מהר"ל):

תרבו העושה סוכה תחת האילן או תחת הגג. וכו' ג"מ:

א * אין לעשות סוכה (א) * תחת (ב) צית או אילן והעושה סוכתו תחת האילן י"א שאם ב' האילן צלתה מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן ב' בשרה ג' אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן (ב) צריך שישפיל

וכ"ל אפי' התנה מתחלה שלא יעשה אלא זו מידי דהוי אמי שאמר אהיה נזיר פחות מנ' יום לא מהני ליה תנאי דאין נזירות פחות מנ' יום וכיון דאמר אהיה נזיר לא מהני ליה תנאי ה"ג ל"ש ואשר"י מתיר בהתרה עכ"ל משמע דתנאי עכ"פ לא מהני דדמי לנזיר דיש לו התרה ולא מהני תנאי ווע' במסכ' ביצה דף י"ח ובמנחות ס"פ התודן ומ"מ ז"ע דל"ד לנזיר דכיון שאמר הריני נזיר חל עליו נזירות ל' יום ושבו לא מהני תנאי משא"כ הכא דאע"ג דבשנה זו חש לפסיקא ועושה ב' ימים אין מחויב לנהוג לעולם ולמה לא יועיל תנאי ומכ"ש האידנא דבקיאינן בקביעתא דירחא ואין עושין שני ימים אלא משום מנהג א"כ כיון שאבותינו לא נהגו כן ציה"כ למה נהגו אהנו כן ושמעתי עוד טעם שלא לעשות שני ימים י"כ דכשעושה יום השני י"כ א"כ מאתמול הוי עי"ה ואסור להתענות וא"כ היאך יתענה והוי סמרי אהדדי לכן אין לנהוג כך ומכ"ש למנהגו שאין מתענין צין יה"כ לסוכות ובליקוטי פרדס משמע שאין מתענין צילה כ"א ציוס: **תרבה** ויביון צייצתה שציונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליי"מ [צ"ח]:

שהכתוב ייחס המצו' אחר י"מ ורבינו רוצה לפרש כו"א כמו שפרש"י בתפ"מ כו"א וכ' שם הרא"ש צפ' אמור שטעם רש"י דמשמע שהי' פועל אלהי באתן סוכות וז"ל רבינו כאן שכתב שתי' הכתוב מצוה סוכה ציי"מ וכן הרב' מצו' פי' שאין עיקר המצו' כדי להזכיר י"מ דאל"כ לא הל"ל תלה הכתוב אלא הל"ל זיה אומנו מצו' סוכ' כדי להזכיר י"מ אלא ודאי המצו' בשביל נק אחר אלא שתלה מצוה זו ציי"מ כמו בהרבה מצות שאין בהם אלא התלוי' ציי"מ לא שזה טעם המצו' וא"כ קשה מה ענין תלוי' זו והשיב לפי שהוא דבר שראינו ציינינו כו' ויש כאן הרגש גדול' אדונינו צ"ה ויראתו תהיה על פנינו לקיים המצוה וכמ"ש צפ' קדושים שכתוב הרבה פעמים אני ה' אלהיכם ופירש"י שרצונו ית' להראות המורא מי הוא הגזר ופריך גבי סוכה לפי שאמרו זה מצוה קלה ע"כ אמר כל תהי קלה צייניך שמדע מי הגזר עליך שהוא בעל כח גדול צ"ה וכן איתא צפ"פ א"ג במ"ש הכתוב י"מ צייצת וריבית ומשקולת אני הוא שהבנתי צין טיפה של צכור כו' וכ"ה כאן הזהיר הכתוב שלא יהיה מצו' סוכה קלה ציינינו וע"כ שייך שפיר אחר מ"ש רבינו אח"כ והסוכו' הם ענני כבוד כו' דהיינו כו"א שזכרנו וזהו מצוה צפ"ע לא בשביל זכר י"מ כר"ע ואמר אח"ו ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן כו' דלר"ע שאומר שיעקר המצו' לזכור י"מ לקי"מ דזכיר' זו זמנה כל השנה ולמה הוא ית' שזכיר זה ביחוד צ"פ בשנה א' בפסח בתחלת הקיץ וא' בתשרי תחילת החורף משא"כ לר"א דאמר לזכור ענני כבוד שהי' לאבותינו אין זה זמן הענני כבוד ההם ע"כ מ' רבינו דבזה יראה לכל שמצות מלך צ"ה הוא כנ"ל כיון מאוד:

תרבו (א) תחת בית כו'. דבעי' שתהא הסוכה תחת אור השמים דכתי' בסוכות תשבו חסר וי"ו דהיינו באחת ולא בסוכ' שתחת סוכה או תחת הצית או אילן: (ב) צריך שישפיל בו' משמע אפי' לכתחל' יכול לעשו' כן וכן א"י בגמ' וקשה הא קי"ל בכל דוכתי אין מצטלין איסור לכתחל' ובלבד מ' דטעם בעלמא בזה דגזרינן שמא יבא להתיר כל האיסור אבל הכא במצוה לא שייך זה כיון דלמנו' קא מכוין לא יעשה המצוה בעצירה עכ"ל וקשה ע"ז דהרי מצינו גם במצוה זו יש גזירה כגון בנסרים שאין מסככין בהם משום גזירת תקרה כדלקמן ואין כאן קושיא מעיקרא דכאן אין שם איסור ע"ז לא מצעי'

א. תחת בית. (ו) צית פסול דסוכה אמר רחמנא ולא ציתו של כל ימות השנה [רש"י דף י"ד] עסקי' תרלו' ואילן פסול משום דמחזירי ס' תרלו' א ס"ח שאם סכך פסול וכשר שוין כשיר' אע"ג (ו) דלא מהני הצטן לצטל ברוב כיון דמנכרין ולא מערב' דהאי לחודיה קאי. א"כ תפסול משום דמנכרין סכך פסול אלא הטעם כיון דכי שקלת לפסול אכתי גלתה מרובה בכשר עכ"ל. * ובאמת (ו) הו' לשיטתם אולי וי"א ערקי' תרלו' אבל הרא"ש⁴ שהסכים לפירש"י א"כ כשתשקול הפסול ישאר חמתה מרוב' ואפי"ה כשר' א"כ ה"ג גבי אילן יכשיר אפי' כשתמנה מרובה בלא האילן דהא הרא"ש גמר לה משם וי"א ואפשר (ו) דכשמונה למעלה גרע טפי ומ"מ ז"ע לישב ל' הרא"ש ש' כיון (ו) דכי שקלת ליה סגי בכשר ואפשר דמציא ראייה מהמסקנא (ו) דמוקי ליה במעדיף וא"כ גלתה מרובה ע"ש ובמ"מ פ"ה⁵:

אם עושה סוכה קודם המועד פשיטא דלא שייך אז איסור דעדיין לא חל חיוצ סוכה אלא אפי' אם עושה סוכה תוך המועד אין כאן שם איסור דהא אין איסור מלך ענמו של הסוכה לישב בה אלא שהיושב בה אינו יואל י"ח המצוה על כן אין שייך כאן איסור בעשיית' אפילו אם עושה בפסול גמור: שוב ראיתי למנו"ח ז"ל שכת' בשם מרדכי הארוך¹ ואגוד² לתקן זה וז"ל וי"ל דקודם י"ט שאינו איסור עדיין ניתקן ועוד דהא דאין מצטלין לכתחלה הוא מדרבנן וה"מ במקום שנהנה אבל מצות לאו ליהנות נתנו עכ"ל ומה למדנו בתערוכות חמץ קודם פסח בלא חמץ ואין שם ס' שיכול להרבות

עליו ואפי' לכתחלה כיון שהוא קודם האיסור: (ג) או שהסבך הרבה שאפילו בו' משמע דזה שיהא לאסוף הפסול נגד האויר וצטור משמע קנת דיעות (ד) שיש חילוק בזה דכ' אחר דעת אבי עזרי' שהוא מחמיר כסבך' השנייה דכאן דמטעם זה יש מחמירין שלא לעשות סוכה למטה (ה) צבית תחת הגג כו' וה"ר יחיאל ה' נוהג שזקף קני' (ו) מהסבך עד הגג כו' ונ"ל שהוא מותר שאף לפי דברי הפוסל כו' עכ"ל משמע שטעם המחמירי הוא מנזר הדין לדברי הפוסל לא מנזר איוה חומרה דאי מנזר החומר' שלא מן הדין מאי סיים ע"ז (ז) ונ"ל שהוא מותר וכו' דהא גם המחמירין ס"ל מותר מנזר הדין אלא ודאי דס"ל אסור מנזר הדין וק' וכו' הא ודאי

גם אינהו ס"ל דחשבי' נגד הפסול כמאן דליתא דהא מתיר אס הפסול נגד האויר מטעם זה כמ"ש בהדיא. ואנז זה נזכר בפ"י דברי הטור שכתב ה"ר יחיאל היה נוהג כשהיה עושה סוכה צבית שתחת הגג שהסירו הרעפים היה זקוף קנים כו'. וכ"כ ב"י בשם המרדכי² ופי' השר מקווי שהר"ף היה מנזה להוסיף הסבך של הערבה על הלטי"ש או לזקוף כו' והק' ב"י על תיקון זה דלא הכשיר רש"י בשחצטן אלא כשנתערב הסבך הפסול עם הכשר

הענפים ויערבם עם הסבך בענין שלא יהיו ניכרים ויהא סבך רבה עליהם ג' (3) ומבטלן ד וי"א שאפי' אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה מצלתו אם ענפי האילן מכוונים (4) בנגד סבך הכשר פסולה בין שהאילן קרם בין שהסוכה קדמה כיון שענפי האילן מכוונים בנגד סבך הכשר. הגה ד מיהו אם השפיל הענפים למטה ועירבן עם הסבך שאינן (2) ניכרין צטולין והסוכה כשרה (הרא"ש והר"ן) וכן אם הניח סבך הכשר על סבך הפסול מיקרי עירוב וכשר (מרדכי פ"ק דסוכה) אבל אם הענפים בנגד האויר שבין הסבך בשך (2) או שהסבך הרבה שאפי' ינטל נגד האילן נשאר כשיעור (טו) בשורה הואיל וצל

ג. ומבטלן. אע"ג דאין מבטלין איסור לכתחלה י"ל דקודם י"ט שאינו אסור עדיין נתבטלו (ולפ"ז אסור צח"ה) ועי"ל דה"מ במקום שהנה צל מנז' לאו ליהנות ניתנו [צ"ח מרדכי³] והר"ן⁶ כ' אע"ג דאיסור שיכול להסירו אינו בטל מ"מ הכי אגמרי' רחמנא למשה צלג' סגי דפרוך כעומד מותר אלא דהכא (ז) (ז) כיון שהן מעורבין צע' רובא עכ"ל וא"כ אין כאן מבטול איסור: ד. מיהו

ואין נראין צעין וכאן אין תיקון זה מועיל כיון שהלטי"ש ניכרים ומו"ח ז"ל תי' דהר"ר יחיאל מיירי שנתערבו צענין שאין הלטי"ש ניכרי' וכל זה אינו נ"ל נכון בפ"י דברי הטור שהם הבינו דתיקון הר"י צוקיפת קנים הוא במקום תיקון חצטן הנזכ' בגמ' דהיינו מ"ש הטור צריך שיפיל הענפים כו' וכו' וזה ודאי אינו דא"כ מיירי שפסול בלאו האי תיקון והאיך סיים הטור נ"ל שהוא מותר מטעם שחשבו הכשר שכנגד הפסול כמאן דלית' כיון שיש בלא"ה שיעור הכשר סוכה ג' (ז) דהא לעיל לא מיירי מזה שיצטרך תיקון דהא גם המחמירין ס"ל עכ"פ כפי' אבי עזרי' דכשר כשמונה הפסול נגד האויר שלמט' מן הטעם הזה ולא פסול אלא באם אין נשאר כשיעור בלא"ה אלא נ"ל דהכל נכון ונקדים דברי רש"י בגמ' דף ט' שז' ולמתניתין ל"ל למימר כאלו עשאה תוך הבית כו' (ז) האי לאו תחת צ' סככים הוא וכיון דחמתו מרובה דענפיו מועטין וסבך כשר רבה עליו מתיבא תימי למפסל לאו משום שני סככים איכ' דהא חד סככ' הוא ולא משום מחובר איכא דהא בטל ליה צרובא שי"מ מהכא שמתכנין על קני הגג שקורין לטי"ש אע"פ שסמוכות זו לזו פחות מג' כיון שחמתן מרוב' מלידתן כו' עכ"ל הרי לפנינו דאע"ג דהענפים חמתן מרוב' מ"מ אי לאו שהם סבך א' עם הכשר שלמט' ה' פסול מחמת צ' סככים (ז) והיינו שהעליו' הוא סבך פסול וכן אי' צפ"צ דסוכה צרי"ף ור"ש³ ציטן תחת המטה דפסול משום סוכ' שתחת סוכה והמטה הוא סבך פסול ה"י אס העליון פסול כמו כאן (ז) ע"כ א"ש סברת המחמירין שצטור דס"ל לדעת אבי עזרי' דאע"ג שיש בכשר כל מרוב' מוזיק ליה העליון הפסול שחמתו מרוב' דמוזיק לכל מה שכנגדו מ"ה אין מועיל מה שיש עדיין בכשר כל מרובה זולת זה המקום דמ"מ יש פסול מחמת צ' סככ' ואע"ג דכאן ל"ל לתיקון שחצטן הנאמ' בגמ' דהיינו שיפיל הענפים כיון שחמתו של אינן מרובה ואינו מוזיק לכלל הסוכ' שיש כל מרובה בלא"ה מ"מ לא מנאמתי היתר ליטב שם שהוא יושב תחת צ' סככ' ומ"ה לא מכשיר אבי עזרי' ציט בתחתון כל מרובה אלא כשהעליון שחמתו מרובה הוא נגד האויר שנתחתון דאז אין פסול מחמת צ' סככ' אצל באם הוא נגד הכשר שלמטה יש פסול מחמת שני סככ' ע"כ נהי דא"כ להשפילה מחמת שאין הפסול צילתו מרובה והוא בעצמו אינו מוזיק לכלל הסוכה מחמת סבך פסול מ"מ מחמת צ' סככ' יש עדיין חשש למקו' ההוא (ז) ומ"ה מהני שפיר תיקון ה"ר יחיאל שמערב הסככ' (ז) ע"י קני' ועושה מהם סבך א' (ז) ועי"ז מסיק הטור שהוא מותר אפי' לאבי עזרי' דעיקר הפסול מחמת שהפסול הוא במקום שאינו פנוי ומצטרף לאויר שיש בלא"ה בכשר וכאן שיש כשר שללמו מרובה בלא"ה לא חשבי' להאי מקום לכלום והו' כמאן דלית' לגמרי ואין כאן צ' סככים כי הוא ס"ל דאין בסבך פסול שייכות לסוכה שתחת סוכה כמ"ש צסי' שאח"ז אצל לעד"י עיקר המחמירין שהרי כתב אבי עזרי' שהוזכר באשרי"ד⁴ וז"ל אין כל האילן פוסל הואיל ואינם מכווני' ויש בכשר כשיעור אס ינטל הפסול כו' הרי דלא מכשיר אלא באם האילן כנגד האויר ואינו מכוון נגד הכשר דאל"כ ה"ל לכתוב צוקי' הואיל ויש בכשר כשיעור והצ"י כ' דאפשר לה"ר יחיאל אס יש בכשר כל מרוב' בלא"ה א"כ לתיקון שלא לזקוף הקני' ומיהו אפשר דאסור אף בזה בלא תיקון משום גזירה הא אטו הא ולדידן לא נחתינן לדון בזה אלא דה"ר יחיאל גופי' מיירי מזה ומצריך תיקון משום צ' סככ' וכנ"ל עיקר להלכ' דאין היתר אלא אס האילן נגד מקום האויר ויש כל מרובה בהכשר הסוכה בסבך הכשר ולפ"ז אין היתר לעשו' הסבך תחת הלטי"ש ולא התיר רש"י אלא לעשות הסבך על הלטי"ש אצל תחת הלטי"ש אסור מטעם צ' סככ' כמ"ש אלא דעדיין יש לי לוי' דלדידן שרי אף תחת הלטי"ש כיון שהלטי"ש רחוק' זה מזה שיעור מקום ד' שהוא שיעור מקום חשוב כמו דאי' לענין נכרי' צפ"ק דסוכ' דף י"ד ואפי' בג"ט די צכך ואין על אלו הלטי"ש שם סבך כלל ואותן שאסרו תחת הלטי"ש היינו שיש צייניהם פחות מג"ט (ז) כמו שהוא בגג הרעפים שהם עשויים כשיעור לציינה כמו שהם צמדינת פולין ואשכנז ושם הווין הלטי"ש סמוכין זה לזה כדי שחולל הציני' לשכב על שני הלטי"ש. ואע"ג דלא אמרי' לצוד להחמי' מ"מ כיון שהלטי"ש סמוכ' כשיעור קטן יש עליה' שם סבך והוא צ' סככ' משא"כ ברחוקי'

א"ח תרבו הלבנות סובה

אם השפיע. ודוקא כשהסוכה נלטה מרובה בלא אילן (°) ואין האילן מנטרף עמו דאין זה ציטול גמור כיון שיכול להסירו לכן אינו פוסל ואינו מנטרף [ר"ן ומ"מ¹ וכ"כ רי"ן²] וכל דבריו הם דברי הרא"ש³ דלא כר"ח שכ' דכשערבן מנטרף אף לסקרא זו דלית' אלא ע"כ מיירי כאן כשילת' מרוב' ומ"ש רמ"א

שאינו ניכרים אינו מדוקדק דאפי' ניכרים שרי כיון שילתה מרובה וכ"ה בהדיא ברא"ש ור"ן ומו' אלא סירכא ליטנא דסקרא הרששו' נקט מיהו כשאין מעורבין כלל רק הפסול והכשר מונח כל א' בפ"ע לא צענין רוב וכמ"ש סי' תרל"א ס"ח: ה. ומניחו. (°) לשם כל: ו. בשורה. אפי' ליטש תחת העצים עמנו כמ"ש סי' תרל"א ס"ט כיון שעשה מעשה (°) והסיר הרעפי' אבל אם היתה מוקדם צנייה בלא גג ולא עשה עכשיו זה מעש' או אותן העצי' או הקורו' יש להם דין סכך פסול ודינו כמ"ש ס"א גבי אילן ועסי' תרל"ב ומר"ט סי"ח והצ"ח כתב יש (°) לסכך ע"ג העצים ובתנאי שלא יהא צנייהם פחות מג' דלא הם כלצודין ונעשו כלן כדף א' ואין הסכך כשר רצה עליו ומצטלו כיון שניכרין ועומדין כל א' בפ"ע וכו' ע"ש שכל דבריו תמוהים דהא פשוט דלא אמרי' לצוד (°) כיון שסכך כשר צנייהם וראי' ממ"ש סי' תרל"א ס"ח דסתם שפוד לית צי' ג' וכמ"ש שם בהג' ואם יש ריוח צנייה' כמותו כשר' אע"ג דהשפודין סמוכי' זה לזה תוך ג' וניכרי' כשרים וכמ"ש ס"א⁴ וכ"ה בגמ' דף י"ד ב' נקרים אין מנטרפין ועסקי' תרל"ב

כמו צמדינות שעושים גגים מן נקרים שיש עכ"פ ג' או ד"ט צין הלטי"ש לא מקרי כלל שם סכך ואין חשש בזה אם יש צסכך כשר שיעור סוכה מלצד הלטי"ש ולענין מעשה אין להקל רק ציש צנייהם ד"ט כנ"ל עיקר: (°) ובמזר כ' צסם צ"ה להכשיר בלטי"ש מחמת שנוטל א' צנתיים וכ' הצ"י דאין ראי' ממה ששנינו נוטל א' מצנתי' דשם הוה הנשא' פסול כו' ולא עמדתי על דבריו דודאי גם הנשא' הוא כשר כשמניח סכך צנייהם (°) וכמ"ש לקמן צס"ד מ"ה אף כאן מועיל מה שמניח הסכך כשר כנגד האויר שצין הלטי"ש אלא דנראה דל"ד דשאני לקמ' לנוטל א' מצנתיים וצמקום שנוטל הא' שם הניח הסכך הכשר נמלא שאף הקנה שנשאר אלנו מתכשר משא"כ כאן דלא מניח סכך הכשר צין הלטי"ש אלא למטה מהם על הסוכה נמלא (°) שאין שם סכך כשר על הלטי"ש כלל. ומלד זה הק' צ"י שפיר אלא שמ"ש שלקמין יש פסול על הנשאר הוא אינו מכווין וצמ"ש צ"י שיש ראי' לצ"ה מהא דלמרי' לקמן דכשר צמפקס לא הצנתי דשאני מפקפק דלריך לפקפק כל א' בפ"ע וכל מה שאינו מפקפק הוא עליו שם פסול וא"כ צמה יתכשרו כאן הלטי"ש שלמעלה (°) מן הסכך הכשר כנ"ל: (ד) שנשאר עדיין העצים בו'. כשר נצבאר שאין להקל אלא ציש צנייהם ד"ט שאז אין שייך כלל משום צ' סככים ויהא צענין שאם ינטל מן הסכך נגד הלטי"ש יהיה עדיין

הכשר הוא מרובה מחמתה שאפי' אם ינטל האילן יש שיעור בכשר להכשיר ובכל זאת לא שאני לן בין קדם האילן לקדם הסכך דין אחד להם:

ב ה אם קצין האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך בשר והוא י' שיענענו שיגבה כל אחד לבדו ה (7) ומניחו וחוזר ומגביה חבירו ומניחו ואם לאו פסולה משום תעשה ולא מן העשוי: ° הגדה אבל מותר לעשות סוכה תחת מחזור או בית ולהסירו אח"כ ולא מיקרי מעשה ולא מן העשוי הואיל ואין הפסול צסכך (°) עמנו (כל בו והגהות אשרי פ"ק דסוכה):

ג ה העושה סובה למטה בבית תחת הגג שהסירו הרעפים אע"פ (ד) (1) שנשאר עדיין העצים הדקים שהרעפים מונחים עליהם בשרה: הגדה ז וכן * מותר לעשות הסוכה תחת הגגות העשויות לפתח (1) ולסגור ומותר לסגור מפני הגשמים ולחזור ולפתוחן (מהרי"ל) ואפילו ציום טוב שרי לסגורן ולפתוחן (אגודה דיומא ומהרי"ו) אם יש להם ח צריים (ד"ט) סגור ופותח צהן ואין בזה לא משום סתירה וצנין אהל צי"ט ולא משום תעשה ולא מן העשוי רק שיהר' ב' שלא ישב תחתיהן כשהן סגורין שאז הסוכה פסולה: ° ד"ם ח"א רמ"א

ועומדין כל א' בפ"ע וכו' ע"ש שכל דבריו תמוהים דהא פשוט דלא אמרי' לצוד (°) כיון שסכך כשר צנייהם וראי' ממ"ש סי' תרל"א ס"ח דסתם שפוד לית צי' ג' וכמ"ש שם בהג' ואם יש ריוח צנייה' כמותו כשר' אע"ג דהשפודין סמוכי' זה לזה תוך ג' וניכרי' כשרים וכמ"ש ס"א⁴ וכ"ה בגמ' דף י"ד ב' נקרים אין מנטרפין ועסקי' תרל"ב וכ"כ הצ"י סי' תרכ"ט צסם [המיוחסות לרמב"ן [ר"ט]] והיא צתשו' הרשב"א [ח"א] סי' רי"ג סוכה העשוי' מנכרים שאין צרוצין ד' והם תקועים צמסמרות ומשולבים כשליצת הסולם ואין צנייהם ג"ט ומכסין אותן צסכך כשר אם הסכך פסול מחמת המסמרים כי חכם א' אקר והשיצ אולי אקר מפני דכיון דהנכרים תקועים צמסמרות נעשו כלם כנסר א' רחב ויש בהם גזירת תקרה ויש שנחלקו עליו והגה להם כמו שנהגו עכ"ל משמע דמשום לצוד לא מיתסר עיין דף ט' ע"ב צרש"י ואל' דה"נ העצים קצועים על הגג וזה פשוט דלא אמרינן שמנטרפין אלא כשצנרן כא' קודם שהניחן שם משא"כ כשקצען צכותל וכ"מ סי' תרל"א ס"ט דכשנוטל א' מצנתיים אע"פ ששאר הנכרים קצועים אין מנטרפין אפי' לרמב"ם⁵ ע"ש ואי לאו תולמיה"ע לא הוי צריך להסיר המסמרים כלל א"כ ש"מ דאין מנטרפין וכ"כ מהרי"ל עמ"ש רסי' תרל"ב: ז. וכן מותר ל"עשות בו'. וצ"ח כתב שיש להחמיר לסקל הגג קודם ולסכך אח"כ (°) ול"ד לעושה סוכה תחת הגג וכו' ע"ש שנדחק וגם הלבוש נדחק וצ"ח וצ"ח נ"ל דהמחמיר צמהרי"ל ס"ל צשלמא צסוכה תחת הגג כשמסיר הגג אח"כ הוי מעשה והגג עמנו נכשר כמ"ש צ"י צסם א"ח⁶ משא"כ כאן כשפותח לא מקרי מעשה משא"כ כשסיכך תחלה (°) דנעשה צכשרות וסוגר אח"כ הגג מפני הגשמים וחוזר ופותחו כשר לכ"ע דהוי כפירס עליה קדין וחזר ונטלו ממנו דכשרה כיון שנעשה צכשרו' כדאיתא בצמרא כנ"ל צרוז ולכן יש להחמיר וצ"ג פ"ק דסוכה⁷ מחמיר ע"ש ואם הניח הסכך על התקרה ואח"כ הסיר התקרה פסול: ח. צירדים. דהוה כפתח: ט. ש"א ישב. דקד"א כיון שהגביהן וחזר והניחן ה"ל כמפקפק נכרין והן עמנו לימכשרי קמ"ל דזה לא מקרי מעשה (°) דלא נתכוין להניחן לשם כל (°) עסי' תרל"א:

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

באר הגולה

א משנ' סוכ' ט: ב אוקימתא דרבא שם: ג טור בשם רש"י וכ"כ התוספות: ד שם בש' אבי העזרי והראב"ן וכן כת' הר"ן:

באר היטב

(א) כשרה. יגית ורדי' הא"ח כלל ד' סי' ז': (ב) ומבטלו. אע"ג דאין מבטלין איסור לכתחלה וי"ל דקודם יום טוב שאינו אסור עדיין נבטלו. ז"ח מ"א. וכ' ט"ז ומזה יק' ללמוד בתערוכות חמץ קודם פסח לח' בלח ואין שם ס' שיכול להרבות עליו ואפי' לכתחלה כיון שהיה קודם זמן האיסור ועסי' תמ"ב ותמ"ז מה שכת' שם: (ג) ניכרין. ואפילו ניכרין נמי שרי כיון שכלתה מרובה. מ"א עיין שם:

ביאור הגר"א

ומה שריבה כמאן דליתא דמיא ובכה"ג איירי הגמרא אבל אם הסוכה קדמה מודה לתוס' וכתב הרשב"א שאין נראה דכריזו להא הגמ' סתמא קתני ורביה מדפריך גמ' והא קמלטקף ואוקים בשחצטון ולא קמשני בכה"ג ואף שהתוס' שם הרגישו ותיירו דל"ב מאי למימרא לאו סברא פשוטה היא לאלו הפוסקים וכ"ש לדברי רז"ה שהיה יכול לתרץ נגזור דילמא קדם האילן לסכך כמו שתייר עכשיו נגזור כו'. וכ"ש בשהאילן זילתה מרובה מחמתה דפסול בכל ענין אף אם הסוכה קדמה ללא כר"ת שמכשיר אף בכה"ג ולכן פי' שם י' א' פירס עליה סדין מפני החמה כו' שמייבשת הסכך כו' וע' תוס' שם ודייק ג"כ מדלמרינן שם י"א א' הדלה עליה כו' וסיכך ע"ג כו' משמע דוקא שמתחילה הדלה דאי לא לתני להיפוך והקשה עליו הרשב"א הא שם מייירי בשאין הסכך כשר ללחיה מרובה מחמתה לבדו ואין הסכך כשר רבה על הפסול מדקתני סיפא ואם היה הסיכוך הרבה כו' וקושייתו איני מביין. אבל אין ראיה לפי' ר"ת דהא ע"כ מתני' דשם מייירי בשאין המחזור זילתה מרובה מחמתה דל"ב היאך אמר ואם היה הסיכוך הרבה הא לא מהני בכה"ג מדלמרינן רבא ל"ש אלא כו' ואוקימנא שם בשחצטון אבל לפי' תוס' הנ"ל וכמ"ש הרז"ה היה ראיה משם אלא דר"ת לא נחית לחלק בהכי בין שהאילן זילתו מרובה או חמתו מרובה דס"ל בעיקר דינא כראצויה"ה כל שמלטקף סכך פסול הוי כאילו זילתו מרובה וכיון דשם קתני הדלה כו' דוקא קודם ה"ה באילן שזילתה (מרובה) ושם דינא דרבא ס"ל כפי' ראצויה"ה דשם האילן קודם כמ"ש העושה סוכתו כו' אבל הרז"ה חלק עליו בזה כיון שהאילן זילתו מרובה ומתני' דהדלה כו' מפרש הרשב"א הדלה כו' ר"ל על הסכך וסיכך על גביו ר"ל או סיכך ע"ג ותרתני קתני וער"ן כ"ו וז"ש כאן ובכ"ז לא שני לן בין כו' והיהא דפירס עליה סדין פי' כפירס"י שם ומ"ש בתשובת הרשב"א סי' קצ"ו והביא ראיה מהדלה כו' כבר דחה כנ"ל וכן היהא דמנימין דחה כמ"ש לקמן: מיהו אם כו'. גמרא שם ודברי מ"א כאן ס"ק ד' נע"ג:

(סעיף א) י"א שאם כו'. תוס' שם והוכיחו ממ"ש שם ד' א' היתה גבוה מעשרים כו' אלמא דאין סכך שגבוה מעשרים פוסלתו הואיל והאין זילתה מרובה מחמתה וכן שם ט"ו המקרה סוכתו בשפודין כו' אם יש כו'. ואף על גב דשם חצטה לא מהני כיון שניכרין כ"א בפ"ע. ומ"ש שאם האילן כו' בכל ענין כו' כ"מ בתוס' שם שאמרו שם והא ללא משני כגון כו' וכ"מ מהגמ' שם דקאמר כאילו עשהה בתוך הבית וכן מדקא' שם ולא בסוכה שתחת סוכה ולא כו' ובסוכה שתחת סוכה כ"ש דמיפסלא אם העליונה ותחתונה זילתה מרובה מחמתה כמ"ש ועוד דמשני בשחצטון וסכך כשר רבה עליו ואם איתא אפילו בשהאילן זילתה מרובה כשר כיון שהסכך כשר רבה ע"כ זילתה מרובה מחמתה: בענין כו'. תוס' שם ושם ט"ז ב' ד"ה והא: וי"א כו'. שכל מה שתחת האילן כמאן דליתא דמיא ומה שהביאו תוס' ראיה מהאין לאו ראיה היא כמ"ש ר"ת בתוס' הנ"ל לסכך למעלה מעשרים לאו סכך פסול הוא וראיה ממ"ש בריש עירובין מקאת סכך למעלה מעשרים כו' אף על גב דאי שקלת הוי חמתה מרובה מזילתה ומה שהביאו ראיה ממ"ש המקרה כו' לא מייבעיא לפי' תוס' שפי' שם והא א"א ללמנאם ותיירץ במעדיף שע"י כן האויר ממולא שבלא סכך פסול איכא שיעור וז"ש כאן אבל אם הענפים כנגד כו' וכן הוי בגמרא שם אם היו נתונים שתי כו' וז"ש כאן או שהסכך הרבה כו' שהוא כמו שם שהסכך הוא על כל הסוכה והוא הרבה כו'. אלא אפי' לפירש"י שם כבר כ' המרדכי דאם הניח סכך כשר על הפסול מקרי עירוב וז"ש כאן וכן אם הניח כו'. ודברי תוס' ז"ע ששם ד"ה והא אפשר הקשו על רש"י ומיהו קשה כו' ופי' פירוש אחר כגו' ר"ח ור"ת וכאן הביאו ראיה מפי' רש"י שם ולפי' כאן לא קשה על רש"י שם וז"ל דשם הוא אחר שכתב כאן פי' ר"ת דלמעלה מעשרים לא מקרי סכך פסול וא"כ יש לפרש כאן כראצויה"ה: בין שהאילן כו'. ר"ל שכל דכדברי הרז"ה ש' דוקא שהאילן קדם וכיון שנתן מקאת הסכך ועדיין חמתה מרובה מזילתה ועם האילן נעשה זילתה מרובה מחמתה נפסלה ואף על גב שריבה אח"כ אינו מועיל שהפסול עשה כל

יד אפרים

סעיף א (מג"א ס"ק ב) עיין ריש סימן תרל"א. ר"ל. ב"י שם שהביא דעת ר"ת שכתוספות (סוכה כב, ב ד"ה כוזא) דסכך ואויר שוים למעלה כשר, דהיינו פרוץ כעומד: (שם) ואפשר דכשמונה למעלה גרע טפי כו'. אינו מובן, דשם גופא קשיא למה בלמית יהא כשר כשחמתה מרובה, וגם החילוק כשמונה למעלה אינו מובן, ונראה לענ"ד כוונתו על פי מה שנתראה לענ"ד לפרש דברי הרא"ש דף ק"ב ושם פ"ב סימן ג) שכתב דהתוספות הקשו על רש"י דהא פרוץ כעומד מותר. ונראה לי דלא שייך כאן פרוץ כעומד, דדוקא גבי סכך פסול וכשר המונחים זה אל זה, שייך להזכיר פרוץ כעומד, כדמיייתי דף ט"ו [וע"א] אמתניתין דהמקרה סוכתו כו', אבל סוכת סכך ואויר נתנה הלכה שיהא הכל מרובה כו', ע"ש. וחילוק זה אינו מובן כל כך. ונראה לענ"ד על פי מה שכתב דלוינו אבי זקוני מהרש"א דף ט' ע"ב ברש"י ד"ה מאי למימרא כו', דאיכא למימר בסכך פסול שסוכך בתחילה לא סיכך אלא המועט, שהרי אוירה נראה יותר למטה, וא"כ כשסוכך בתר הכי בסכך כשר, כל אותה האויר שהיה נראה למטה סוכך, והרי סוכך הרוב והיינו מתניתין דהמקרה סוכתו כו', ע"ש. ונראה דאין חילוק בין סוכך בסכך פסול תחילה, או בכשר תחילה, דאין עתה בתר שעה שאינו רואה לאלת ידי חובה בסוכה זו אזלינן, ומהאי טעמא נמי דעת הפוסקים לא שגא קדם האילן לסוכה כו', וא"כ היכא שעתה לפנינו סוכה שסכך כשר ופסול, בזה יש מקום לומר שהרי זה כאילו הונח תחלה הסכך פסול, ולא סיכך רק המועט, וע"י הסכך כשר נסתפק כל שאר האויר, נמצא שע"י הסכך כשר נסתפק כל מרובה מחמתה, שעל זה הקפידה תורה. וגם יש מקום להיפוך, שאנו חושבין כאילו הונח הסכך כשר תחלה, וממילא שלא הועיל להיות כל מרובה מחמתה, ותועלת בזה היא בזיך פלגא של הסכך פסול, ולכן מדמה שפיר הש"ס לפרוץ כעומד, דלזיבא דרב פפא [שם טו, א] דקפידת התורה שלא יהיה כל האוסר רבה על המתיר, ובכהאי גוונא שעכ"פ אין כל האוסר רבה על המתיר, דהא יש פנים לכאן ולכאן, לקולא אזלינן. אבל אם אין כאן סכך פסול, רק מחנה סכך ומחנה אויר, כיון שהוא קמון חמתה מרובה, והלכה ניתנה שיהא כל מרובה, אין מקום להקל בזה מטעמא דרב פפא דמיקל פלגא ופלגא, דבזה אין מועיל פלגא ופלגא כלל, שהתורה הקפידה על הכל שיהא מרובה למטה, ומה מועיל מה שהסכך והאויר שוין למעלה, כיון שלמטה החמה מרובה לשיטת רש"י דקיימינן השתא, כן נראה בהבנת דברי הרא"ש. ולפי זה היינו דקשיא ליה למג"א, כיון דהתם אי שקלית לסכך פסול הוה הכל מרובה, אלא שאין לנו דנין דאי שקלית רק שדנין איזה עושה הכל מרובה הכשר או הפסול, וכיון ששניהם, הוה ליה כפרוץ כעומד גבי שבת שמוחר וסימן שסב סעיף טו, א"כ גם גבי אילן, אם הסוכה בלא האילן מחנה סכך כשר, שאז הוה ליה חמתה מרובה למטה, ויועיל בכהאי גוונא מה שהאילן מסכך המחנה השני דנימא דהוה פלגא ופלגא, ומותר מטעם פרוץ כעומד. ועל זה שפיר כתב המג"א דלפשר כשמונה למעלה גרע טפי, ור"ל דדוקא בכשר ופסול מונחים זה אל זה, דשניהם שוים בסככת הסוכה ובכהאי גוונא דהוה פלגא ופלגא שרי לרב פפא, מה שאין כן אם הסוכה מסוככת מחנה סכך כשר, ואילן

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

יד אפרים

סוכך למעלה על חצי השני, לא מסתבר כלל שגדון באלו נסכך האילן תחלה ורח"כ סוכך בסכך כשר את רוב האויר, כיון שהעיקר הסכך המונח על גבי הסוכה ממש הוא הסכך כשר, ולמטה הוא חמתן מרובה אם לא ע"י האילן, ובכח האויר גוונא שפיר הוה מטטרף סכך פסול כו'. ועל זה כתב המג"א למכל מקום מלשון הרא"ש שכתב אההוא להמקרה כו' דאם שקלית סגי בכשר, והוא דבר שאינו, שהרי אין מקום להכשר זה אי לא שקיל ליה, דלוי י"ש מקום לדון כפלגא ופלגא, מה שאין כן אם נשקול הפסול לגמרי ממילא שלא יאשר רק מחצה של הכשר לבד, ובכח האויר גוונא פסול הרא"ש דהוה ליה למטה חמתה מרובה, ולכן כתב שראיית הרא"ש ממאי דמוקי במעדיף. ועל זה שפיר כתב דלוי שקלית סגי בכשר ונבאמת שכן משמע ממה שכתבו התוספות [ס"ט, ב ד"ה הא] דרובא לא מהני כיון דניכר כו', משמע דרובא כשר מיירי, והיינו למסקנא דמיירי במעדיף) כיון דבכשר לבד יליתו מרובה. ואין להקשות דהא מהסלקא לעתך מוכיח דאף בחמתה מרובה, כגון בפלגא ופלגא, מכשיר משום פרוץ כעומד, וא"כ ניכף מיניה לענין אם הסוכה בעצמה יליתה מרובה בלא האילן ליכא ליפלוגי בין מונח למעלה או לא. והנה בהר"ן פרק היגון [ס"י, ב ד"ה גמרא] ראיתי שכתב ג"כ בדברי הרא"ש ליישב דברי רש"י, דיש חילוק לענין פרוץ כעומד דמייתי לענין סכך פסול, משום דבהני אמר רחמנא לא תסכך בפסול רובא כיון שאין הרוב בפסול כשר, מה שאין כן לענין אויר ממש, ע"ש. ואם גם דעת הרא"ש כן הוה, אין מקום לחלק בין מונח למעלה, כיון שמכל מקום אין כאן הרוב בפסול. ובחיוושי הארכתי: (ט"ז ס"ק ג) הא ודאי גם אינהו סבירא להו דמה דחשבינן נגד הפסול כמאן דליתא אין זה פוסל כיון שאף בלא הסכך שנגד הפסול יהיה יליתה מרובה מחמתה דהא מתירי את הפסול כו', כ"ל: (שם) וזה ודאי אינו דאם כן מיירי שפסול בלאו האי תיקון כו'. ר"ל, דמיירי באופן דלוי מסלקת להסכך שחתה העצים הדקים, ישאר חמתה מרובה, עיין ב"י ד"ה וי"א דרובא רבינו ומפניו. ועל זה כתב, דאם כן איך סיים הטור נראה לי שהוה מותר, מטעם שאף אם נחשב הכשר נגד הפסול כמאן דליתא, שפיר דמי, כיון שיש בלאו הכי שיעור סוכה כו', ר"ל, שיש סכך הרבה שהוא מחמתו יליתה מרובה מחמתה, ואף אם ינטל הסכך שנגד הפסול: (שם) דהא לעיל לא מיירי מזה דהא גם המחמירין שיעורין שיעורין תיקון סבירא ליה עכ"פ כפירוש האבי עזרי כו', כ"ל: (מג"א ס"ק ג) כיון שהו מעורבין צעי רובא. כ"ל: ר"ל, דלאו אין מיעוט הפסול מצטל חשיבות הרוב, כן הוה בר"ן, ואף שהר"ן כתב כן לשיטתו כו': (ט"ז ס"ק ג) על כן אחי שפיר סברת המחמירין שצטור כו', כ"ל: (שם) דעיקר הפסול מחמת הפסול הוה במקום הפנוי כו', כ"ל: (שם) אם יש בכשר כל מרובה בלאו הכי אין צריך לתיקון שלו לזקוף הקנים ומינהו כו', כ"ל:

לבושי שרד

סעיף א (מג"א ס"ק א) בית פסול וכו'. אין כוונתו בסוכה שחתה הבית, דההוא מקרא נפקא, הובא בט"ז ס"ק א', אלכא כוונתו בית דירה שדר בו ונעשה כסוכה, כההוא דקוף סימן תרל"א וסעיף טו. וכן אילן משום דמחובר, ר"ל אילן לבד, אבל סוכה שחתה האילן מקרא נפקא. וקצת קשה למה כתב המג"א זאת, דהא אפילו אי הוה בית ואילן כשרים, מכל מקום הסוכה שחתתיה פסול מקרא, כמו סוכה שחתה סוכה, שאע"פ שעליונה כשרה אפילו הכי תחתונה פסולה. וי"ל דאחי לבאר דאילן הוה סכך פסול שהוא טעם של כל הסימן, ודך אגב כתב ג"כ פסולא דבית: (שם ס"ק ב) התוספות והרא"ש הוכיחו. דכשר אפילו בלי תערובת, ואין פסול צמה שהסכך פסול מטטרף, כיון דבלא לירוף ידיה איכא לכתה מרובה: (שם) דלא מהני חבטון וכו'. ר"ל, חבטה דידהו דהיינו תערובתן שמונחין מעורבין: (שם) התוספות לשיטתם. דסבירא להו דאם למעלה סכך ואויר שוין, אזי למטה לכתה מרובה וכשר. אבל הרא"ש הסכים לפירוש רש"י, דאם למעלה סכך ואויר שוין, אזי למטה חמתה מרובה ופסול. והא דמכשירינן בהך דסימן תרל"א סעיף ח', דשאני סכך כשר וסכך פסול שמונחים זה אלכא זה בשוה דכשר בתורת פרוץ כעומד, אף על גב דלוי שקלת לסכך פסול יפסל. אבל לענין סכך כשר ואויר, הלכה למשה מסיני שצריך שהסכך שהוא הכל יהיה מרובה מהחמה שהוא האויר, כן כתב הרא"ש דף כ"ב [סוכה פ"ב סימן ג], וא"כ כיון שהרא"ש גמר הך דהכא משם, וסבירא ליה דהכא אף על פי שהסכך פסול למעלה דמי להיכא שמונחים זה אלכא זה, א"כ הוה ליה להכשיר אפילו חמתה מרובה מכלתה בלא האילן, בתורת פרוץ כעומד: (שם) הרא"ש גמיר לה משם. ואפשר, כ"ל: (שם) דכשמונח למעלה גרע. דלא שייך תורה פרוץ כעומד, אלכא היכא דמונחים זה אלכא זה, מה שאין כן מונח למעלה ונחית חד דרגא, ולא מתכשר אלכא בלכתה מרובה: (שם) דכי שקלת ליה וכו'. היינו הלשון שהעתיק המג"א תחלה, ובתוספות אחי שפיר, אבל בהרא"ש דהא בכשר לבד לא סגי: (שם) דמוקי ליה במעדיף וכו'. הובא בסימן תרל"א סעיף ח' שהסכך כשר רבה מעט וזה כשר אפילו למאן דאמר פרוץ כעומד אסור, משום דכי שקלית ליה סגי בכשר. ומזה הביא הרא"ש שפיר ראיה לכאן, ואין צריך לומר דנחית חד דרגא, כמו שכתבתי בדיבור שלפני זה [ס"ק ו]: (שם ס"ק ג) כיון שהו מעורבין וכו'. דסבירא ליה להר"ן דמעורבין גרע, דלא שייך ביה כל כך תורה פרוץ כעומד, משום הכי בעינן רובא, ועכ"פ אין צו תורת ביטול כלל, דהא כי לא מערבי כשר בשוין, דהכי גמירי הלכתא פרוץ כעומד כשר: (ש"ע סעיף א) כנגד סכך הכשר פסולה. דלא האילן עושה כל והסכך כשר שחתתו כמאן דליתא, והנשאר הוה חמתה מרובה מכלתה, ומשום הכי סיים דאם הסכך הרבה עד שאפילו ינטל נגד האילן נשאר כשיעור, כשר: (מג"א ס"ק ד) ואין האילן מטטרף וכו'. דעת המג"א דליעה ב' פליג גם צמה שמכשירין דיעה ראשונה בהשפיל, שיעטרף האילן בתורת ביטול, ודיעה זו סבירא לה דלוינו מטטרף, משום דאין ביטול בדבר שיכול לזכרו ולהסירו, ולא מהני לדידהו השפיל אלכא לענין זה דחשבינן סכך שחתה האילן כמאן דליתא, כמו שביארתי בריש הסימן [ס"ק ו], משום הכי כשהשפיל לא שייך זה ומותר אפילו בניכרים. ומכל מקום רוב צעי, כיון שהם מעורבים, וכדברי הר"ן שבמגן אברהם ס"ק ג', וביארתי בדיבור שלפני זה [ס"ק טו]: (ט"ז ס"ק ג) שיש חילוק בזה. ר"ל, דהר"י יחיאל מכשיר באם הפסול נגד האויר, ואפילו הכי פסול בסכך הרבה: (שם) צבית תחת הגג וכו'. שהסירו הרעפים ונשארו הלטי"ש, לפי שהלטי"ש מכוונים נגד סכך כשר: (שם) מהסכך עד הגג. לערב ב' הסככים יחד להיות הכל סכך אחד, דהיינו תקנתא דחבטון והשפיל שצבמ"א: (שם) ונראה לי שהוה מותר וכו'. חולק על הר"י יחיאל, וסבירא ליה דאין צריך חבטון, דאפילו דיעה ב' מודה בסכך הרבה שאפילו ינטל נגד האילן נשאר כשיעור כשר, ע"ש. מבואר דהר"י יחיאל פוסל אף בסכך הרבה, ומן הדיון ולא מחומרא בעלמא, כדמסיים הט"ז, ועל זה כתב הט"ז וקשה וכו', ר"ל דצריך להבין טעם הר"י יחיאל מאי טעמא פוסל בהא: (שם) דהא לעיל לא מיירי מזה. ר"ל, דלא מיירי בכל הסימן היכא שגשאר כשיעור לומר שיעטרף חבטון, דבאמת אין צריך, אלכא מיירי בכל הסימן שלא נשאר כשיעור: (שם) הא לאו תחת ב' סככים הוה וכו'. מיירי התם בסוכה תחת האילן וחבטון ונעשה הכל סכך אחד: (שם) סכך אחד עם הכשר וכו'. ר"ל, דלוי לא חבטון היה פסול מחמת ב' סככים שבסימן תרכ"ח [סעיף א]: (שם) והיינו שהעליונה הוה סכך פסול וכו'. ר"ל, אף על גב דבסימן תרכ"ח [ס"ק א] צריך עשרה טפחים בין הסככים ושאר תנאים המבוארים שם, היינו דוקא ששניהם סכך כשר, אבל כשעליונה סכך פסול גרע, ואין צריך שום תנאים: (שם) על כן אחי שפיר סברת המחמירין שצטור, כ"ל. והיינו סברת הר"י יחיאל שפוסל בסכך הרבה מטעם ב' סככים, דלע"ג שכל הסוכה כשרה, מכל מקום אסור לישב תחת אותה מקום אשר שם ב' סככים: (שם) ומשום הכי מהני שפיר תיקון. ר"ל, שמישבו מה שהקשה לעיל מה מועיל תיקון הר"י יחיאל כיון שהלטי"ש ניכרים, ולדבריו מיושב, כיון דלא פסל הר"י יחיאל רק מחמת ב' סככים, משום הכי מועיל תיקון דידהו דנעשה סכך אחד: (שם) ע"י קנים ועושה מהם סכך אחד, כ"ל: (שם) ועל זה מסיק הטור שהוא. ר"ל, דהטור חולק עליו, וסבירא ליה דאיסור ב' סככים ליכא כלל בסכך פסול, כמו שכתב הט"ז בסימן שאחר זה ס"ק א', ואחר שביאר הט"ז פלוגתת הר"י יחיאל והטור, סיים אבל

לבושי שרד

לענ"ד עיקר כהמחמורין, היינו כהר' יחיאל, דגם בסכך פסול איכא משום ב' סככים: (סס) כמקום שהוא פנוי, כ"ל: (סס) לתיקון שלה לזקוף, כ"ל: (סס) כמו שהוא בגג הרעפים וכו'. היינו שמכסים על הלטי"ף בחרסית: (סס) ובטור כתב בשם בעל העיטור וכו'. דבעל העיטור מכשיר ג"כ ללא כהר' יחיאל וטעמו, לכיון שהסיר הרעפים, העצים הנשארים אינן עליהם דין סכך פסול, דתנן וסוכה טו, או תהרה שאין עליה מעיזבה מפפקת או נוטל אחת מבנתים, עכ"ל. והוא בסימן תרל"א סעיף ט', ע"ש: (סס) וכמו שאכתוב לקמן בסיעתא דשמיא וכו'. היינו בסימן תרל"א ס"ק ח': (סס) שאין שם סכך כשר על הלטי"ף כולל וכו'. ר"ל, דפסולים משום גזירת תהרה כיון שאינם במקום הסכך: (סס) מן הסכך הכשר כן נראה לי. שהרי הלטי"ף מחוברים כמו שהיו ולא פקפקם כלל:

שערי תשובה

ואז בית. עצה"ט וע"פ בגו"ר הטעם דהא שלג אינו חוצץ בפני הטומאה לא תשוב מידי להיות כהקרה ע"ג סוכה ע"פ: וזו שגשגארו. עצה"ט וע"פ במ"א שם ש"ב בסוף וז"ל לפי כל החומרות אם התחוננה כלתה מרובה אף אחר שתחת

דיגול מרבבה

(מג"א ס"ק ב) ובאמת התוספות לשיטתם אזלי. עיין דף כ"ב ע"ב ד"ה כחזא: (מג"א ס"ק ג) אלף דהכא כיון שהן מעורבין וכו', כ"ל: ובשלחן הטור:

מחצית השקל

(א) תחת ב"י. בית פסול לסוכה אמר רחמנא כו'. והא ללא סגי ליה גם לבית בטעם משום מחובר, משום שכתב מ"א בסימן תרכ"ט ס"ק י"א בשם תרומת הדשן וסימן פטו דתלוש ולבסוף חברו מיקרי תלוש לענין סכה, ולכן הולך רש"י לטעם אחר: (ב) כשרה ב"י. התוספות והרא"ש כו' סימן תרל"א כו'. והוא דתנן [סוכה] דף ט"ו [ע"א] המקרה סכתו בשפודין או בארוכות המטה (שהן דברים הפסולים לסכך בהן), אם יש ריוח ביניהם כמותן (והגיה שם במקום הריוח סכך כשר), כשרה: ובאמת התוספות לשיטתם ב"י. והוא דדף כ"ב ע"ב רמי מתניתין אהדדי, דתנן בפרק (קמא) [ב] [שם ע"א] שכלתה מרובה מחמתה כשרה, משמע אבל אי חמתה ולתתה שוין פסולה, ובפרק (ב) [קמא] [שם ב, א] תנן שחמתה מרובה מללתה פסולה, משמע הא שוין כשרה. ומשני, כאן מלמעלה כאן מלמטה, ופירש רש"י [שם כב, ב] ד"ה כאן [שם מלמעלה הסכך והאוויר שוין פסולה, אבל למטה אם הכל וחמה שוין כשרה. ור"ת [תוספות שם ד"ה כחזא] מהכרח קושיותיו פירש שם עומד למעלה ורואה שהסכך והאוויר שוין כשרה, אבל אם עומד למטה ומביט למעלה ונראה לו שלמעלה הסכך והאוויר שוין פסולה, לפי שהאוויר שהוא דבר שאין בו ממש אין חוש הראיה תופס בו כל כך כשמביט מלמטה למעלה, ונראה לו האוויר יותר קטן ממה שהוא, מה שאין כן הסכך שיש בו ממש, אינו מתקטן כל כך ע"י ההצטמק מלמטה למעלה, ולכן כשמביט מלמטה למעלה אף על גב שנראה לו שהאוויר וסכך שוין, יוכל להיות שהאוויר יותר מן הסכך ולכן פסול. ומזה יאל המחלוקת, דלר"ת, אם עומד למעלה ורואה שהאוויר והסכך שוין, כשרה. ולרש"י כהאי גוונא פסולה. והרא"ש הסכים לפירוש רש"י, ע"ש. ועל זה כתב מ"א ובאמת התוספות לשיטתם אזלי, ר"ל, דסבירא להו היכי דהאוויר וסכך שוין, כשר. ולכן הוכיחו שפיר מהאי דהמקרה סכתו בשפודין אי יש ריוח ביניהן כמותן כשרה, ולא אמרינן דמטטרף סכך פסול, משום דהסכך גרידא הוא שיעור הכשר סכה, דהא יש ריוח ביניהן כמותן, וא"כ אפילו שקלת לשפודין יהיה הכשר סכה בנותר, דהא מכסה בסכך כשר חצי הסכה. אבל הרא"ש דסבירא ליה כפירוש רש"י דאם האוויר וסכך שוין פסולה, וא"כ אי שקלת לשפודין יהיה האוויר והסכך שוין, דפסולה לפירוש רש"י, דהא ע"י זה לפירוש רש"י מיקרי חמתה מרובה מללתה, ואפילו הכי מכשירים ע"י שפודין אף על גב דמטטרף סכך פסול, א"כ הוא הדיו דבאילן הדיו כן, והא קיימא לן להיפך: דהא הרא"ש גמר לה משם. ואפשר, כ"ל: ואפשר דכשמונה למעלה גרע טפ"י. ר"ל מכשמונה הכשר והפסול זה אצל זה, ר"ל כשמונה למעלה, י"ל קלת סבדת יש אומרים שהוצא בשו"ע לסכך פסול העליון מבטל לתחתון, והרא"ש יליף בהדרגה, כיון דמלנינו גבי שפודין לסכך כשר ופסול מונחים זה אצל זה, דכשר אפילו אין בסכך כשר גרידא כשיעור, א"כ בסכך פסול למעלה, דגרע, נחתינן דרגא, וראוי עכ"פ להכשיר כשיש בסכך כשר לבד שיעור הכשר סוכה: ומכל מקום צריך עיון ליישב לשון הרא"ש ב"י סגי בכשר. והא לרע"ט הרא"ש לא סגי בכשר לבד דהא סבירא ליה

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

מחצית השקל

סבירא להו ג"כ דנחתין דרגא אם הדיו כשהן מונחים זה אלל זה אם יש בכשר שיעור הכשר סכה, דכשר אפילו גם בפסול יש שיעור הכשר סכה, א"כ כשהסכך פסול על גבי הכשר, די שנכשיר כשיש בכשר כשיעור ואין הפסול כשיעור הכשר דוקא, אבל אם גם בפסול יש שיעור הכשר סכה, לא מהני מה שיש בכשר כשיעור, וא"כ שפיר קשיא להו. אלא דלהרא"ש לא ניחא ליה למ"א בסברא זו, דאכתי קשיא לשון הרא"ש וכמו שקיים מ"א, אבל להתוספות אחי שפיר הלשון, דהא לשטתיהויהו אי האויר וסכך שזין הוא הכשר סכה, ולכן אחי שפיר מה שכתבו התוספות כיון דאוי שקלת ליה סגי בכשר, ע"ש: דמוקי ליה במעדיף. דשם על מתניתין דשפודין, מסיק הש"ס לימא תהוי תיובתא לרב הונא ברביה דרב יהושע, דאתמר פרוץ כעומד, רב פפא אמר מותר ורב הונא ברביה דרב יהושע אמר אסור, וסכך פסול דין אויר ופרוץ יש לו לענין זה, ומשני אמר לך רב הונא ברביה דרב יהושע בנכנס ויואל. ופירש רש"י וס"ד ד"ה בנכנס ויואל, סכך כשר נכנס ויואל בריות, ועל כרחק שהאויר יותר מן השפודין, א"כ הסכך כשר הרוב. ופריך וס"ד ע"כ והא אפשר לנמס, כן הוא גרסת רש"י. ופירש וס"ד ל"ה והא אפשר דסלקא דעתך דהא דמשני בנכנס ויואל, פירוש על כרחק נכנס ויואל דאי אפשר לנמס שיהיו האויר ושפודין שוין, ולזה פריך והא אפשר לנמס, ומשני במעדיף, ר"ל לא משום דאי אפשר לנמס, אלא דמיירי שמעדיף ומניח סכך כשר יותר מן השפודים. והתוספות וס"ד ד"ה והאן הקשו על פירוש רש"י, ואחת מן הקושיות דא"כ צריך לומר דכל השקלא וטריא דוקא לרב הונא ברביה דרב יהושע, והא אנו קיימא לן [ועירובין טז, ב] כרב פפא דפרוץ כעומד מותר, א"כ דוחק שיהיה השקלא וטריא שלא אליבא דהלכתא, ולכך גרסו והא אי אפשר לנמס, והקושיא היא בין לרב פפא ובין לרב הונא ברביה דרב יהושע, כיון דאי אפשר לנמס ולמלא כל הריוח בסכך כשר ונשאר מעט אויר, והאי אויר מצטרף עם השפודים, וא"כ לרב הונא ברביה דרב יהושע דמוקי בנכנס ויואל שיהיה הכשר הרוב השתא יהיו שוין, ולרב פפא דלא מוקי לה בנכנס ויואל דסבירא ליה פרוץ כעומד מותר, השתא יהיה הפרוץ מרובה ע"י צירף האויר. ועל זה משני לכולי עלמא במעדיף, וא"כ מכסה כל האויר, וגם יש קצת מן הכשר על הפסול, עכ"ל. והרא"ש וס"ד פ"א סימן כטו] הסכים לפירוש התוספות. וא"כ לפי המסקנא דהסכך כשר יותר מן המחנה דהא מונח קצת על סכך הפסול, ולכן אחי שפיר דאי שקלית ליה לפסול, אחתי לנתה מרובה מחמתה ע"י הכשר. אלא דאכתי קשה על המהשן דלא אסיק דמיירי במעדיף, דקשיא ליה והא אי אפשר לנמס ונשאר קצת אויר כנזכר לעיל, טפי הוה ליה להקשות אפילו אפשר לנמס וימלא כל האויר ע"י סכך כשר, מכל מקום הוי מחנה על מחנה, וא"כ אי שקלית לפסול לא יהיה בכשר לבד שיעור הכשר סכה לדעת הרא"ש דסבירא ליה כרש"י כנזכר לעיל, וא"כ הוה ליה להקשות והא קמלטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. על זה כתב מ"א שיעיין המעייין במגיד משנה פרק ה' מהלכות סכה שתמה על הרמב"ם [שם] לפי גרסתו שיהיה גורם כגרסת רש"י והא אפשר לנמס והקושיא אינה כי אם לרב הונא ברביה דרב יהושע וא"כ לרב פפא דקיימא לן כותיה לא אליטרף לאוקימתא דמעדיף, לכן תמה על הרמב"ם שהעתיק אוקימתא דמעדיף. ותיירץ דגם לרב פפא צריך לומר דמיירי במעדיף, דאם לא כן כיון דאוי שקלת לפסול יהיה האויר וסכך שוין, ובכהאי גוונא פסול. והיינו דסבירא ליה בזה כשיטת רש"י, דאם הם שוין למעלה הוא למטה חמתה מרובה מלכתה. ותיירץ דהש"ס הוה

בתיב חיים

(מג"א ס"ק ב) הרא"ש גמר לה משם ואפשר דכשמונח, כצ"ל: (מג"א ס"ק ג) כיון שהן מעורבין ברובא עכ"ל, כצ"ל:

עשרת זקבים

א] מותר לעשות הסוכה תחת הגגות. ומותר לכסות הסוכה תחלה ואח"כ לפתוח, כמו העושה סוכה תחת הבית. ויש מחמירין בזה (מורי בב"ח עמוד תעג ד"ה עוד כתב בשם ומהרש"ל הובא בב"ח שם):

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

פרי מגדים

משבצות זהב

אשל אברהם

א תחת. עיני מ"א. רש"י סוכה י"ד א' ד"ה ר' מאיר, וסימן תרל"ו [סעיף ב] סוכה יוצר שדר כל השנה, אף על פי שמסוכך בענפים כדרך סוכה, אינו יוצא ידי חובתו. ואם הניח הנסרים לשם סוכה, יוצא ידי חובתו, דיג בזה היכר, כבסימן תרל"א במ"א [ס"ק ז' ח', יע"ש. אבל משום מחובר לא, להלוא ולבסוף חברו לכך כשר הוא, עיני ב"י ועמוד תעב ד"ה כתוב] בשם תרומת הדשן [סימן פ"ט. ואילו מטעם מחובר, בהשקפה, הא קודם השקפה אף על גב שצטלו לארעא, תחב יחור אילן עם ענפים הרבה ועליו, כשירה. והיינו אם עשאן לכל עכ"פ והמחילות עשויות (וקודם) [מקודם], הא לא לכל יש לומר פסול. ועיני סימן תרל"ו, ועיני לבוש כאן [סעיף א. ויש לי ההדיוט הרהורי דברים בכאן והגני פורטס בעזרת השם יתברך. דע, כי הפרש יש בין סכך פסול בעלמא, ובין כשר רק העשה ולא מן העשוי, כמו שיראה הרואה, כי בפסול בעי נענוע בכל אחד ואחד בקצה אילן בסעיף ב' כאן, ובתעשה ולא מן העשוי בתקרה מפקפק [סימן תרל"א סעיף ט. ואין צריך להגביה ולהגיה, ועיני ב"י כאן [ד"ה ומ"ש שבעל] בשם בעל העיטור והלכות סוכה שער ד פג, ג. וסכך פסול יש לומר פוסל חמתה מרובה אף על פי שסוכה לכתה הרבה, ובתעשה ולא מן העשוי אינו כן, עיני ט"ז [ס"ק ג' והבן. ועיני ברמב"ן ז"ל [מלחמות] ריש פרק הישן [שם ג, א ד"ה כתוב], סוכה תחת סוכה, עליון סכך פסול הוא שאין עשוי לכל, שהרי יש תחתו. קצת קשה, אם כן אף באין ביניהם י' טפחים להוי פסול. ויש לומר גזירת הכתוב הוא ב' סככים כשרים וכל אחד כראוי בפני עצמו פסול, והוא הדין סכך כשר וסכך פסול נמי פוסל אף שאין בפסול תנאים המבוארים בסימן תרכ"ח [סעיף א], ומתרי קראי בסכת נפקי, עיני פני יהושע סוכה וט, ב ד"ה בגמרא ת"ר. והנה בית משמע מכמה דוכתי דאינו פסול רק תעשה ולא מן העשוי, ומשמע הוא הדין סוכה תחת סוכה בהסיר התחתון ונשאר עליון, אף שעליון סיכך לאחר התחתון, יש לומר מהכשר, ואי"ה במ"א [אות] ו' יבואר. ובית שהיה מקורה בנסרים חמתה מרובה, ועשה תחתיה סוכה לכתה הרבה מאוד, יש לומר אין מועיל חבטון, דניכר הנסרים, כמו שכתב הג"מ [ס"ק ג', ויש לומר כהאי גוונא אין צריך כלל היתר, דלאו סכך פסול רק תעשה ולא מן העשוי, ושאינו אילן דפסול בעלמא. ובגמרא [סוכה ט' ע"ב] דומיא דבית, למאן דאמר לכתה מרובה הרבה, אפילו הכי סכך פסול פוסל אם לא שחבטון, ובית כהאי גוונא אין צריך חבטון כלל, דבית לאו סכך פסול, רק תעשה ולא מן העשוי, עיני ט"ז [ס"ק ג'. ולמאן דאמר דכל עניין כשר, או דיעה שניה, לא הוה דומיא דבית משמע. ואי"ה לקמן ובאות ג' יבואר עוד. וסימן תרל"א במ"א [ס"ק ב' ב כשרה. עיני מ"א. עיני תוספות [שם ט' ב' ד"ה הא, וט"ו א' [ד"ה] פרוץ כעומד, ובתוספות שם [ע"ב] ד"ה והא, ובדף כ"ב ב' בתוספות ד"ה כוזא, וברא"ש [דף ט' [סימן יד] ודף כ"ב [סימן ג. והקשה המ"א לתוספות הסוברים פרוץ כעומד באויר וכל שרי, שפיר ראייה מדף ט"ו דכל שינטל הפסול די בכשר אויר וכל שרין שרי, הוא הדין זה על גבי זה נמי (ולא סבירא ליה כראב"ה סימן תריג דזה על גבי זה גרע טפי, דכשר נגד הפסול אין עושה פעולה), מה שאין כן הרא"ש ז"ל דפוסל אויר וכל שרין, ושאינו בשפודין דשם שייך פרוץ כעומד כמו שכתב בדף כ"ב כפירוש רש"י שם, אם כן ממה דמיייתי ראייה מדף ט"ו ששפודין אם ינטל כשר, הוא הדין לתכשר כאן בסוכה חמתה מרובה, דבדף ט"ו נמי ע"י צירוף דוקא כשר להרא"ש. ואפשר דבמנוחים זה אלל זה פרוץ כעומד, מה שאין כן זה על גבי זה למעלה לא שייך זה, ופסול כשאין בכשר לכתה מרובה (וומ"א) [ומכל מקום] קשה קצת מה ראייה מיייתי. והקשה המ"א, איך כתב הרא"ש דף ט' דאי שקלת לפסול כלשון

(א) תחת. עיני ט"ז, גמרא [סוכה ט' ב'. וסוכה תחת סוכה דפסולה, בשיש ביניהם שיעור י' טפחים, כבסימן תרכ"ח [סעיף א], ושאר תנאים. וסוכה תחת אילן מחובר, או בית, תעשה ולא מן העשוי, פסול אף שאין ביניהם ריוח וכדומה. ועיני מ"א אות א', וב"ח [עמוד תסו ד"ה מקום וד"ה וליו ולבוש כאן, ואי"ה שם ואשכח אברהם אות א] יבואר עוד: (ב) צריך. עיני ט"ז. בלבוש משמע שלכתחלה יכול לעשות כן, ובגמרא ט' ב' מבואר כן אף לכתחלה, ובאליהו זוטא [ס"ק ג' הקשה כן, וזה גם כן כוונת הג"מ כאן. ומה שהקשה מנסרים, יש לומר התם גזירה שיעשו העולם (ויחברו) [ויסברו] שגם בית כו', מה שאין כן בכאן במזיד כו'. ומה שכתב בשם הב"ח למבטלן קודם סוכות, או מלאת לאו ליהנות נתנו, אין דומה לתירוץ הלבוש. ועיני יורה דעה [סימן ז' ט"ב ב"ש"ק [ס"ק ז] דיג אומרים אין מבטלן מן התורה, אם כן אף במלוא יש לומר כן, אם לא כתירוץ הג"מ דשיבצה בסוכה פסולה אין איכור, רק שאין יוצא ידי חובתו, לא שייך אין מבטלן כהאי גוונא. ומה שכתב לח בלח קודם הפסח, כבסימן תמ"ז אות ה' ב"ט. אבל יבש ביבש לא, ע"ש. ולח בלח לכתחלה לערבו לשם פסח אסור, רק להוסיף שרי, כמו שכתב שם. ואתרוג האסור לבטל בשל אחרים [אשכח אברהם סוף סימן תרמ"ט], יש לומר כיון דסוף סוף אסור הוא באכילה, תו לא מקרי לכס אף אם האיסור מדרבנן. וליציית שטוואן עכו"ם וכדומה דפסולים ליקח לערס עם ליציית של היתר, עמ"ש בהלכות ליציית. והנה לטעם דאין איסור ליבש בה, בליציית מבטל עשה. ולמאן דאמר אין מבטלן מן התורה, ז"ע בזה בליציית. עיני אליה רבה [ס"ק ז': (ג) א. עיני ט"ז, דבריו צריכין ביאור. וכוונתו דהרב שהוסיף או שהסכך הרבה, משמע דלית רק ב' דיעות, סברא א' כאן דעת רש"י, וסברא ב' דעת אבי העזרי המחמיר אם אילן חמתו מרובה ועומד נגד סכך כשר, כל שינטל סכך כשר נגדו לא ישרא לכתה מרובה, פסול בלא השפיל וערבן. ואין כשר אלא כשיש סכך כשר הרבה, אפילו ינטל כל סכך כשר נגד כל אילן (ולא מהני כל הכשר, דיג כל האילן) ישרא בכשר לכתה מרובה, או כל האילן נגד האויר כו'. ובטור משמע שיש דיעה שליטת, לומר, אף אם ישרא כל מרובה בכשר, כל שלל האילן שחמתו מרובה נגד כל הכשר, פסול ליבש במקום שהוא מטעם ב' סככים, כדמסיק הג"מ לקמן בסמוך. והוכיח זה מדכתב הטור אחר דעת אבי העזרי, ומטעם זה יש מחמירין תחת הלטי"ש. וה"ר יחיאל היה מתקן זה שמערב הכל בסכך אחד, ונראה לי שמתר, שאף להפוסל היינו שאם ינטל סכך הכשר יהיה חמתה מרובה בכשר, מה שאין כן כשישרא לכתה מרובה כו'. משמע המחמירין אף כשישרא בכשר לכתה מרובה לאחר שינטל נגד האילן, ואמאי מחמירין, הא אבי העזרי מכשיר כשהאילן נגד האויר, הוא הדין נגד הכשר כשישרא בכשר, דמאי שנא. וכי תימא מחמירין גזרו כשהאילן נגד הכשר, אטו היכא שינטל לא ישרא בכשר לכתה מרובה, והוה שכתב יש מחמירין, לא מדינא, רק חומרא בעלמא (ועיני ב"י ד"ה ומ"ש רבינו ונראה), אם כן איך כתב הטור ונראה לי שהוא מותר, דיג מחמירין גם מודים שמתר מדינא, רק מחמירין להרחקה יתירא דגזרו כו', שמע מינה דמחמירין מדינא. ועל זה קשה למה, והא לראב"ה מותר כשישרא בכשר כו' כמו כשהאילן נגד האויר, אלא על כרחך דמחמירין כל שהאילן נגד הכשר מטעם ב' סככים, לא מטעם שרואין הכשר נגד האילן כליתא דמי. והטור הוא שסובר דטעם הראב"ה מטעם דרואין כליתא דמי, הא כשיש סכך כשר מרובה, כשר, וכדמסיק הג"מ אח"כ כמה שכתב ואגב כו'. ואם כן המחבר יש לומר סובר כדיעה שניה כמחמירין בלטי"ש כל שפסול נגד הכשר, אף שסכך הרבה, ואין כשר רק כנגד האויר. והר"ב לשיטתיה בסימן (תרכ"ז) [תרכ"ז] [סעיף א]

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

פרי מגדים

משבצות זהב

אשל אברהם

בט"ז [שם ס"ק] א' שהוסיף תחת אויר השמים, לבסוף פסול לית ביה פסול סוכה תחת סוכה. והמחבר כאן בסעיף (ב') [ג] שמכשיר בלתי"ש, יש לומר מטעם בעל העיטור, או ברחוקים ד' טפחים כו'. והנה ב' סככים בכשירים בעיני תנאים, כבסימן תרכ"ח סעיף א'. ובסוף פסול על גבי כשר או תחתיו, סובר ללא בעיני תנאים, אף על גב דפסול חמתו מרובה ואין ביניהם י' טפחים פסול, מקרא בסכת חסר ולא סוכה תחת אילן כהאי גוונא מיירי, עיין סוכה ט' [ע"ב] ופני יהושע שם [ד"ה ומיהו] ותצין. וה"ר יחיאל היה זוקף קנים שיהא סכך אחד שלא יהא ב' סככים, לא מטעם ביטול, כל שניכר לא שייך ביטול. ומכל מקום ל"ע, דיך לומר כל שאין ביניהם ג' טפחים לבד ולית ב' סככים, ולאו דווקא זוקף עד ללתי"ש קנים. ומה שהביא הט"ז ראה מרש"י סוכה ט' (א') [ב] ד"ה מאי למימרא (מה שכתב הט"ז בפירוש רש"י י"ל ביה). ומה שכתב רש"י על הלתי"ש, הקשה הב"ח [ד"ה אך קשה] לתחת הלתי"ש נמי שרי, ולפי מה שכתב הט"ז אחי שפיר, דוקא על הלתי"ש משום ב' סככים. ולפי זה לרש"י גם כן פסול אף האילן חמתו מרובה משום ב' סככים עכ"פ, אבל להשפיל ולערב שאין ניכר, אין כריך לרש"י. ומה שכתב [הט"ז] ללא אמרינן לבד להחמיר, עיין מ"א אות ו' ובסימן תק"ב אות ט' דיך לומר לאמרינן לבד להחמיר, יע"ש. ומה שכתב בשם בעל העיטור, עיין ב"ח [עמוד הסט ד"ה ומ"ש ועל וד"ה וכתב] בזה, ואי"ה במ"א [אות ו] יבואר עוד. ועיין אות שאחר זה, וכאן אין להאריך:

לומר במזנה נמי אין מבטלין איסור. וחוטוי אמר שביטול, טוויין שלא לשמן עם לשם, לא בטיל במזיד להך דיעה, וספק פלוגתא הוה, ולדינא ל"ע. עיין מה שכתבתי בט"ז [אות ב] מזה. ועיין חידושי הריטב"א בסוכה נט, ב ד"ה גמרא אמר רבא, יע"ש: ד מיהו. עיין מ"א. סובר דיעה שניה חולקת בכמה דברים עם דיעה א', יש לקולא ויש לחומרא. כי לדיעה א' בסכך כשר ללתי"ש פסול חמתו מרובה, אין כריך השפלה ועירוב כלל, זה קולא. וכשכשר חמתו מרובה כריך השפלה, ומשמע שלא יהיו ניכרים דוקא, כמו שכתב [שר"ע סעיף א] בדיבור לדיעה א', הא ניכרים כל שצריך לירוף פסול עם כשר בעינין אין ניכרים ממש (כדין ביטול איסורים. וז"ע הא יוכל להכירם, עיין אות ג' בזה). ולדיעה ראשונה, הניח פסול על גבי כשר זה על זה ממש, יש לומר ניכרים מיקרי, ואין מהני בסכך כשר חמתו מרובה, דוקא עירבן ממש שאין ניכרים למטה כלל. ודיעה ב' בכשר חמתו מרובה פסול אף בעירבן ממש, דכל שיוכל להסיר האיסור שמחובבין צאילן לאו ביטול הוא, כמו שכתב הר"ן [המובא] באות ג'. אבל כשכשר ללתי"ש מרובה, אז כשהשפיל ועירבן אף ניכרים או זה על זה ממש, כמו שכתב המרדכי [רמז השללו] שרי לאו מטעם ביטול כלל, אלא שאין פוסל נגדו, ומכל מקום רוב בעינין הואיל ומונחים זה על זה או בעירוב יחד, הא מונחים זה אל זה בשפודין, במחנה שרי אלא שאי אפשר ללמנא, עיין סימן תרל"א בט"ז ומ"א ה"ו וט"ז ס"ק ג, מ"א ס"ק ה, ועיין כאן אות ב'. והר"ב שכתב אין ניכרים, לאו דווקא, וסירכא דיעה א' נקיט, דהא דיעה א' סבירא ליה דוקא אין ניכרים וצריך כשר עם פסול בכשר חמתו מרובה מיירי. וללא כ"כ שפירש אף לדיעה ב' בכשר חמתו מרובה מהני השפלה, דזה אינו, דכל שצריך לביטול לא מנטרף כהאי גוונא ביכול להסיר כו'. ומה שכתב וכן הוא בהדיא ברא"ש ור"ן ותוספות, לא מלאתיו ברא"ש (ויז) [ותוספות] ט' [ע"ב] לדיעה ב' בניכרים. ומהר"ן משמע ללא בעינין שאין ניכרים כל שכתב ללתי"ש מרובה, וז"ע כעת. והלכתא משמע יש אומרים ויש אומרים, ובפרט בשל חורה, כדיעה ב'. ובזבז [סעיף ב] משמע דיעה א' בסתם לקולא, ויש מחמירין, משמע דיעבד יואל ידי חובתו כדיעה א', עיין אליה רבה [ס"ק ה]. ועיין ר"ן [סוכה ה], א ד"ה ונמלא כל שיש בסוכה הרבה כו', שזהו מה שכתב הרב בהג"ה עכ"פ כריך שלא יהא במקום אחד ד' טפחים מאילן בגדולה, ובקטנה ג' טפחים. ויבואר אי"ה לקמן בסימן תרל"ב מזה, עיין מה שכתבתי כאן סוף הסימן:

חכמת שלמה

סעיף א אבל אם אין הסוכה צלחה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן צריך שישפיל הענפים ויערבם עם הסכך וכו'. נ"ב, הנה בטעם מה דמותר לערב סכך פסול בכשר לבטלו, יש בזה דיעות בטעם הדבר. ועיין בחיבורי ליו"ד מהדורא וא"ו סימן קנ"ב, והוא ביו"ד סימן צ"ט, מה שהבאתי ראה דהעיקר הטעם שהיו עדיין זמן היתר, ולא כטעם הלבוש [סעיף ב] דהוי דבר מצוה, עיין שם שהבאתי ראה ממסכת מנחות, ודו"ק. ועיין בט"ז ס"ק ג' מה שהביא דיעות אם שייך בסכך פסול, פסול סוכה שתחת הסוכה. ועיין בחידושי לאו"ה סימן תרנ"א בשנת תר"ז, שהבאתי ראה מפרק הנחנין דלא שייך בסכך פסול סוכה שתחת הסוכה, ע"ש ודו"ק. ועיין בתשובתי לק"ק ביוניב בחיבורי על או"ה משנת תרט"ז דף ס"ו [שנות חיים לר"ש קלוגר לבוב תרט"ז] מה שכתבתי בזה באריכות בעזרת השם יתברך בטעם למה השמיטו הפוסקים להא דרבא דאמר שם ד"ט מה"ד דעבד, עיין שם בזה לפול נאה ושייך גם כן לכאן, ודו"ק. והנה בהא דאיתא בשו"ע שם [סעיף א] והעושה סוכתו תחת האילן יש אומרים שאם האילן צילתו מרובה מחמתו פסולה, עיין בר"ן [סוכה ה, א דבור ראשון] מה שהקשה דלמה לי סכך הרבה, הרי פרוץ כעומד מותר. ועיין בחיבורי על או"ה בהשמטות בסימן תרנ"א סעיף א' ובסימן תרכ"ט מה שכתבתי שם בישוב קושיית הר"ן, ע"ש ודו"ק: שם אם השפיל הענפים למטה. עיין במקור דין זה בש"ס פרק קמא דסוכה דף ט' [ע"ב] בפירוש רש"י בד"ה בשחבטן שכתב דמדאורייתא ברובא בטל. הנה מה שנשאלתי על לשון מדאורייתא ומה שהשבתי בזה, עיין בהשמטות להלכות נדרים סימן רט"ו [נדרי זריזין, מהדורת ירושלים תשנ"ב כרך ג ח"ב עמוד נב אות ה] מה שכתבתי בזה דרך אגב למשכיל אחר בלבוב, עיין שם כי שם קנה מקומו, ודו"ק:

א"ח תרבו הלכות סובה

כמו צמדינות שעושים גגים מן נקרים שיש עכ"פ ג' או ד"ט צין הלטי"ש לא מקרי כלל שם סכך ואין חשש צוה אם יש צסכך כשר שיעור סוכה מלצד הלטי"ש ולענין מעשה אין להקל רק ציש ציניהם ד"ט כנ"ל עיקר: (°) ובמזר כ' צסם צ"ה להכשיר בלטי"ש מחמת שנוטל א' צנתיים וכ' הצ"י דאין ראי' ממה ששנינו נוטל

א' מצנתי' דשם הוה הנשא' פסול כו' ולא ענדתי על דצרי' דודאי גם הנשא' הוה כשר כשמינה סכך ציניהם (°) וכמ"ש לקמן צס"ד מ"ה אף כאן מועיל מה שמניח הסכך כשר כנגד האויר שצין הלטי"ש אלא דנראה דל"ד דשאני לקמ' דנוטל א' מצנתיים וצמקום שנוטל הא' שם הניח הסכך הכשר נמלא שאף הקנה שנשאר אלנו מתכשר משא"כ כאן דלא מניח סכך הכשר צין הלטי"ש אלא למטה מהם על הסוכה נמלא (°) שאין שם סכך כשר על הלטי"ש כלל. ומלד זה הק' צ"י שפיר אלא שמ"ש שלקמן יש פסול על הנשאר הוה אינו מכווין וצמ"ש צ"י שיש ראי' לצ"ה מהא דלמרי' לקמן דכשר צמפקס לא הצנתי דשאני מפקפק דלריך לפקפק כל א' צפ"ע וכל מה שאינו מפקפק הוה עליו שם פסול וא"כ

צמה יתכשרו כאן הלטי"ש שלמעלה (°) מן הסכך הכשר כנ"ל: (ד) שנשאר עדיין העצים בו. כזר נצבאר שאין להקל אלא ציש ציניהם ד"ט שאז אין שייך כלל משום צ' סככים ויהא צענין שאם ינטל מן הסכך נגד הלטי"ש יהיה עדיין

אם השפ"ל. ודוקא כשהסוכה צלחה מרובה בלא אילן (°) ואין האילן מנטרף עמו דאין זה ציטול גמור כיון שיכול להסירו לכן אינו פוסל ואינו מנטרף [ר"ן ומ"מ¹ וכ"כ רי"ן²] וכל דצרי' הם דצרי' הרל"ש³ דלא כצ"ח שכ' דכשערצן מנטרף אף לכצרא זו דלית' אלא ע"כ מיירי כאן כשצילת' מרוב' ומ"ש רמ"א

שאין ניכרים אינו מדוקדק דאפי' ניכרים שרי כיון שצילתה מרובה וכ"ה צהדיא צרל"ש ור"ן ומו' אלא סירכא לינא דצברא הרששו' נקט מיהו כשאין מעורצין כלל רק הפסול והכשר מונח כל א' צפ"ע לא צענין רוב וכמ"ש סי' תרל"א ס"ח: ה. ומניחו. (°) לשם צל: ו. בשורה. אפי' ליכז תחת העצים עממן כמ"ש סי' תרל"א ס"ט כיון שעשה מעשה (°) והסיר הרעפי' אצל אם היתה מקודם צנויה בלא גג ולא עשה עכשיו צה מעש' אז אותן העצי' או הקורו' יש להם דין סכך פסול ודינו כמ"ש ס"א גבי אילן ועסי' תרל"ב ומרכ"ט סי"ח והצ"ח כתצ' יש (°) לסכך ע"ג העצים וצתנאי שלא יהא ציניהם פחות מג' דלא הם כלצודין ונעשו כלן כדף א' ואין הסכך כשר רצה עליו ומצטלו כיון שניכרין

ועומדין כל א' צפ"ע וכו' ע"ש שכל דצרי' תמוהים דהא פשוט דלא אמרי' לצוד (°) כיון שסכך כשר ציניהם וראי' ממ"ש סי' תרל"א ס"ח דסתם שפוד לית צי' ג' וכמ"ש שם צהג' ואם יש ריוח ציניה' כמותו כשר' אע"ג דהשפודין סמוכי' זה לזה תוך ג' וניכרי' כשרים וכמ"ש ס"א⁴ וכ"ה צגמ' דף י"ד צ' נקרים אין מנטרפין ועסקי' תרל"ב

וכ"כ הצ"י סי' תרכ"ט צסם [המיוחסות לרמב"ן [ר"ט"ן] והיא צתשו' הרצ"א [ח"א] סי' רי"ג סוכה העשו' מנכרים שאין צרוצן ד' והם תקועים צמסמרות ומשולצים כשליצת הסולס ואין ציניהם ג"ט ומכסין אותן צסכך כשר אם הסכך פסול מחמת המסמריס כי חכס א' אקר והשיצ אולי אקר מפני דכיון דהנכרים תקועים צמסמרות נעשו כלס כנסר א' רחצ ויש צהס גזירת תקרה ויש שנחלקו עליו והגח להס כמו שנהגו עכ"ל משמע דמשום לצוד לא מיחסר עיין דף ט' ע"צ צרש"י ואל' דה"נ העצים קצועים על הגג וזה פשוט דלא אמרינן שמצטרפין אלא כשצצן כא' קודם שהניחן שם משא"כ כשקצען צכותל וכ"מ סי' תרל"א ס"ט דכשנוטל א' מצנתיס אע"פ ששאר הנכרים קצועים אין מצטרפין אפי' לרמב"ם⁵ ע"ש ואי לאו תולמיה"ע לא הו' צריך להסיר המסמריס כלל א"כ ש"מ דאין מצטרפין וכ"כ מהרי"ל עמ"ש רסי' תרל"ב: ז. וכן מותר ל"עשות בו'. וצ"ח כתצ' שיש להחמיר לסקל הגג קודם ולסכך אח"כ (°) ול"ד לעושה סוכה תחת הגג וכו' ע"ש שנדחק וגס הלצוש נדחק וצ"ח וצתנת נ"ל דהמחמיר צמהרי"ל ס"ל צשלמא צסוכה תחת הגג כשמסיר הגג אח"כ הו' מעשה והגג עממו נכשר כמ"ש צ"י צסם א"ח⁶ משא"כ כאן כשפוחת לא מקרי מעשה משא"כ כשסיכך תחלה (°) דנעשה צכשרות וסוגר אח"כ הגג מפני הגשמים וחוזר ופוחתו כשר לכ"ע דהו' כפירס עליה סדין וחוזר ונטלו ממנו דכשרה כיון שנעשה צכשרו' כדאיתא צגמרא כנ"ל צרור ולכן יש להחמיר וצ"ג פ"ק דסוכה⁷ מחמיר ע"ש ואם הניח הסכך על התקרה ואח"כ הסיר התקרה פסול: ה. צירדים. דהוה כפתח: ו. ש"א ישב. דקד"ל כיון שהגציהן וחזר והניחן ה"ל כמפקפק נכרין והן עממן לימכשרי קמ"ל דזה לא מקרי מעשה (°) דלא נתכוין להניחן לשם צל (°) עסי' תרל"א:

...

ללכת מרובה מחמתה: כתב במהרי"ל ז"ל שא"כ עשה סוכתו תחת זדי מדלית הגפנים וזקף קנים מן הסכך עד זדים שלמעלה שנקשרו שם הגפנים כדי לקיים תיקון ה"ר יחיאל הג"ל ואמר מהרי"י סג"ל שא"כ דווקא גבי לט"י העשוי לשם בית הולך לערבב אבל כאן לא נקשרו הזדים אלא להעמיד הגפנים וכי מו"ח ז"ל ע"ז ולא ידעתי טעם להורא' זו טעם בלתי"ש שלא יהא תולמ"ה ה"נ בזדי המדלי' גפני' ולפמ"ש בסמוך משום חשש ב' סכני' ניחא דבזדי המדלית אין שם סכך עליהם שלא נעשו תחלה לשם סכך משא"כ בלתי"ש דנעשו לשם סיכוך הבית וסכך פסול הוא כיון שדר שם כל השנה ע"כ יפה התיר מהרי"ל בזדי הגפנים רק שצריך שיהיה עכ"פ בסכך הכשר ללכת מרובה אף אם ינטול נגד הזדים כדלעיל ואז מותר אפי' אם הזדים סמוכים בפחות מג"ט כנ"ל נכון:

באר הגולה

ה משנה שם י"א: ו כרב יוסף משמיל' דרב וברייתא וכפירש"י שם: ז טור:

באר היטב

(ה) ע"מ. והב"ח כתב שיש להחמיר ולסלק הגג ולסכך אח"כ כ"כ המ"א ע"ש: (ו) שנסארו. עיין ט"ז שהעלה שאין להקל אלא ביש בנייהם ד' טפחים ויהא בענין שאם ינטול מן הסכך נגד הלטי"ש יהיה עדיין ללכת מרובה מחמתה ע"ש ס"ק ב'. ובתשובת פנים מאירות סי' מ"ד חולק עליו: (ז) ולסגור. ודוקא כשמניח הסכך כשהוא פתוח עיין מ"א. ואם הניח הסכך על התקרה ואח"כ הסירו התקרה פסול. ואותן סוכות העשויות תחת הגג ולפעמים האדלים משופעים יזר שלא ישב תחת השיפוע מ"מ. וע' בתשו' פנים מאירות סימן ס"א מש"ש מענין סוכה על הגג. סוכה העשויה תחת הדווא"ר דהיינו שפותחין להם מקום באמצע הגג והוא הנקרא בלשון ערבי דווא"ר בלשון לע"ג באג"ה ופעמים עושין על שטח הדווא"ר הפתוח שצבה ומעשה רשת ופעמים עושין צבכה זו מחוטי נחושת או מחוטי פשתן כשרה ואפי' אם יניח הסכך הכשר ע"ג הצבכה ממש כשרה. גינת ורדים חא"ח כלל ד' סי' ח' ע"ש:

ביאור הגר"א

(סעיף ז) אבל מותר בו. שם י' פירס עליה קדין בו' ל"ש אלא בו' וכי וברש"א דוקא דלנוי ה"ל טפלים ובטלי גבה אבל לצורך הבגד לא וכי וההיא דמנימין שם דודאי אף ברטיבא אסור אלא דרב אפי' שרי שלא בשעת אכילה ושינה ואמר דליסקלה כי יבשה שלא יאמרו דשביק לה אף בשעת שמשחמטין בה באכילה ושינה אבל כי רטיבא ל"ל הכי שאין דרך להשתמש שם מחמת שמנטוף מן הבגד אלמא מהני סילוק ואף שכתב הרשב"א שם ש"ה עליהם וס"ל דכל שלא לצורך הסוכה כשר ואמר לנאותה לרבותא דלע"ג שהיא אורח הסוכה והירושלמי מסייע להן דאמר אבל שלא מפני הגשר כשרה אבל הרשב"א שם הסכים למעשה כסברא ראשונה וכ"מ בגמ' דקאמר פשיטא מפני בו' מ"ד ול"ק

דמפני הגשר ממעט לצורך הבגד לכשר אף על גב שדחה שם ואמר דל"ל למיעוטה דוחק הוא ואף לסברא האחרונה י"ל להוכיח קצת ממ"ש לכי יבשה והא כריד ליטול קודם לכן דלאחר כך אף אם יטול יאמרו מ"מ ואין מועיל מה שנטול וכן לסברתו של מנימין שאף ברטיבא יאמרו מה מהני נטילתה: (סעיף ג) העושה בו'. רש"י וכי הטור אף לדעת ראב"ה כיון שאפי' ינטול נגד הפסול נשאר כשיעור כנ"ל בס' שקדם: וכן בו' ואין בזה בו'. ע"ל סי' תקי"ט בו"ז ס"ק ג' וכ"מ ממחני' שאמר מסלקין בו' ולא בו'. כנ"ל: רק שזיהר בו'. שם ולא בצוכה שחת הבית ועמ"א:

יד אפרים

סעיף ג (מג"א ס"ק ז) ובאמת נראה לי דמהחמיר במהרי"ל בו'. ר"ל, דמהרי"ל איתא שיש גדול אחד שאוסר: (שם ס"ק ט) דלא נתכווין להניחם לשם כל עיין סימן תרל"א, כנ"ל:

לבושי שרד

סעיף ב (מג"א ס"ק ה) לשם כל. ואין צריך שניחו לשם סוכה, וכמבואר בסימן תרל"ה, דאין צריך רק שתהא עשויה ללל: סעיף ג (שם ס"ק ו) והסיר הרעפים וכו'. היינו היתרא דבעל העיטור שהוצא בו"ז סוף ס"ק ג', ומפרש לה המג"א דהיינו בנטול אחד מבגדים, הכי נמי בהסרת הרעפים נתקשרו גם הלטי"ש, משום דחלוש ולסוף חזרו לא הוי פסול, אלא הוא תעשה ולא מן העשוי ללא נעשה ללל, וכיון שעשה מעשה ברעפים די: (שם) לסכך על גבי העצים וכו'. ולא תחת הלטי"ש, דאז הלטי"ש עושין כל והוי הסכך כמאן דליתא, וכמו שביארתי במחבר סעיף א' [ס"ק יז], מה שאין כן כשהסכך כשר למעלה אז הכל מחמת הסכך וכמו שכתב [המג"א סעיף א] וכן אם הניח סכך כשר על סכך הפסול בו': (שם) כיון שסכך כשר בנייהם וכו'. דאם לא כן הוי אמרינן לצד להחמיר, כמו שכתב המג"א סימן תק"ב ס"ק ט'. אבל הט"ז כאן ס"ק ג' כתב דלא אמרינן ללל לצד להחמיר: (שם ס"ק ז) ולא דמי לעושה סוכה וכו'. היינו הך דבהגה"ה סעיף ב', ונדחק הב"ח לחלק בין זה ובין שלא"ה, והמג"א חילק בהסרת המחובר הוי מעשה גמור, מה שאין כן פתיחת השל"ה לאו מעשה הוא: (שם) דנעשה בכשרות וכו'. עיין בסימן כ"ג בדברינו שם [ס"ק א] ותבין, ובספר חמד משה כאן [ס"ק טז] שכתב כל זה. ודימה זאת לדין דחויין, ע"ש, ודבריו דחויין, ועיין עוד מדין תעשה ולא מן העשוי בענין זה בשו"ת ארבעה עשר סימן י"ד: (שם ס"ק ט) דלא נתכווין להניחם לשם כלל, כנ"ל: (שם) עיין סימן תרל"א. ר"ל, דשם בסימן תרל"א סעיף ט' במפקפק נכרים לשם סוכה או כלל, מה שאין כן פתיחת השל"ה שאינם עשויים אלא לכבות מפני הגשמים, ואינו מניחן לשם כל או סוכה: צריך עשרה טפחים בין הסככים ושאר תנאים המבוארים שם, היינו דוקא ששניהם סכך כשר, אבל כשעליונה סכך פסול גרע, ואין צריך שום תנאים: (שם) על כן אחי שפיר סברת המחמירין שבטור, כנ"ל. והיינו סברת הר' יחיאל שפוסל בסכך הרבה מטעם ב' סככים, דלע"ג שכל הסוכה כשרה, מכל מקום אסור לישב תחת אותן מקום אשר שם ב' סככים: (שם) ומשום הכי מהני שפיר תיקון. ר"ל, שמיושב מה שהקשה לעיל מה מועיל תיקון הר' יחיאל כיון שהלטי"ש ניכרים, ולדבריו מיושב, כיון דלא פסל הר' יחיאל רק מחמת ב' סככים, משום הכי מועיל תיקון ידידה דנעשה סכך אחד: (שם) ע"י קנים ועושה מהם סכך אחד, כנ"ל: (שם) ועל זה מסיק הטור שהוא. ר"ל, דהטור חולק עליו, וסבירא ליה דאסור ב' סככים ליכא ללל בסכך פסול, כמו שכתב הט"ז בסימן שאחר זה ס"ק א', ואחר שביאר הט"ז פלוגתת הר' יחיאל והטור, סיים אבל

שערי תשובה

[א] בית. עבה"ט וע"ש בגר"ר הטעם דהא שלג אינו חוזף בפני הטומאה לא חשבו מידי להיות כהקרה ע"ג סוכה ע"ש: [ו] שנסארו. עבה"ט וע' בפמ"א שם דלמעלה חמתה מרובה כולי ואם כן בלטי"ש שאם ינטול כנגד הלטי"ש אעפ"כ לא תחתה מרובה המהיל לא הפסיד ע"ש וע' בתפארת צבי סי' כ"ט מ"ש בזה:

נתיב חיים

(מג"א ס"ק ב) הרא"ש גמר לה משם ואפשר דכשמונה, כנ"ל: (מג"א ס"ק ג) כיון שהן מעורבין ברובא עכ"ל, כנ"ל:

מחצית השקל

זנכרים הכשרו שקיר כל המסמרים לשם סכה, או שיטול מצין כל שני נכרים נכר אחד ויתן שם סכך כשר, הרי דנוטול נכר אחד מצין שני נכרים, אף להשני נכרים נשארם קבועים ע"י מסמרים כשרה, ולא אמרינן שנחשבים כדף אחד ע"י המסמרים, ואף לשם מייירי שיש בין נכר לחברו יותר מג' טפחים, דהא מייירי זנכרים רחבים ד' טפחים, מה בכך, הא כחצתי לטעם הרשב"א אפילו רחוקים זה מזה יותר מג' טפחים יש להחמיר. אלא דעל ראוה זו יש לפקפק, דשאני התם דע"י נטילת נכר מצין שניים, נקרא קצת עשיית מעשה גם בשני נכרים הנשארים, וגם הנשארים הוכשרו ע"י זה, דהא טעם האיכור משום גזרת תקרה שישב תחתו ציתו של כל השנה כמבואר לקמן ומ"א סימן תרכ"ט ס"ק כ; סימן תרל"א ס"ק ז - ח, וכיון דהורכך לטול אחד ביניהם, יודע לו לאכור לישב תחת התקרה וכמבואר בס"ס [סוכה טו, א], וא"כ אינו דומה להכא, ובפרט אי היה מקודם בנוי בלא גג, דמודה מ"א דיש להן דין סכך פסול, כמו שכחב ריש ס"ק זה, והדין כמו בסעיף א'. ואי הסכך הרבה שאפילו ינטול כל מה שכנגד הלאטוי"ש וישאר כשיעור[כשר לדעת מ"א, מכל מקום יש להחמיר לטעם הרשב"א שכל הלאטוי"ש נחשבים כדף אחד ונפסל כל הסכך כשר, לזה הוסיף מ"א להביא ראוה וכתב וז"ל, אפילו לרמזים עינין שם, ר"ל דהרמזים חולק וסבירא ליה דמפקפק דהיינו שנוטל כל המסמרים, איננה כשרה אלא א"כ אין בכל נכר ד' טפחים רוחב והא דלר"ך להסיר המסמרים משום גזרת תקרה, הא אין רחבן ד' טפחים, כתב הרב ז"י שם [בכסף משנה] דסבירא ליה כהר"ן [שם ת, א] דבור ראשון[כיון שהונח לכתחלה לשם תקרה שייכא גזרת תקרה אפילו בפחות מד' טפחים לכך ר"ך להסיר המסמרים, ואף על פי כן ברחבים ד' טפחים לא מהני הסרת המסמרים, דנהי דמהני לגבי עצמו שידע שהורכך להסיר המסמרים וע"י זה בטל גזרת תקרה, מכל מקום אכור מפני הרואים שלא ידעו שהסיר המסמרים, ויחשבו שהונח כן מתחלה לשם סכך ויסבירו שמוחר לסכך בהן, אף על פי כן בנוטל אחד מצינתיים מודה הרמב"ם דאפילו הן רחבים ד' טפחים כשר, והא הרמב"ם חושש להרואים והם לא ידעו שנטל אחד מצינתיים, ויסבירו שסיכך מתחלה כן ויסבירו שמוחר לסכך כן, והא להרשב"א כהאי גוונא אכור דמטרופים ע"י המסמרים ונעשים כדף אחד, והא לדעת הרואים לא עביד בהו מעשה, אלא על כרחך כהאי גוונא אין מטרופים: ואי לאו תעשה ולא מן העשוי כו'. זה ראוה אחרת, דמשמע אם מניחו תחלה לשם סכה וקבעו זנכרים, דליכא משום תעשה ולא מן העשוי כשר אם אין רחבים ד' טפחים: (ז) וכן מותר כו'. שיש להחמיר. כדעת המחמירים שהביא מהר"ל, אלא שמהר"ל דחה דברי המחמיר מדין שכתב רמ"א בהגה בסעיף ב', ועל זה כתב הב"ח ולא דמי לעושה סכה כו', ליישב קושיות מהר"ל: ובאמת כו' סבירא ליה בשלמא כו'. ר"ל, דהמחמיר סבירא ליה דטעם היתר הדין שהביא רמ"א בסעיף ב', אינו כמו שכתב רמ"א הואיל ואין הפסול בסכך, אלא כמו שכתב מ"א פה, דהסרת הגג הוי מעשה רבה והגג עצמו נכשר, מה שאין כן כאן: דהרי כפירס עליה סדין [כו'] כדאיתא בגמרא. והוא דף יו"ד ע"ב מנימן עבדיה דרב אשי נשרה כחונת שלו זמים וקטחו על הסכה, וזהו רב אשי ליתלה משם כשתתייבש, שלא יאמרו מסככים בסדין שהוא מקבל טומאה, ובאמת אכור לסכך בדבר המקבל טומאה, ומה מהני ההסרה משם כיון דכבר נפסל לדעת הרואה. ויותר מוכח לדעת הר"ן [שם ג, א] ד"ה ומהאן, דשלא בשעת אכילה מותר להניחה שם אם יסירנה משם קודם האכילה, אלא מפני הרואים שיאמרו שגם בשעת אכילה מונח שם, אבל זולת חשך הרואים, היה מתירו להניחו שם קודם אכילה ולהסירה בשעת אכילה ולא אמרינן דנפסלה כבר במה שהיה מונח שם קודם אכילה: (ט) שלא ישב כו'. דלא נתכוין להניחו לשם כל, כ"ל:

(ה) ומגידו. לשם כל, משום דאמרינן סימן תרל"ה אף על גב דלא דענין סכה לשם מלוה, מכל מקום לשם כל דענין, וע"ש: (ו) כשיירה כו'. כמו שכתוב סימן תרל"א. דבית המקורה זנכרים כו' די בזה שקיר המסמרים לשם סכה, והוא הדין הכא במה שהסיר הרעפים מיקרי מעשה לשם סכה גם בעצמים הדקים, כיון שהרעפים היו מחוברים ע"י מסמרים בעצמים הדקים והואיל אותם המסמרים: והב"ח כתב כו'. דהב"ח סבירא ליה דע"י הסרת הרעפים לא הוכשרו העצמים הדקים כיון שקבועים ע"י מסמרים ואינו דומה לסימן תרל"א, וסבירא ליה להחמיר כדעת י"א אומרים שכתב [שו"ע] בסעיף א', דאפילו האילן חמתה מרובה מלכתה והסכך לכתה מרובה מחמתה, מכל מקום אם ענפי אילן מכוונות נגד הסכך פסול, לכן אין להתיר כי אם שימלא כל הסכה בסכך כשר, לאז אפילו חושבים סכך שכנגד הענפים כמאן דליתא, מכל מקום נשאר סכך כשר לכתה מרובה מחמתה וכמו שכתב הטור, או שייכסה על גבי עצים הדקים, שאז אפילו העצמים הדקים מכוונים נגד הסכך כשר, מכל מקום כשר, דאין הכל בא מסכך הפסול, כי אם מן הכשר מלמעלה, וכמו שכתב המרדכי [סוכה רמז תשל"ד] בשם רבינו פרץ, הובא בז"י [ועמוד תסח ד"ה ומ"ש רבינו ומפניו וזב"ח מבואר יותר (ולעני"ן דין זה ר"ך עיין בגמרא) ואף על פי כן כתב הב"ח בתנאי שלא יהיה ביניהם כו', דאז יושב תחתו כו': דלא אמרינן לבוד כיון שסכך כשר ביניהם. ר"ל דלא אמרינן לבוד אלא כשיש הפסק אויר, אבל כשמפסיק דבר אחר לא אמרינן לבוד: דסתם שפיר לית ביה ג' וכמו שכתוב שם בהג"ה. ר"ל, דאיתא שם סככה בשפודים אם יש ריוח ביניהם כמותן, והניח שם סכך כשר, אפילו הכי פסולה עד שיעדיף סכך כשר מעט על הפסול, וכתב רמ"א דוקא בסכה גדולה, דאין סכך פסול פוסל דאמצע פחות מד' טפחים, אבל בסכה קטנה פוסל דאמצע סכך פסול כג' טפחים ר"ך להיות דכל שפור אינו רחב ג' טפחים, וכיון דאין ריוח בין שפור לשפור כי אם כמותן, א"כ הריוח ג"כ הוא פחות מג' טפחים, ולמה יוכשר נימא לבוד: וכן הוא בגמרא דף י"ד ב' בסריים אין מצטרפין. ראוה זו לא הבנתי, דהתם ר' יודא קאמר לה דסבירא ליה זנכרים שאין בהם ד' לכולי עלמא כשר, וביש בהם ד' טפחים אליביה דרב סבירא ליה דגם כהאי גוונא רבי יהודה מכשיר, אם ב' נכרים כהאי גוונא מונחים זה אל זה שכל אחד לבודו כשר לכל מאן דאמר כדאית ליה, גם ב' נכרים כשרים ואין מטרופים, וכתבו התוספות [שם ד"ה מטרופין] דלמאן דאמר דאין מטרופים דאפילו כל הסכה רשאי לסכך בהן, ומאי ראוה מזה דלא כהב"ח דקאי על הלאטוי"ש דהן סכך פסול לדעת הב"ח, דהא ב' סדינים שכל אחד סכך פסול סבירא ליה לרבי יהודה דאמת שם דמטרופים, גם הא שם ליכא סכך כשר בין הנכרים, וכהאי גוונא הא מודה מ"א דאמרינן לבוד: ועיין סוף סימן תרל"ב. אי אמרינן לבוד להחמיר. ועיין מה שכתב מ"א על דברי רמ"א סימן תקצ"ב [ס"ק טו]: עיין דף ט' ע"ב ברש"י. שהקשיר ג"כ הל"ש אף על פי שאין ביניהם ג' טפחים: ואין לומר דהכא נמי העצים קבועים כו'. אין כוונתו בזה ליישב דעת הב"ח, דמטעם זה אפילו רחוקים זה מזה יותר מג' טפחים דליכא למימר לבוד, מכל מקום יש בו פסול דנחשבים כדף אחד ע"י קביעת המסמרים, והא הב"ח מטעם לבוד אתי עלה, ולדעתו דוקא באין ביניהם ג' טפחים וגם לב"ח דענין מסמרים שע"י זה לא הוכשרו העצמים הדקים על ידי נטילת הרעפים כמו שכתבתי לעיל. והא דהוכר בתשובת רשב"א שלא היה ביניהם ג', הוא דברי השואל שלא ידע טעם האוסר, אי מטעם לבוד או מטעם המסמרים, והציע כל הענין לפני הרשב"א, אבל לפי תשובת הרשב"א דהחמיר מטעם קביעת המסמרים אפילו יש ביניהם יותר מג' טפחים יש להחמיר. אלא מ"א לדעת עצמו שקיל וטרי, אם ראו להחמיר בלאטוי"ש מטעם הרשב"א אפילו רחוקים זה מזה יותר מג' טפחים: דכשנוטל אחד מבנתיים כו' אין מצטרפין. קאי על הבית המקורה

אורח חיים תרכו הלכות סוכה

פרי מגדים

משבצות זהב

אשל אברהם

(ד) **שנשאריהם**. עיין ט"ז. באת הקדום ולחומר, לדי בג' טפחים או יסכך על הלטי"ש, או יערבם יחד ללא ליהוי ב' סככים, יע"ש. ומה שכתב בדי הגפנים הוא, ללטי"ש יש להם דין סכך פסול מטעם ביהו שר שם כל השנה, עיין מ"א [ס"ק] א', והוא כמחובר דפסול מחמת עצמו, ואם כן בסכך פסול שייך דין ב' סככים, ויותר חמור מסוכה תחת סוכה, להתם בעינן תנאים כבסימן תרכ"ח [סעיף א] ופסול בכל עניין שרחוק זה מזה (עכ"פ ביניהם ג' טפחים, כמו שכתב באת ג'), ואף אין בפסול כלתה מרובה הוה סכך פסול. והוה שאמר בגמרא וט, ב] ולא בסוכה שתחת בית ואילן, מטעם ב' סככים, מה שאין כן בדי המדלית לא שייך סכך פסול, ללא נעשה לסיכוך שיהא דר שם כל השנה. גם פסול מחובר לא שייך בתלוג ולסוף חבירו, כמו שכתב בתרומת הדגן [סימן פט], הביא הב"י [עמוד תעב ד"ה כחוב] וב"ח [עמוד תעג ד"ה כתב בתרומת], יע"ש. ואם כן בבדי מדלית לא שייך סכך פסול, רק תעשה ולא מן העשוי, משום הכי כל שיש בסוכה גופא כלתה מרובה בלא הבדים כשירה, וכדיעה שניה לעיל כל שניטל נגד הבדים יהיה כלתה מרובה, או כשהבדים נגד האויר, והבן זה. ואילן סכך פסול הוא דמחובר מעיקרו, אף על גב דנטעו לשם סכך או מנענע בידו כל ענפים, סכך פסול הוא מחובר מעיקרו והשריש. עיין סימן תרכ"א בט"ז [ס"ק] ח' ובמ"א כאן [ס"ק] ו', ואי"ה שם יבואר:

אויר ביניהם, הא כשיש דבר מפסיק ביניהם לא שייך לבדו, והכא נמי כיון דנותר סכך כשר על גבי הלטי"ש וביניהם, אף אי הם סמוכים הלטי"ש תוך ג' טפחים, לא שייך לבדו כהאי גוונא. ועיין הלכות שבת גבי לחי ומבוי כהאי גוונא ובתוספת שבת שם [סימן שסג ס"ק ח]. ואי"ה לקמן [סימן תרכ"ב משבצות זהב את ג; אשל אברהם את ה] יבואר עוד: ז וכן. עיין מ"א. הב"ח בסעיף ז' דמהרי"ל [הלכות סוכות עמוד ססה] מתיר בגגות העשוין לפתוח ליתן הסכך קודם, וגדול אחד אוסר כהאי גוונא. והקשה מהרי"ל מאי שנא תחת הגג והסיר הרעפים אחר כך. וב"ח מחלק בין גג עשוי אהל וגג ממש, ובין שלע"ק העשוין ככריף לאז כריף לסלק השלע"ק קודם, ועיין אליה רבה [ס"ק ח] ואליה זוטא [ס"ק ו] בזה. ולא הבינותי החילוק, אם הסכך למטה עשוי כתיקון סוכה, מה זיקה הגג השלע"ק העשוי ככריף, עיין סימן תרכ"א סעיף י'. ואפשר דכיוצא השלע"ק העשוי ככריף ללדדוין אין מועיל להכשיר הסכך, דאין שם גג על הכריף, ודוחק. אבל המ"א פירש דטעם הגדול שאוסר בשלע"ק לסכך תחלה עד שיקיר השלע"ק הוא, ללא דמי לסילוק הרעפים אחר כך דהוה מעשה גמור וחשוב, דאף ללטי"ש מועיל, שאף הלטי"ש נכשרו על ידי מעשה גדול כזה כמו שכתב באת ו'. ולא דמי לסימן תרכ"א סעיף ט' שצריך פקפוק בכל הנכרים, להסרת הרעפים הוה כפקפוק הלטי"ש ומשום הכי כשר, מה שאין כן סילוק השלע"ק אין זה מעשה חשוב, ומשום הכי החמיר אותו גדול לסלק השלע"ק קודם שיתן הסכך. וסיים שיש להחמיר כן לפתוח השלע"ק וליתן סכך, ואז אף סגר אחר כך, כשפתח שפיר דמי כפירש סדן, כל שתחתו בכשרות וסופו בכשרות. ומה שכתב אם הניח הסכך על התקרה ואחר כך הסיר התקרה פסול, איני יודע לחלק בין הסכך תחת הגג והסיר הרעפים, ובין הסכך למעלה מתקרה והסיר התקרה, סכך אין פסול מעצמו, וגם הסרת התקרה הוה מעשה להכשיר הסכך. אלא לאו בסיכוך על התקרה בסמוך, אם כן לא היה סוכה כלל, דלית דפנות לסכך. אבל אם סיכך בעליה, והיה י' טפחים גובה לתקרה תחתונה, ואחר כך הסיר התקרה וסיכך תוך כ' אמה, אז כשר כאמור. וכן בהסרת הרעפים דמטרפין הלטי"ש לסכך כשר אם הם תוך כ' אמה, כאמור: ח צירים. עיין מ"א. דהוה כפתח. ולית בהו משום בנין וסתירה בשבת ויום טוב, עיין דרכי משה [אות ג]. ואם אין צירים רק מסלקין כך ללחץ, י"ל על ידי עכו"ם מותר, דהוה כשבות דשבות במקום מורה דשרי. ואם השלע"ק כל ימות השנה קבוע במסמרים ושכח לפתוח, על ידי עכו"ם בליל א' דיש מלות עשה מן התורה לאכול בסוכה כזית פת ואין לו סוכה כי אם זו, עיין סימן רע"ו סעיף ב' [בהגה] יש מתיר במלכה דין תורה שבות לעכו"ם, וסימן ס"ז בט"ז [ס"ק ד] ללא קיימא לן כן. וי"ל מלות עשה מן התורה דוחה לאמירה לעכו"ם. ועיין סימן תמ"ו [מ"א ס"ק ב] דחמץ לא מיקרי עשה דרבים, והוא הדין סוכה. ועיין שם בשל"ה [ריש מסכת פסחים ד"ה ערב פסח שחל], ועיין סימן של"ח סעיף ב' לנגן בכלי שיר כו' ובמ"א שם [ס"ק ד] משום אורח גדול שרי, הוא הדין אפשר כאן על ידי אמירה לעכו"ם שרי מלכה דין תורה. וחמץ לא עבר עליה, הואיל ודעתו לבערו. ואפשר בשופר להקל אמירה לעכו"ם באין שופר אחר, אלא דבסימן [תקפ"ו] [סעיף כ] לא התיר כי אם שבות לשבות. והנה יש לומר גדול כבוד הצריות דוחה אף עשה ולא תעשה דרבנן, ולכן בחתן וכלה מותר. ואפשר בסוכה יש לומר דשרי כהאי דסימן תקי"ד [סעיף א בהגה], דאם אין לו מקום לאכול שרי, דהוה כאוכל נפש וכרבי יהודה [ב"ה כה, ב], ועיין ב"י שם [עמוד א דבור ראשון]. ומיהו יש לומר דבדליקה הוא אי אפשר מערב יום טוב, מה שאין כן זה דפשע על ידי שכתה, שהיה אפשר לפתוח מערב יום טוב. גם לומר לעכו"ם להניח סכך על הסוכה אי הוה אוסור תורה או דרבנן, אהל עראי, כ"ע כעת בכל זה. ומסתיה ללא גמירנא, אבל להורות היתר חלילה לי, וי"ע בכל זה. ואי"ה בסימנים הבאים [משבצות זהב סימן תרכ"א את ג; אשל אברהם שם את יט; סימן תרכ"א אשל אברהם את א ד"ה אשכחנא] אבאר עוד, וכאן אין להאריך: ט שלא. עיין מ"א. ולפי זה אם הגביה השלע"ק והגניחו לשם כלל, וכל שכן לשם אל סוכה, יש לומר הם גופייהו הוה סכך כשר, אף דמחוברין עדיין בצירן, תלוג ולסוף חבירו כשר לסכך, רק דאין לשם כלל, וכהאי גוונא הוה מעשה לשם סכך ומותר ליבש תחתיהם כשהם סגורים ויואל ידי חובתו. ועיין סימן תרכ"א סעיף ט', יע"ש. ובאות ב' [במ"א] שם, הלבוש [שם סעיף ג] וב"ח [סימן תרלה עמוד תקב ד"ה ולענין הלכה] פוסלין כשאין מטר יכול לבוא שם, ובשלע"ק רחבים ד' טפחים יש פוסלין, וכשאין רחבים ד' טפחים יש לומר כהאי גוונא שרי. ומה שכתב בהג"ה יזהר שלא יבש כשהם סגורים, לכאורה נקרא הדיוט כשהוא פטור, עיין סימן תרכ"ט [סעיף ז בהגה], ויש לומר פשוט ללא יכרך ברכת סוכה שפסולה, וי"ע. כתב הב"ח [עמוד תסה

הַלְבוּת סִפָּה סִימָן תַּרְבֵּה תַּרְכּוּ

בָּהֶם לְכָל יָבֵם שָׂרֵב וְשָׁמֵשׁ. ^(א) (ב) וּמִצְוָה ^ב לְתַקֵּן הַסִּפָּה מִיַּד לְאַחַר יוֹם כְּפוּר, דְּמִצְוָה הַבָּאָה לְיָדוֹ אֵל יַחְמִיצְנָה (מהר"ל):

תַּרְכּוּ הָעוֹשֶׂה סִפָּה תַּחַת הָאֵילָן אוֹ תַּחַת הַגֶּזֶן. וְכוּ ג' סְעִיפִים:

א. ^(א) (אין לעשות ספּה ^(א*) תחת ^(א) בית או אילן). והעושה ספּתו תחת האילן, יש אומרים שאם ^(ב) האילן צלתו מרבה מחמתו, פסולה ^(ב*) בכל ענין אף אם הספּה צלתה מרבה מחמתה, (ג) אבל אם האילן חמתו מרבה מצלתו, אם הספּה צלתה מרבה מחמתה בלא אילן כשרה אפלו לא השפיל הענפים למטה לערכם עם ספּה הספּה, (ד) אבל אם אין הספּה צלתה מרבה מחמתה אלא על ידי האילן, (ה) צריך שישפיל הענפים ^(ד*) ויערבם עם הספּה בענין שלא יהיו נפרים, ויהא ספּה רכה עליהם, ומבטלן. ^(ה*) ויש אומרים שאפלו אם הספּה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרבה מצלתו, אם ענפי האילן ^(ו) מכונים כנגד ספּה הכשר פסולה, בין שהאילן

א משנה ספּה ט.
ב אוקימתא דרבה שם.
ג טור בשם רש"י וכן
ד כתב החוספוט. ד שם
ה שם אבי העזרי
וטרב"ן וכן קתב
הר"ן.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

(א) ומצוה בו. ובאלה רבה משמע שאין לתקן הספּה מכל וכל קדם יום הכפורים ומפרש על פי המדרש למה אנו עושין סכות אחר יום הכפורים שמא יצא דינו לגלות כו', עין שם, והוא סמך בעלמא, דודאי מה שהספּה היא דגמת גלות אינו רק מחמת הישיבה אבל לא העשיה, ואם כן אדרבה היה טוב להקדים מטעם שכתב, שמצוה זו שעשה הספּה תצטרף להכריע לכף זכות כמו שכתב הלבוש לענין קדוש הלכות. ועין בכרמי יוסף קתב שהמדקקים עושים הרפנות וצצי הספּה קדם יום הכפורים ובמוצאי יום הכפורים מניחים הספּה אם לא כלו מקצתו, עין שם. ועין בספר אור צדיקים להרב מאיר פאפוש שיש להרחות בעדקה ערב סכות, ומורנו הרב ר' חיים ויטאל קה מחלק הקפּה לעניים ערב סכות (עין כפרי עץ חיים לענין פתח צדקה). ובהכרח צדקה. וכתב באר יעקב ביושן משפט סימן ח דאף על גב דקמיא לן בינו שנתמנה פרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני שלשה, מכל מקום ספּה שרי. ועין בקדושינו פרק עשרה יחסין ובלקוטי מהר"ל: (א) בית. עין באר היטב. ועין שם בגנות ורדים הטעם דהא שלג אינו חוצץ בפני הטמא לא חשיב מידי להיות כחקה על גבי ספּה, עין שם:

בְּאֵר הַיֵּטֵב

ב. לתקן. הינו, לבנותה כלה, כן הוא במהר"ל:

ב. בית. דכעי שתהא הספּה תחת אור השמים. מקומות קרים שבהג יורד שלג הרבה על ספּה הספּה ומתעבה ונעשה כעין תקרה, כשרה, גנת ורדים חלק ארח חיים כלל ד סימן ז: ג. ומבטלן. אף על גב דאין מבטלין אסור לכתחלה, יש לומר דקדם יום טוב שאינו אסור עדין נחבטלו, כ"ח, מגן אברהם. וכתב ט"ו, ומנה יש ללמד בתערוכת חמץ קדם פסח לח בלח ואין שם ששים, שיקול להרחות עליו ואפלו לכתחלה כיון שהיה קדם זמן האסור, ועין סימן תמב ותמו מה שכתוב שם:

טעם הדבר. וטוב להדליק שכצה גרות בספּה נגד שכצה צדיקים כו', עין שם, והביאו באגוסטוס אהרן למהתיק ברכה. וכתב באר יעקב ביושן משפט סימן ח דאף על גב דקמיא לן בינו שנתמנה פרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני שלשה, מכל מקום ספּה שרי. ועין בקדושינו פרק עשרה יחסין ובלקוטי מהר"ל: (א) בית. עין באר היטב. ועין שם בגנות ורדים הטעם דהא שלג אינו חוצץ בפני הטמא לא חשיב מידי להיות כחקה על גבי ספּה, עין שם:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

ולא היתה נפרת עשיתנו שהם במצות ה' יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מספתו לביתו, ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בספּה, בזה מראה שהוא עושה לשם מצות ה' יתברך (טור). וכתבו האחרונים, שיכונן בשיבתה שצוננו הקדוש ברוך הוא לישב בספּה זכר ליציאת מצרים, וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן עלינו מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה פתקוניה, הא דיעבד יוצא כל שכונן לצאת לכו [פרי מגדים]: (ב) ומצוה לתקן הספּה מיד וכו'. אף דכבר פתבו לעיל בסוף סימן תרכו, התם בלילה התחלה בעלמא, ולמחרת מתקן כלה אם אפשר, גם שם אירי לענין מדקדק במעשיו, יתחיל דבר מה בספּה מיד בלילה, ומי שאין מדקדק, על כל פנים ביום המחרת אחר יציאה מבית הכנסת יתחיל ויגמר כלה אם אפשר, ואפלו הוא ערב שבת עד חצות, ואחר זה יש לומר דאסור [פרי מגדים]:

בְּאֵר הַלֶּכֶה

תרכו א ^(א*) תחת האילן. הינו כשענפי האילן הוא על הספּה ממש, אבל אם הוא מצד הספּה, אף על פי שעל ידי צל האילן ממילא אינו מגיע החמה להספּה כלל, אפלו הכי כשר ובטוח יעקב. עין שם:

^(ב*) בכל ענין. עין במשנה ברורה. ודע, דכלל המחבר בזה עוד ענין אחד, דענינינו לא דמי לספּה תחת ספּה, דשם דוקא בשפּה עליונה רחוקה מתחתונה עשרה טפחים, והכא אפלו הבית או האילן הוא למעלה מן הספּה רק מעט גם כן אסור [מהרש"א, ועין בבית מאיר שהטעים בזה]:

^(ג*) צריך שישפיל וכו'. סתם בזה שלא כדעת הרמב"ם דבעינן קציצה דוקא ובלא קציצה אפלו אם רבו הוא ספּה כשר לא מהני, אלא דבהשפלה לכו סגי. ודע, דדעת הב"ח דיש לחוש לדעת הרמב"ם דאין להתיר אלא בקצצון, לפי שהמחבר הוא חשוב ואינו דומה לשאר ספּה פסול שהוא בטל ברב, וגם הרי"ז המובא בשלטי גבורים סבר כן, עין שם, ועין באלה רבה שדחה דבריו דמהרי"א אין ראיה, עין שם. והנה כעת זכינו לאורו של רבנו חננאל ויש כתב בפרוש על הא דמשני הגמרא בשחבטן, דהינו שיחתך הענפים, והוא ממש כפרוש הרמב"ם, ואחר כך מצאתי בהלכות הר"ן גיאות שפרש גם כן כעין זה, ועל כן בודאי דלכתחלה נכון לחוש לדעת הרמב"ם כדעת הב"ח דבעינן שיקצץ אותן, וכזה מחר אפלו בלא נענוע, כמו שכתבו הפוסקים לדעת הרמב"ם:

^(ד*) ויערבם עם הספּה בענין שלא יהיו נפרים. מי הוא הספּה הכשר או הפסול, הא אם הניחן פסול על גבי הכשר זה על גבי זה ממש, נפרים מקרי ואין מהני בספּה כשר כשחמתו מרבה לצרפן יחד. פרי מגדים:

^(ה*) ויש אומרים שאפלו וכו'. על פי הכלל הידוע דבשני יש אומרים פסק השלחן ערוך כהשני, גם הכא פסק לחמרא כדעת אבי העזרי, וכן קתב

רכה עליהם ואינו נפר, אפלו הכי פסול, דאף שהספּה צלתה מרבה מחמתה, כיון שהאילן גם כן צלתו מרבה מחמתו אם כן אין ספּה הספּה מועיל כלום [כ"ח]: (ג) אבל אם האילן חמתו מרבה מצלתו וכו'. דאז הצל כמו שאינו, ולא מקרי ספּה שתחת האילן: (ד) אבל אם אין וכו' אלא על ידי האילן. רוצה לומר, וספּה האילן הלא פסול הוא, דהוא מחבר, ואין יכול לצרפו לספּה כשר להכשיר הספּה: (ה) צריך שישפיל וכו'. וזה אפלו לכתחלה מחר, ואפלו אם עשה הספּה בחל המועד, ולא שיד בזה לומר אין מבטלין אסור לכתחלה: (ו) מכונים כנגד ספּה הכשר פסולה. סבירא להו שכל מה שהוא תחת האילן כמאן דליתא דמא, שאינו משמש כלום כיון שהעליון מצל עליו, ואם כן מן הספּה

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוּן

תרכו א. א. גמרא: ב. רש"י: ג. וכן מוכח מן הגמרא דמשני בשחבטן, ולכן מחר כשהאילן חמתו מרבה מצלתו, משמע מזה דאם צלתו מרבה מחמתו אף בכהאי גונא פסול: ד. גמרא: ה. הן לסבת הר"ן והן לתרוץ השני של המרדכי שהובא במגן אברהם והן לסבת הש"י, וסתמי כמותם, ולא כפירא הראשונה של המרדכי שהובא במגן אברהם, ובפרט דמלתא דרבנן הוא. ולפלא על הבאר היטב שהעתיק להחמיר: ו. דאין כאן שם אסור, דהא אין אסור מצד עצמו של הספּה לישב בה, אלא שהישוב בה אינו יוצא ידי חובת המצוה נש"י. עין שם. ועוד שני טעמים שהוא במגן אברהם. עין שם:

ה משנה שם יא. ו קרב יוסף משמה דרב ובריתא ופרוש רש"י שם.

קדם בין שהספה קדמה, בין שענפי האילן מכונים פנגד סכף הפשר: הגה (ז) מיהו, אם השפיל הענפים למטה וערכן עם הסכף (ח) שאינן נפרין, בטלין והספה פשרה (הרא"ש והר"ן). וכן אם הניח סכף הפשר על סכף הפסול (ט) מקרי ערוב וכשר (מרדכי פרק קמא דטובה). (ו) אבל אם הענפים פנגד האויר שפין הסכף הפשר (י) או שהסכף הרבה (יא) שאפלו ינטל נגד האילן נשאר כשעור) (טור) פשרה, הואיל וצל הפשר הוא מרבה מחמתה, (יב) שאפלו אם ינטל האילן יש שעור בפשר להכשיר, ובכל זה לא שאני לן בין קדם האילן לקדם הסכף, דין אחד להם: ב. (יג) אם קצץ האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהספוף, פשר, והוא ישנענעו שיגבה כל אחד לבדו (יד) ומניחו

באר היטב

ג. נפרין. ואפלו נפרין נמי שרי כיון שצלתה מרבה, מגן אברהם, עין שם: ד. ומניחו. לשם צל:

משנה ברורה

הנשאר הוא רק חמתו מרבה מצלתו, ועם הסכף של האילן אינו יכול להצטרף אף שיהיה על ידי זה צלתה מרבה מחמתה, דהא סכף פסול הוא: (ז) מיהו אם השפיל הענפים וכו'. וכן מהני אפלו אם אין הספה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, וכמו לדעה ראשונה בפ"ה וכמה אחרונים, ולכן סיים הרמ"א שאינן נפרין, דאם היה סכף הספה בעצמה צלתה מרבה מחמתה, אפלו נפרין שרי לפי מה שכתבנו לקמה. ויש אומרים דלדעה אחרונה זו לא מהני אפלו בשפשיל, אלא אם כן סכף הספה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, ולמעשה נכון להחמיר כותיהו: (ח) שאינן נפרין. ואם היה צלתה מרבה מחמתה, אפלו היו נפרים או היו מנחים זה על גבי זה ממש שרי כיון שהם מרבים מסכף האילן, ויש חולקין על זה: (ט) מקרי ערוב וכשר. והינו, כשהיה הסכף הפשר מרבה על הפסול. ואם היו מנחין על הספה כל אחד ואחד בפני עצמו ואינן מערבין כלל אלא זה בצד זה, אין צריך שיהיה בפשר רב פנגד הפסול, אלא אפלו אם הם מחצה על מחצה גם כן הספה פשרה, דהוא הלכה למשה מסיני, אלא מפני שאי אפשר לצמצם יש להעדיף מעט, כמו שיתבאר בסימן תרלא סעיף ח, עין שם: (י) אבל אם הענפים וכו'. ומירי שמן הענפים לא יהיה צל הרבה, וחמתה מרבה מצלתה: (יא) שאפלו ינטל נגד האילן וכו'. ומשמע מן הפוסקים דחשבינן לסכף שפנגד האילן פסול, וצל כן אין להכשיר אלא אם כן הוא פחות מארבעה טפחים בסכה גדולה או פחות משלשה טפחים בקטנה: (יב) שאפלו אם ינטל האילן וכו'. רוצה לומר, דלא תקשי, מאי הוי אם הענפים פנגד האויר, הלא על כל פנים מסככים האילן והסכף על הספה, ולזה אמר שאפלו אם ינטל וכו', הינו, דלא הועיל האילן כלום, דבלאו צל דידה יש צלתה מרבה מחמתה מן הסכף גופא, ולאפוקי מן ענפי האילן לא הוי כי אם חמתה מרבה מצלתה, וכנ"ל בסעיף קטן י: ב (יג) אם קצץ וכו'. רוצה לומר, אף שמתחלה הדלה האילן על הספה לסכף בו והוי סכף פסול, דמחבר הוא, לא מקרי זה תעשה ולא מן העשוי, כיון שלבסוף קצצו לשם ספוף, הוי עשיה מחדש וכשר אפלו אין שם שום סכף אחר, ומכל מקום בקציצה לבד לא מקרי עשיה גמורה כיון שלא קצצו קדם שהדלה, ועל כן צריך לנעוץ גם כן אחר הקציצה, שנמצא באלו אותה שעה מניחם במקומותיהם: (יד) ומניחו. לשם צל, ואין צריך להניחו לשם ספה. אם תחב יחור של אילן בארץ עם ענפים ועלים הרבה לשם צל על הספה, פשר, ואם שלא לשם צל, וכשהגיע זמן ספה פון שיהיה לשם צל, פסול משום תעשה ולא מן העשוי, ואם השריש, אפלו תחבו לשם צל פסול משום מחבר [פרי מגדים]:

באור הלכה

גם כן בפרי מגדים, ומכל מקום בשעת הדחק שאין לו ספה אחרת וגם אי אפשר לו לתקן ספה זו להכשירה, יש לסמך על סכף הראשונה וכן כתב באלה דברי והגר"ו: [ט] מקרי ערוב וכשר. לדעת המגן אברהם בסעיף קטן ד בעינן בזה שיהיה בסכף הפשר צלתה מרבה מחמתה, דאי לא הכי אף שהוא מרבה מן הסכף פסול לא מהני, ולדעת שאר אחרונים שהסכימו דכונת הרמ"א להקל בהשפלת הענפים למטה שיהיה כשר על ידי צרוף עם הסכף פסול צלתה מרבה מחמתה, ויזק בעינן שיהיה יותר מן הסכף הפסול, גם בעינן זה כן הוא. וולכל הפרושים, אם על ידי הסכף פסול לבד יהיה גם כן צלתה מרבה מחמתה או פסולה הספה אף אם הסכף כשר מרבה מהו, וכמו שכתבנו במשנה ברורה סעיף קטן ב. אמנם בעקר דינו דהרמ"א שהעתיק מהמרדכי דמקרי ערוב, תמה על זה בספר חמד משה, דאם כן יש חלוק, דאם הסכף כשר תחת הפסול בעינן ערוב דוקא שלא יהיו נפרין, וכמו שכתב המחבר, ואם הכשר למעלה על הפסול לא בעינן ערוב אלא בהשפלה בעלמא סגי, והאריך בזה והוכיח דאין לחלק בזה, ודעתו דהמרדכי והרב שמשון מקוצי לא סבירא לה פרוש רש"י ותוספות שפרשו חבטן הינו שערבן. אלא שפרושו שהשפילן למטה, ועל פי זה כתב המרדכי, מורי הרב פריץ היה מצוה להשים הערבה עליהם, והענין הוא דסבירא לה כל שמנחים זה על גב זה הינו חבטה, והכי משמע, דכתב שם, אי נמי שזוקף הערבה מן הסכף ללא"ש הוי נמי חבטה, ועל כרחק דסבירא לה כל שנוגעים זה בזה הוי חבטה בכל גווי (עין בבית יוסף), אבל לא נתפון לחלק בין הפשר למעלה או הפסול, ולפי זה לדידן דקומא לן דבעינן ערוב דוקא אין לחלק כלל בין אם הפשר למעלה או למטה, לעולם בעינן דוקא שיתערבו דלהוי בטול מעליא, וכסתמת כל הפוסקים שלא חלקו בכך, עד כאן לשונו. ועין במאמר מרדכי שגם הוא האריך בענין זה והעלה גם כן כהחמד משה, דרבנו פריץ ורבנו שמשון מקוצי פליגי על הא דרש"י ותוספות וסבירא לה דכיון שמנחים זה על גבי זה מקרי חבטה וערוב. היוצא מדברינו דלפי זה לרש"י ותוספות דלא מקרי זה בשם ערוב, בעינן שיהיה בסכף הפשר צלתה מרבה מחמתה, וזוה מהני לדידהו אפלו הפסול מבדל ומרחק למעלה הרבהו, ונמצא דבזה ממה נפשך כשר הספה לרש"י ותוספות מפני שצלתה מרבה מחמתה, ולאבי העזרי דלא מהני צלתה מרבה מחמתה ואפלו כשיושב בצל ספה, מפני שהאילן מצל למעלה, וכל שכן כשיושב בצל אילנו. הלא מקרי זה בשם ערוב, וכן מסיק במאמר מרדכי:

[ט] או שהסכף הרבה שאפלו וכו'. עין בט"ז שהאריך בענין זה הרבה ודעתו דרבנו יחיאל מחמיר אף באפן זה דמקרי תחת שני סככים, ודעתו להחמיר

שער הציזין

מתחלה פרעת אבי העזרי, (שהוא הדעה האחרונה שפשלחו ערוך), וכתב דאפלו בשחבטן לא מהני אלא אם כן כשהספה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, ודעת הרבנו שמשון להקל בזה, עין שם, ואם כן הרי יש לנו שלשה שמחמירין בזה, המגיד משנה בשם הרמב"ן ורבנו ירחם לדעת אבי העזרי והדעה ראשונה שפכל בו, ולכן סימתי שלמעשה נכון להחמיר כותיהו: ט. מגן אברהם: י. פרי מגדים, דאם לא היה זה על גבי זה ממש אלא קצת חלל ביניהם, בודאי לדעה זו האחרונה אסור אפלו צלתה מרבה מחמתה, דכל סכף שפנגד ענפי האילנות כמאן דליתא דמיא: יא. חמד משה: יב. אחרונים: יג. מגן אברהם ושאר אחרונים: יד. דאי לא הכי הלא מבאר בריש הסימן הפסול: טו. אחרונים בשם הר"ן: טז. מגן אברהם ושאר אחרונים:

ז. החמד משה והנהר שלום ובגדי ישע ובית מאיר, ודלא כמגן אברהם. ומה שהביא בשם הר"ן, כתיבו דאינו מוכח מר"ן מירי, וגם מהר"א אינו מוכח כלל, ולא נשאר לנו רק מה שהביא בשם המגיד משנה, (הינו, מה שכתב בשם הרמב"ן) ורבנו ירחם, וכתבו דאדרבה מן הרא"ש וטור ושלחן ערוך שלא הביאו רק לדעה אחרונה לא מהני בשלל חבטן אפלו אם הספה צלתה מרבה מחמתה, ומשמע בשאר דברים הינו, בשחבטן מורו גם להדעה ראשונה, וכן מוכח מן הרמ"א שכתב, שאינן נפרים, ודלא כמגן אברהם שכתב ולשנא דהרמ"א אינו מרדכי, וכן הגר"א בבאורו כתב שדברי המגן אברהם בסעיף קטן ד צריך עיין גדול: ח. מגן אברהם, ואף בדברי הרמ"א מוכח כותיהו דהני אחרונים הנ"ל מכל מקום בעקר הדין מצאתי בזה דעות בני הראשונים בכל בו הלכות ספה בדיו העושה סכחו תחת האילו שסתם שם

וְחֹזֵר וּמִגְבִּיהָ חִבְרוּ וּמִנִּיחוּ, וְאִם לֹא, פְּסוּלָה מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי: הַגָּה אֶבֶל מִתָּר לַעֲשׂוֹת סֵפֶה תַּחַת מַחְבֵּר אוֹ בֵּית וְלִהְסִירוֹ אַחַר כֶּף, (טו) וְלֹא מִקְרִי תַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי הוֹאִיל וְאִין הַפְּסוּל בְּסִכּף עֲצָמוֹ (כּל בּוֹ הַהֲגוּת אֲשֶׁרִי פֶרֶק קָמָא דְסוּכָה): ג. וְהַעֲשֶׂה סֵפֶה לְמִטָּה בְּבֵית תַּחַת הַגָּג שֶׁהִסִּירוּ הָרַעְפִּים, אֶף עַל פִּי (כ) שֶׁנִּשְׁאַרוּ עַדִּין (טו) הָעַצִּים הַדְּקִים שֶׁהָרַעְפִּים מְנַחִים עֲלֵיהֶם, (יז) כְּשֶׁרָה: הַגָּה וְכֵן מִתָּר לַעֲשׂוֹת הַסֵּפֶה (יח) תַּחַת הַגְּגוֹת הָעֲשׂוּיָת לַפְתַּח (ט) וְלִסְגֵר, וּמִתָּר לְסַגֵּר מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים (יט) וְלִחְזֹר וּלְפַתְחָן

בְּאֵר הַיָּטָב

ס. עֲצָמוֹ וְהַבִּיחַ כְּתִב שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲמִיר וּלְסַלֵּק הַגָּג וּלְסַכֵּף אַחַר כֶּף, בֵּן כְּתִב הַמְּגַן אַבְרָהָם, עֵין שֵׁם: ו. שֶׁנִּשְׁאַרוּ. עֵין ט"ו שֶׁהֲעֵלָה שְׂאִין לְהַקֵּל אֶלָּא בְּיָשׁ בִּינֵיהֶם אַרְבָּעָה טַפְחִים וַיְהִי בַעֲנֵן שָׁאֵם יִטְלַל מִן הַסִּכּף נֶגְדַּ הַלְטִי"ש וַיְהִי עַדִּין צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה, עֵין שֵׁם סַעֲיָף קָטָן ב. וּבִתְשׁוּבַת פְּנִים מֵאִירוֹת סִימָן מִדְּחֹלֶק עֲלָיו, עֵין שֵׁם: ז. וְלִסְגֵר. וְדוּקָא שֶׁם שְׂכַתְבַּ שְׂצָרִיף לְזַהַר כּו'. וְכַתֵּב בְּפָנִים מֵאִירוֹת חֵלֶק א סִימָן סֵא שְׂצָרִיף לְזַהַר כְּשֶׁעוֹשֶׂה סֵפֶה נֶגְדַּ הַדְּפְנוֹת כִּיּוֹן דִּאִין הַדְּפְנוֹת מִגִּיעוֹת לְסִכּף, וְכֵן לְפַעֲמִים אֶדָם עוֹשֶׂה סֵכְחוֹ מִבַּחוּץ וּמְצָרָף

מִשְׁנֵה בְרוּרָה

(טו) וְלֹא מִקְרִי תַעֲשֶׂה וְכו'. רוּצָה לוֹמַר, דְּבִזְזָה אִין צָרִיף לְנֻעֲנַע הַסִּכּף מִחֲדָשׁ. וְדַע, דְּבָדִין זֶה "מוֹדִים כְּלִי עֲלֵמָא (הַיְנוּ, אֶף הַמַּחֲמִירִים וְחֹלְקִין עַל הָא דְסַעֲיָף ג בְּהַגְ"ה, כְּמַבְאָר שֵׁם, מוֹדִים בְּדִין זֶה לְהַקֵּל, כְּמַבְאָר בְּפ"ח וּבְמַגְן אַבְרָהָם, עֵין שֵׁם): ג (טו) הָעַצִּים הַדְּקִים. שְׂקוּרִין לְאֲטִי"ש:

(כ) שֶׁנִּשְׁאַרוּ. עֵין בְּאֵר הַיָּטָב. וְעֵין בְּפָנִים מֵאִירוֹת שֵׁם שְׂכַתְבַּ בְּסוּף וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, לְפִי כָּל הַחֲמִירוֹת אִם הַתַּחְתּוֹנָה צִלְתָּה מְרַבָּה אֶף אַחַר שְׂתַקַּח הַפְּסוּל, סֵפֶה כְּשֶׁרָה הִיא לְכַתְּחֵלָה וְאִין כְּזֶה מְשׁוּם סֵפֶה שֶׁתַּחַת סֵפֶה כִּיּוֹן דְּלַמְעֵלָה חֲמַתָּה מְרַבָּה כּו', וְאִם כֵּן בְּלֵאטִי"ש שָׁאֵם יִטְלַל כְּנִגְדַּ הַלְטִי"ש אֶף עַל פִּי כֵּן צִלְתָּה מְרַבָּה הַמְּקַל לֹא הַפְּסִיד, עֵין שֵׁם. וְעֵין בְּחַפְצָרְתָּ צְבִי סִימָן כֵּט מֵה שְׂכַתְבַּ בְּזֶה: (א) וְלִסְגֵר. עֵין בְּאֵר הַיָּטָב. שְׂרָמוֹ לְפָנִים מֵאִירוֹת סִימָן סֵא, וְעֵין בְּבֵית וּלְמַעְלָה גֵּג הַסֵּפֶה בְּשִׁנְדֵּלִין² שְׂצָרִיף לְטַל מִהַשְּׂנִדֵּלִין עַד מְקוֹם שֶׁיְהִי פְחוֹת מִשְׁלֵשָׁה שְׁנֵי כְּתִלִּים בְּהַנְיָוִים תַּחַת הַגָּג שִׁנְדֵּלִין וְאִין הַכְּתִלִּים מִגִּיעִים לְגַג אֶפְלוֹ פְחוֹת מִשְׁלֵשָׁה וְהַגָּג

בְּאֵר הַלְּכָה

בְּמַעֲשֶׂה בְּנֵתָה. וְלֹא הַעֲתַקְתִּיו בְּמִשְׁנֵה בְרוּרָה מִפְּנֵי שְׂכַמָּה אַחֲרוֹנִים פְּלִיגֵי עֲלוּהָ, הִלָּא הָמָּה הַמְּאָמֵר מְרַדְכִי וְהַחֲמֵד מִשָּׂה וּבֵית מֵאִיר וְהַלְכָה בְרוּרָה וּבְגִדֵי יֵשַׁע, וְדַעַת כְּלָם דְּכִיּוֹן דְּהַעֲלִינָה חֲמַתָּה מְרַבָּה מִצִּלְתָּה אִין עַל הַתַּחְתּוֹנָה שֵׁם סֵפֶה תַּחַת סֵפֶה, וְמָה שֶׁהִבִּיא רֵאָיָה מְרַש"י דְּחוּ אוֹתָהּ, עֵין בְּחֵמֵד מִשָּׂה וּבְשֵׂאָר אַחֲרוֹנִים:

(יז) כְּשֶׁרָה. וְאֶפְלוֹ "לִישַׁב תַּחַת הָעַצִּים עֲצָמוֹ, אֶף עַל פִּי שֶׁהֶם סִכּף פְּסוּל שֶׁהִרִי לֹא נִקְבְּעוּ בְּגַג לְשֵׁם צֵל אֶלָּא כְּדִי לְתַת עֲלֵיהֶם הָרַעְפִּים, מִכָּל מְקוֹם כִּיּוֹן שֶׁעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וְהִסִּיר הָרַעְפִּים לְשֵׁם עֲשִׂית סֵפֶה לְצֵל, הִרִי זֶה "כָּאֵלוֹ עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף הָעַצִּים וְהַתְּקִינֵם לְשֵׁם סֵפֶה וְנִתְכַּשְּׁרוּ [אֶבֶל אִם לֹא הִסִּיר הָרַעְפִּים כְּדִי לַעֲשׂוֹת שֵׁם סֵפֶה אֶלָּא כֶּף הִיתָה מִקְדָּם בְּנוּיָה בְּלֹא גֵּג, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עֲשֶׂה שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּגַג לְשֵׁם עֲשִׂית סֵפֶה לְצֵל, אִם כֵּן הָעַצִּים אוֹ הַקּוֹרוֹת הֵן סִכּף פְּסוּל מִמֶּשׁ, וְדִינוֹ כְּמוֹ שְׂכַתְבִּיב סַעֲיָף א גְּבִי אֵילָן, וְהַיְנוּ, שֶׁכֵּל שְׂאִין הַסִּכּף כְּשֶׁר רַבָּה כֵּל כֶּף עַד שָׁאֵם יִטְלַל מִמֶּנּוּ כְּשֶׁעוֹר הָעַצִּים הַדְּקִים הַמְּצַל עֲלֵיהֶם "יְהִי עַדִּין צֵל הַסֵּפֶה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה פְּסוּל]. וַיֵּשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁמַּחֲמִירִין בְּזֶה "וְסוּכְרִין דְּבַכָּל גּוֹנֵי בַעֲנֵן שֶׁאֶפְלוֹ אִם יִטְלַל נֶגְדַּ הָעַצִּים יִשְׂאָר צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה. "אֶכֶן בְּאֵמַת בְּסוּתָם סִכּוֹת כְּמוֹ שֶׁלֵּנוּ שְׂרָגִילִין לְכַסּוֹת כָּל הַסֵּפֶה, בּוּדָאֵי בְּכָל גּוֹנֵי יִשְׂאָר צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה וְכוּשׁר, אֶכֶן כְּדִי לְצִאֵת יְדֵי כָּל הַסְּפָקוֹת יְרָאָה שֶׁיְהִי רוּחַ בֵּין הָעַצִּים הַדְּקִים בֵּין אַחַד לְחֶבְרוֹ "כְּשֶׁעוֹר שְׁלֵשָׁה טַפְחִים. וְכָל זֶה דּוּקָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה סֵפֶה לְמִטָּה תַּחַת הַגָּג, "אֶבֶל אִם מִסִּכּף עַל גְּבִי הַלְאֲטַע"ש אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן סְמוּכִין זֶה לְזֶה בְּפְחוֹת מִשְׁלֵשָׁה טַפְחִים "הִרִי זֶה כְּשֶׁרָה, וְאִין אוֹמְרִים כָּאֵן לְבוּר, שִׁיִּצְטָרְפוּ כָּל הָעַצִּים וַיְהִי נִחְשָׁבִין כְּעֵץ אַחַד רַחֵב מִסִּכּף הַפְּסוּל יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טַפְחִים שֶׁהוּא פּוֹסֵל הַסֵּפֶה, כְּמַבְאָר בְּסִימָן תְּרַלְב, כִּיּוֹן שֶׁסִּכּף כְּשֶׁר מְנַח בִּינֵיהֶם אִין מְצִטְרָפִין: (יח) תַּחַת הַגְּגוֹת הָעֲשׂוּיוֹת וְכו'. רוּצָה לוֹמַר, אֶפְלוֹ בְּעוֹד שֶׁהֵן סְגוּרוֹת, וְלֹא מִקְרִי תַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי, כְּנ"ל בְּסַעֲיָף ב בְּהַגְ"ה. וְדַע, דְּדַעַת הַבִּיחַ לְהַחֲמִיר בְּזֶה שְׂצָרִיף לַפְתַּח דְּלָתוֹת הַגָּג קָדָם שֶׁמִּסִּכּף, "וְכֵן הַסְּכִים הַמְּגַן אַבְרָהָם וְאֵלֵיהָ רַבָּה וְשֵׂאָר אַחֲרוֹנִים. "וְאִם שֶׁכַּח וְהַנִּיחַ הַסִּכּף בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הַגְּגוֹת סְגוּרִים, צָרִיף לַפְתַּח הַגְּגוֹת וּלְנֻעֲנַע כָּל הַסִּכּף, דְּהַיְנוּ, שֶׁיִּגְבִּיָּה כָּל עֵץ לְכַדוֹ וְיִחְזֹר וְיִנִּיחוּנוּ לְשֵׁם צֵל, וְשׁוּב יִגְבִּיָּה עֵץ חִבְרוּ וְיִנִּיחוּ וְכֵן כְּלָם. "וְאִם סִכּף עַל הַתַּקְרָה וְאַחַר כֶּף הִסִּיר הַתַּקְרָה, "פְּסוּל לְכִלֵי עֲלֵמָא, "מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִיָּה שֵׁם סֵפֶה עַל הַסִּכּף שֶׁעַל הַתַּקְרָה מִתַּחֲלָה כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ כָּאֵן דְּפְנוֹת, וְלָכֵן לֹא מְהִנֵּי הַסֵּרַת הַתַּקְרָה לְהַכְשִׁיר הַסֵּפֶה: (יט) וְלִחְזֹר וּלְפַתְחָן. וְזֶה מִתָּר

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

יז. אֵלֵיהָ זוּטָא וְכֵן כְּתִב הַמְּאָמֵר מְרַדְכִי, וְלֹא כְּדַבְרֵי הַבְּאֵר הַיָּטָב שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַבִּיחַ לְהַחֲמִיר בְּזֶה, כִּי הַמַּעֲשֵׂי שֵׁם יְרָאָה דְמוּדִים הֵם בְּעוֹשֶׂה סֵפֶה גְמוּרָה בְּבֵית אוֹ תַּחַת מַחְבֵּר דִּאִין בּוֹ מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי, וְכֵמוֹ שְׂכַתְבַּ בְּהַגְ"ה, אֶלָּא שֶׁנִּחְלַקוּ שֵׁם עַל מַה שְׂכַתְבִּיב בְּמַהֲרִיל בַּעֲנֵן גֵּג הָעֲשׂוּי צָרִיף, דְּשֵׁם אִין עוֹשִׂין סֵפֶה גְמוּרָה תַּחַת הַגָּג וְאִין הַסֵּפֶה נִרְאִית עַד אַחַר שֶׁהִסִּירוּ הַגָּג וְלָכֵן צָרִיף לְהַסִּירוֹ מִקְדָּם וּמֵאַמֵּר מְרַדְכִי גְמִיל. וּמַגְן אַבְרָהָם בְּסַעֲיָף קָטָן ז חֵלֶק מִטַּעַם אַחֵר, אֶבֶל גַּם הוּא מוֹדָה לְהָא דְכַתֵּב רַמ"א בְּהַגְ"ה: ג יח. מַגְן אַבְרָהָם: יט. וְלְפִי זֶה פְּשוּט דְאֶפְלוֹ אִם הַסֵּפֶה צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה הוּא רַק עַל יְדֵי צָרוּף אֵלוֹ הָעַצִּים הַדְּקִים, מִהֲנִי גַם כֵּן לְהַמְּגַן אַבְרָהָם, וְעֵין בְּחֵמֵד מִשָּׂה וּבְמֵאָמֵר מְרַדְכִי שֶׁבְּזֶה מִפְּקַפְקִים קָצַת. וְדַע, דְּמַדְבְּרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם מְשַׁמְעֵי דִסְתָם הַמְּחַבֵּר כְּדַעַת בְּעַל הָעֵטוֹר, וְעַל כֵּן דַּעַתוֹ דְּבִזְזָה לְכִלֵי עֲלֵמָא אִין צָרִיף שֶׁיְהִיָּה בְּסִכּף הַרְבֵּה כָּל כֶּף אֶפְלוֹ אִם יִטְלַל נֶגְדַּ הָעַצִּים, כִּי אֶף הָעַצִּים עֲצָמוֹ הֵן כְּשֵׁרִים, וְמִן הַגְּוִיָּא לֹא מְשַׁמְעֵי כֵּן אֶלָּא דִסְתָם כְּדַעַת הַטוֹר, וְלְפִי זֶה לְדַעַת אֲבֵי הָעוֹרֵי צָרִיף שֶׁאֶפְלוֹ יִטְלַל נֶגְדַּ הַפְּסוּל יִשְׂאָר בּוֹ כְּשֶׁעוֹר: כ. וְעוֹד יֵשׁ נִפְקָא מִנְהָ, דְּבִזְזָה צָרִיף שֶׁלֹּא יְהִיָּה בְּעַצִּים שְׂרַעְפִּים מְנַחִים עֲלֵיהֶם אַרְבָּעָה טַפְחִים, דְּסִכּף פְּסוּל פּוֹסֵל בְּאֵמַצְעַ אַרְבָּעָה טַפְחִים כְּדִלְקָמֵן בְּסִימָן תְּרַלְב, וְזֶהוּ שְׂרָמוֹ מַגְּנֵן הַמְּגַן אַבְרָהָם לְעֵין שֵׁם, אֶלָּא דְבָאָמַת עַצִּים דְּקִים בְּנוּדָא אִין בְּעִבְדֵן רַחֵב אַרְבָּעָה טַפְחִים: כא. וְלֹא בְּרִירָא לְהוּ לְפִסֵּק כְּדַעַת בְּעַל הָעֵטוֹר דַּעַל יְדֵי הַסֵּרַת הָרַעְפִּים נַעֲשׂוּ הַלְאֲטִי"ש סִכּף כְּשֶׁר: כב. וְכֵמוֹ שְׂכַתְבַּ הַטוֹר, וְגַם אִין צָרִיף לְצַמְצֵם שֶׁלֹּא לִישַׁב תַּחַת הַלְאֲטִי"ש, כִּי מִסְתַּמָּא אִין בְּרַחֵבֵן אַרְבָּעָה טַפְחִים וְכֵמוֹ שְׂכַתְבִּיב מִקְדָּם, וְאֶף לְאוֹתָן הַפּוֹסְקִים דְּמַחֲמִירִין שֶׁלֹּא לִישַׁב תַּחַת סִכּף פְּסוּל אֶפְלוֹ אִין בְּהֵן רַחֵב אַרְבָּעָה טַפְחִים, וְכֵמוֹ שְׂכַתְבִּיב בְּמִשְׁנֵה בְרוּרָה לְקַמֵּן סִימָן תְּרַלְב, נִרְאָה לִי דְהָכָא אִין לְהַחֲמִיר כָּל כֶּף, דְּהִלָּא

בְּלֹא הִכִּי דַעַת הָעֵטוֹר, וְלְפִי מָה שֶׁהַעֲתִיקוּ הַמְּגַן אַבְרָהָם לְדִינָא, אִין עַל הָעַצִּים שֵׁם סִכּף פְּסוּל, וַיֵּשׁ בְּזֶה כְּמָה סְפָקוֹת לְהַקֵּל: כג. כֵּן מִסִּיק בְּזֶה בְּסִפְרֵי בְכוּרֵי יַעֲקֹב לְחוּשׁ בְּזֶה לְדַעַת הַבִּיחַ מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ לְבוּר. וְדַע, דְּמָה שְׂרוּצָה הַט"ו לְהַחֲמִיר שֶׁיְהִיָּה בֵּין אַחַד לְחֶבְרוֹ אַרְבָּעָה טַפְחִים מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁנֵי סְכָכִים, הָאֲחֲרוֹנִים לֹא חֲשֵׁשׁוּ לְזֶה כִּלְל וְכֵמוֹ שְׂכַתְבִּיב לְמַעְלָה: כד. מַגְן אַבְרָהָם וּמֵאַמֵּר מְרַדְכִי וְאֵלֵיהָ וְכֵהוּ"ו וְשֵׂאָר אַחֲרוֹנִים, וְלֹא כְּהַבִּיחַ שֶׁהַחֲמִיר גַּם בְּזֶה דְבַעֲנֵן (פְּחוֹת מ) שְׁלֵשָׁה טַפְחִים: כה. וְאֶפְלוֹ אִם הָיוּ אוֹתָן הַלְאֲטַע"ש בְּנוּיֹת מִקְדָּם בְּלֹא גֵּג גַם כֵּן שְׂרִי, וְכֵמוֹ שְׂכַתְבַּ בְּסַעֲיָף א בְּהַגְ"ה בְּשֵׁם הַמְּרַדְכִי דְכִשְׁהִיחַ סִכּף כְּשֶׁר עַל גְּבִי סִכּף פְּסוּל מִקְרִי עָרוּב וְכוּשׁר, וּמִתָּר גַּם לִישַׁב תַּחְתֵּיהֶם. וְעֵין בְּבְאֵר הַלְּכָה (אוֹת ו) שֵׁם: כו. וְטַעֲמָם, דִּישׁ בְּזֶה חֲשֵׁשׁ מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי, כִּיּוֹן שְׂכַתְבַּ שֶׁסִּכּף הִיָּה שֶׁלֹּא כּוּרִין דְּהִיָּה תַּחַת גֵּג סְגוּר. וְעֵין בְּמַגְן אַבְרָהָם שֶׁמְחַלֵּק דְּבַעֲנֵנוּ לֹא דְמִי לְהָא דְלַעֲלִיל בְּהַגְ"ה, דְּבַעֲנֵנוּ כִּיּוֹן שֶׁעֲשׂוּי לַפְתַּח וְלִסְגֵר הַפְּתִיחָה לֹא מִקְרִי מַעֲשֶׂה חֲשׁוּב וְהָיוּ הַסִּכּף תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי, מָה שְׂאִין כֵּן לְשִׁסְפָּף תַּחַת הַבֵּית וְאַחַר כֶּף הִסִּיר הָרַעְפִּים, זֶה מִקְרִי מַעֲשֶׂה חֲשׁוּב וְאֶף הַגָּג לְכַשֵּׁר כֶּף, וְכַדְלַעֲלִיל בְּסַעֲיָף ב: כז. מִשָּׂה אֶפְרִים וּפְשׁוּט: כח. מַגְן אַבְרָהָם: כט. רוּצָה לוֹמַר, אֶפְלוֹ לְדַעַת הַרמ"א דְמַקֵּל בְּעִנְיָנוּ מִפְּנֵי שְׂכַעֲצָם הַסִּכּף לֹא הִיָּה פְּסוּל, מוֹדָה בְּזֶה: ל. כִּיּוֹן מְגָרִים. וּמִטַּעַם זֶה מְכַשִּׁיר הַפְּרִי מְגָרִים כְּשִׁסְפָּף עַל הַתַּקְרָה בְּגַבְהָ עֲשָׂרָה וְאַחַר כֶּף הִסִּיר הַתַּקְרָה, כִּיּוֹן שֶׁמִּתַּחֲלָה הִיָּה שְׁעוֹר סֵפֶה עַל הַתַּקְרָה גַּם כֵּן וְחָל שֵׁם סֵפֶה עַל הַסִּכּף, עֵין שֵׁם. וּבְסִפְרֵי בְכוּרֵי יַעֲקֹב מְצַדֵּד דְאֶפְלוֹ הָיוּ רַק חֲלַל טַפַּח בֵּין הַסִּכּף לְהַתַּקְרָה וְאַחַר כֶּף הִסִּיר הַתַּקְרָה כְּשֶׁר, וְרֵאָיוֹ מִהַחוּטָם בְּגִידֵשׁ לַעֲשׂוֹת בּוֹ סֵפֶה מְכַשְׂרֵינוּ בְּשֶׁהִיָּה שֵׁם חֲלַל טַפַּח בְּמַשְׁךְ שְׂכַתְבַּ, לְקַמֵּן בְּסִימָן תְּרַלְב, עֵין שֵׁם:

תְּרַנוּב: ו. קוֹרוֹת (שְׁמַנִּיחִים עֲלֵיהֶם רַעְפִּים). 2. קוֹרוֹת עֵץ צִירוֹת (שְׁמַכְסִים כְּהֵן הַגְּגוֹת).

(מהרי"ל), ואפלו ביום טוב שרי לסגן ולפתחן (אגודה דיומא ומהרי"ו) אם יש להם (כ) צירים (ד"ע) שסוגר ופותח בהן, ואין בזה לא משום סתירה ובגנן אהל ביום טוב ולא משום תעשה ולא מן העשוי, רק שיזהר (כא) שלא ישב תחתיהן כשהן סגורין שאז הספה פסולה:

תרכו דיני הישן בספה. ובו ד' סעיפים:

- א. (א) (צריך לישב באויר הספה) - (כ) *הישן תחת המטה בספה, אם היא (ג) גבוהה עשרה טפחים לא יצא:
- ב. *הישן (ד) תחת הפלה בספה, (ה) אם אינה גבוהה עשרה טפחים (ו) או שאין לה גג רחב טפח, יצא:

א משנה ספה כ ודמפרש לה שמואל. ב כמחתי לשני רבב יהודה אמר שמואל דלא פליגי שם יא טור בשם הרא"ש וכן כתב הרי"ף ורמב"ם בפרק ה.

שערי תשובה

הבולט הוא ארבעה טפחים, אז להר"ן כיון דאין מגיעות לספק לא אמרינן דפני עקמה ואין כאן מחצות, וצריך לזהר בזה כי הוא דבר מצוי. ועוד כתב שם, שיש שבונים ספה על הגג ופותחין הגג כמין דלתות ויש שפותחין כמין ארבה ובאמצע יש לה צירים וכשפותחין אותה למעלה מן הספק באמצע הספה נמצא תלוי למעלה מספק כשר דפני שהוא נטר הרחב יותר משקעה אלא שתלוי בצדו נגד הספק כשר כו', כיון שאותן השינדליו המחברים על הקנים ותלויים באמצע הספה למעלה מהספק כשר ויש תורת ספק פסול עליהם והיו כמו ששוכבין ברחב כו', על כן שומר נפשו ירחק מספק זה, ובפרטות על פי הרב דפני הרחב הנתון על צדו למעלה מן הספק עושה צלטה מרבה, עין שם. ועתה אין עושין דלתות האלו בצירים באמצע רק הצירים לצד הדפנות ופותחין הדלת לגמרי שמעמד בשנה עם הדפן בקומה זקופה ולא תהיה הקיר נטוי על גבי הספק, וכשר הדבר. ומה שכתב הבאר היטב בשם גנת ורדים,

באר היטב כשמניח הספק כשהוא פתוח, עין מגן אברהם. ואם הניח הספק על התקרה ואחר כך הסיר התקרה פסול. ואותן סכות העשויות תחת הגג ולפעמים הצדדים משפעים יזהר שלא ישב תחת השפוע, מגן אברהם. ועין בתשובת פנים מאירות סימן סא מה שכתב שם מענין ספה על הגג. ספה העשויה תחת הדנווא"ר דהינו שפותחין להם מקום באמצע הגג והוא הנקרא בשלשן ערבי דנווא"ר ובלשון לע"ז באג"ה ופעמים עושין על שטח הדנווא"ר הפתוח שבכה ומעשה רשת ופעמים עושין שבכה זו מחוטי נחשת או מחוטי פשתן, כשרה, ואפלו אם יניח הספק הכשר על גבי השבכה ממש כשרה, גנת ורדים חלק ארח חיים כלל ד סימן ח. עין שם:

אגרות החכמה

עין שם שכתב, אף על גב דלענין טמאה חשב כסתום כיון שהנקבים דקים לכל היותר חצי סלע, מכל מקום לגבי ספה נדון בדיון צלטה מרבה מחמתה וכמו בספה תחת האילן, ושבכה זו אין לה צל. ולענין אם מתר להניח הספק כשר על השבכה ממש, אם הכרו השבכה לדנווא"ר וקבעה שם שוב אין מקבלת טמאה כדיון המהדר לקרקע כו', ואם פרשו השבכה על גבי הספק בטלה לגבי הספק וכמאן דליתא דמי כו', עין שם, ועין בשו"ת בית יהודה סעיף קטן טז בספה העשויה תחת סריגי ברזל, עין שם. ועין בשו"ת ארבעה טורי אבן סימן יד שהשיב להגאון פרי חדש ו"ל שדעתו בחדרים מקרים עם מזוזה ובסכות פותחים הקרוי ומסככים בענפים והמזוזה קבועה בדלת ואחר הסכות חוזרים ומקריין בקרויה והמזוזה כדקאי קאי, וכתב הפרי חדש בתשובה דיש בזה משום תעשה ולא מן העשוי וצריך לקח המזוזה ולקבע אותה מתוך ולבנה עליו כו', והגאון מוה"ר א"י ו"ל בעל המספר השיב לו שאין בזה משום תעשה ולא מן העשוי שנעשה תחלה בהכשר, וראיה מס' ס' טו ומדברי הלבוש והאחרונים בס' ס' ז'ה, אף באמת אין צריך לזה, דמוכח דסוכר שבימי התק פטורה. ולעניות דעתי פשוט שמעולם לא יצאה מיד חייב מזוזה אף בחג, מאחר שהוא דירת קבע כל השנה, עין שם. וצריך לומר לפי עניות דעתי כמה שכתבו, דכל הפוסקים השוו בנקרעה חוץ לשלשה אף שלא נשאר מחבר כלל שבאמת לא כן דעת הש"י, והאליה רבה הביא שכן כתב הנחלת צבי ומהר"א ששון לפסל, עין שם, אף דמכל מקום יש לסמוך על מה שכתב דגם בחג גופא לא נפטרה, והרוצה לצאת ידי הפרי חדש אחר החג ישל המזוזה ויחזור ויקבענה בלא ברכה, ומכל שכן אם יודמן לו לקבע מזוזה אחרת שיכרך עליה ומכונן לפטר את זה, כן נראה לעניות דעתי:

אגרות החכמה

משנה ברורה

פטור, ומשמע חדר של כל השנה שדר בו תמיד, ובספה מסיר הגג, אפלו הכי בספות פטורה, דבשבעה ימים לאו קבע מקרי. ומי שיש לו שני חדרים זה לפנים מזה, אם הולך מחדרו לסנה, פתח הספה צריך מזוזה משום חדרו, ואם הולך מסנה לחדרו בענין שהפתח הוא מחדר הסנה, יש לומר שחייב הוא במזוזה בפתח הסנה הפתוח לרשות הרבים וכדומה, דהוי כבית שער:

אפלו לדעת המחמירין הנ"ל כיון שנעשה מתחלה בהכשר, דהינו, שפתח הגג קדם שספק, דאף שבפעם שהיא סגורה מקרי הספה פסולה, וכמו שכתב הרמ"א בסוף דבריו, מכל מקום אין זה בכלל תעשה ולא מן העשוי, דהוא דומה כאלו פרס עליה סדין וחזור ונבטלה: (כ) צירים וכו'. דהוי כפתח. ובאין להם ציר, שרי^ב על ידי עכו"ם ואם היה כל השנה קבועין במסמרים שפתיחתן אסור מן התורה ושכח לפתחן עד כניסת יום טוב, אם שרי לפתחן על ידי עכו"ם באין לו סנה אחרת בליל יום טוב ראשון משום שבות במקום מצוה, וכן אם מתר לומר לנכרי שיספק לו סנה ביום טוב באין לו אחרת, מסתפק הפרי מגדים, וסיים, להורות התר חלילה לי, וצריך עיון בכל זה, עד כאן לשונו. ועין בבכורי יעקב מה שכתב בזה. ואם הוא עדין בין השמשות, נראה דבנדאי יש להקל בזה על ידי עכו"ם: (כא) שלא ישב וכו'. דהוי כיושב בסנה שנבנית תוף הבית [הגר"א]. וצריך לזהר^ב שיהיו הגגות נפתחים היטב לעמד בגובה בשנה עם הדפנות ולא יהיו מטין קצת על הספק, שאם יהיו מטין קצת, אף שלא יהיה שעור גדול שתפסל הסנה מחמת זה, מכל מקום יהיה צריך לזהר שלא ישב במקום הזה שהגג משפע ומטה על הספק. כתב הפרי מגדים בסוף סימן תרמג, מזוזה בספה,

תרכו א (א) צריך לישב וכו'. הקדים בזה, כדי לידע הטעם בינשן תחת המטה דלא יצא, * שאינו ישן בצל הספה אלא בצל אהל: (ב) הישן וכו'. דעקר ישיבת הספה הוא אכילה שתיה ושנה: (ג) גבוהה עשרה טפחים. מן הארץ עד לתחתית המטה גבוהה עשרה טפחים דעל ידי שיש תחת המטה אויר עשרה טפחים חשיב כאהל ומפסיק בין הספה, ואפלו דפנות המטה קצרים מאד שאין להם אפלו רחב טפח, מכל מקום שם אהל עליה: ב (ד) תחת הפלה. הם סדינים הפרוסים סביבות המטה על ארבעה קונדסין והמטה באמצעה: (ה) אם אינה גבוהה עשרה טפחים וכו'. אינו חשיב אהל בפני עצמו. והעשרה טפחים מודדין מארעא, אף על פי שאין עשרה טפחים מן המטה ולמעלה: (ו) או שאין לה גג רחב טפח.

שער הציון

עין שם: ד. כן משמע מהגר"ו, וחפשי ומצאתי שמקור הדין הוא מן הרמב"ם פרק ה מהלכות סנה הלכה כג, שנה לשנו שם, וכן המעמיד ארבע קונדסין ופרש סדין עליהן וכו': ב ה. בכורי יעקב, וכמבאר בס' שט"ו: ו. הגר"ו ובכורי יעקב, וכן מסיק בפרי מגדים ומחצית השקל לדינא. ודברי המגן אברהם כפי מה שנתראה לכאורה כפשוטו על הנקליתין, חשיגו עליו כל האחרונים מנקרא מפרשת בהפכו, וגם מה שכתב לזה ראיה מהתוספות אינה ראיה כלל, ועל כן כתב בכורי יעקב דשגגת המעתיק הוא, ודברי המגן אברהם שדך בסעף ב לגבי מטה ולא על גמליטיו:

לא. אחרונים: לב. פרי מגדים ושאר אחרונים משום דהוי שבות דשבות במקום מצוה: לג. מטה אפרים: תרכו א. רש"י ור"ן בשם הרי"ה. ועין בפ"ח שכתב דהרי"ף והרא"ש דהטעם הוא משום דדומה לסנה תחת סנה הוא מן התורה, ולטעם הדין הוא מדרבנן, והפרי מגדים מפקפק דאפשר דגם לר"ף ורא"ש הוא רק מדרבנן: ב. רש"י: ג. הא לאו הכי, אף על גב דהמטה בכללה גבוהה עשרה טפחים כשר לצאת שם ידי חובתו ופרי מגדים ובכורי יעקב, ונראה שטעמם מהא דהמא לו בס' שמה. בית שאני תוכו עשרה והריוו משלימו לעשרה. תוכו הוא רח כמילת.